

331.105.44(480) K
SUOMEN

SUOMEN LEIPURITYÖNTEKIJÄIN LIITON

10-VUOTIS-
JUHLAJULKAISU

331.105.44 (480) K SUO

Joka viidestoista Suomen asukas

on jo hankkinut itselleen ja omaisilleen taloudellisen turvan liittymällä osakkaaksi maamme ja koko pohjoismaitten suurimpaan henkivakuutusyhtiöön, Su o m i-yhtiöön. Ennenkuin siis päätätte henkivakuutusta, ottakaa asiamiehiltämme tai konttoreistamme selkoa niistä ehdoista ja eduista, joita tarjoo

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö SUOMI.

Vakuutuskanta nykyään yli 500 milj. mk.

*Me valmistamme
Rasioita joka lajia*

kuten

*Leivos-,
Kaakku-,
Konvehti-,
Pakkausrasioita*

y.m.

*Nopea suoritus. _____
_____ Kohtuhinnat.*

*Helsingin Sentralikirjapaino-
ja Kirjansitomo Oy.*

_____ Puhelimet 92 ja 46 57. _____

△△△△△△△△△△△△△△△△

Huttunen & Väisänen

Verhoilijan- ja Puusepänilike

Bulevardinkatu 28. :: Puh. 39 60.

▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽▽

KIHLOJA

&

KELLOJA

on edullisin ostaa

**Kulta- & Hopeaseppä
Osuuskunnasta.**

Helsinki :: Hakasalmenkatu 2.

SUOMEN LEIPURITYÖNTEKIJÄIN LIITON

10-VUOTIS- JUHLAJULKAISU

JULKAISSUT
SUOMEN LEIPURITYÖNTEKIJÄIN LIITTOTOIMIKUNTA

SUOMEN LEIPURITÖNTIEKHAIR LITTON

10-VUOTIS-

UHLAJUKAISI

Valmistettu Suomessa

Me valmistamme
Rusinoita ja muita

Muutonen & Vainio

Leivon
Kakut
Korvut

Paikalla ja
muutoksella

Helsingin Leipuriliiton
ja Kirjapainon Oy.

Kuopion Leipuriliiton

HELSINKI 1915 :: TYÖVÄEN KIRJAPAINO

* * *

* * *

Eemil Elo.

Arvoisa osasto:

Meidän ammattimme alalta on
pääksi monta opettajaa, mitä ei muuten
saada korjattua kuin yleis toimien
kautta

Tampereen Leipuri & kondittori am. osasto
on ajatellut saada toimien 1ⁿⁿ Yleisen
Leipurien Edustajakokouksen täällä,
jolloin voitaisiin yhteisesti
käsitellä monista asioista, muun
muassa

Opyrilaskusymyksestä,
sekä Yleisen Yhtäläisen Työajan saannista
ja Leipuriin liiton perustamisesta.

Tämä kokous on ajateltu saattavan
alkaen ensi Toukokokuksen 14-15 päivinä
alkavaksi 14 päivän kello 10 aamulla Työväen
talolla ja toivomme runsasta osan-
ottoa myös Teidänkin osaston puolesta
sekä myötä vaikuttamaan että
meis osasto myös valitsee edustajia

jaamme odottamaan

arvoisaa vastauksenne ennen
Huhtikuun 11 päivää, että voimme
tiellä osaa ottavien toimijaksi
syhtyä loppu valmisteluun.

Tampereen Leipuri & Kondittori
am. osaston puolesta

F. Nyholm
J. Salonen H. Heijonen

V. H. Järven
Leipuri.

Osasto: Työväen yhdistys.

Piirteitä Suomen Leipurityöntekijäin liiton toiminnasta v.v. 1905—1915.

Juhlajulkaisulle kirjoittanut *K. Lindroos.*

Vanhin itsenäinen leipuriammattiosasto Suomessa tavataan Helsingissä ja on se perustettu v. 1888. Myöhäissyntyisempiä ovat H:gin Naisleipurien, Vaasan, Turun, Tampereen, Oulun ja Viipurin osastot jotka perustettiin v.v. 1902—1905. Näiden osastojen toiminta muodostaa historiallisen taustan sen liiton olemassaololle jonka kehityksestä ja toiminnasta alempana tehdään selkoa.

Voidaksemme paremmin ymmärtää asiain kehitystä täytyy meidän pysähtyä tarkastamaan niitä olosuhteita joissa leipomotyöläiset silloin elivät, heidän harrastuksiansa ja niitä edellytyksiä mitä ammattiyhdistystoiminnalle siihen aikaan oli olemassa. Asian valaisemiseksi mainittakoon senvuoksi että pääasiallisin ammattityö suoritettiin yöllä, jota työtä työläiset olivat pakotettuja jatkamaan päivällä, aina sen mukaan, minkälainen oli työnantaja ja miten paljon liikkeessä työtä. Työviikossa oli 7 työvuoroa ja henkilökohmainen työaika 14—20 tuntia vuorokaudessa. Kiireellisinä työaikoina saatettiin työskennellä useampia vuorokausia yhtäjaksoisesti. Palkka suoritettiin luontaiseduissa ja rahassa. Oli senvuoksi luonnollista, että nämä työllä orjuutetut työläiset toivoivat parannuksia oloihinsa ja että he mielenkiinnolla seurasivat jokaista toimenpidettä, joka tarkoitti näiden olojen korjaamista. Vasta syntynyt työväenliike tempaakin

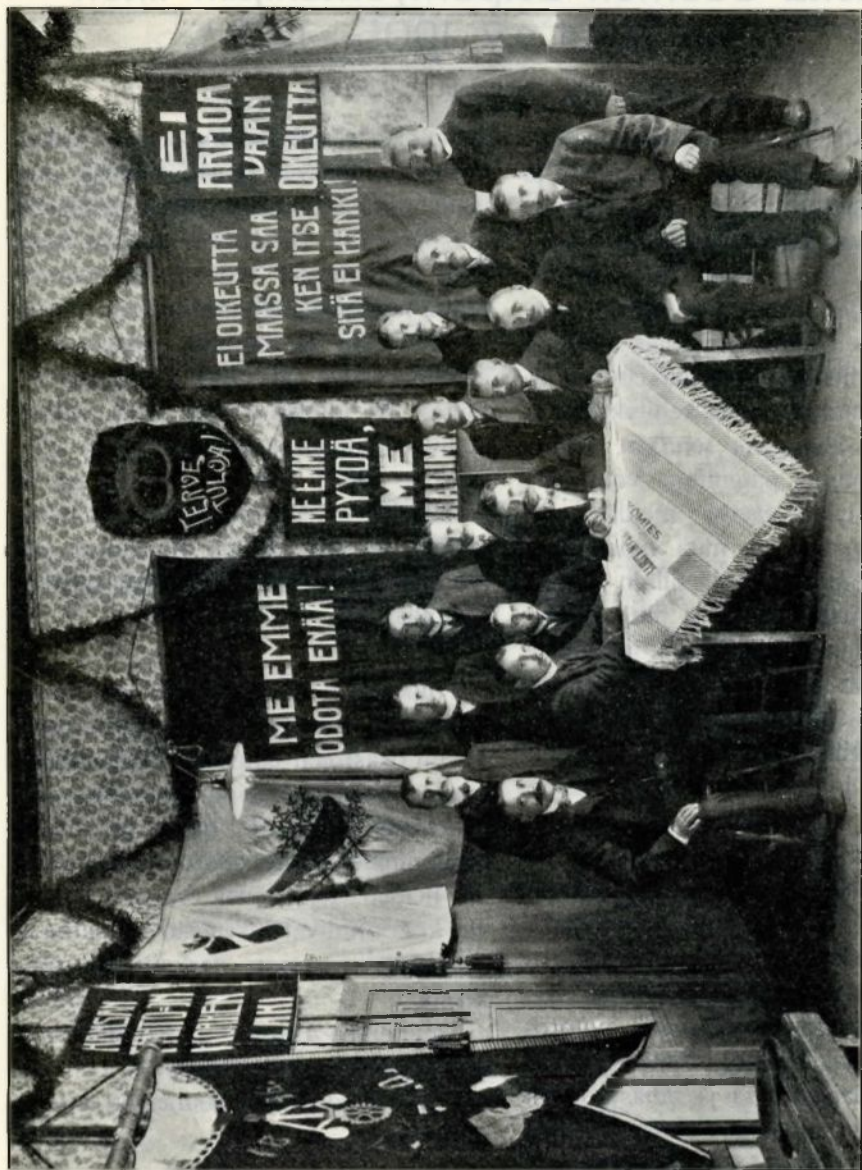
senvuoksi leipurit heti mukaansa. Alkaa taistelu vallitsevaa työjärjestelmää vastaan, jossa taistelussa yö- ja pyhätyön poistaminen asetetaan päämääräksi. Siitä neuvotellaan työnantajain kanssa mutta tuloksetta, tehdään lakkoja, mutta ne hävitään ja lopuksi valmistetaan asiasta esitys v. 1897 valtiopäiville. Lähes 20 vuotta kuluu aikaa näissä alkuvalmistuksissa kunnes vaaka vihdoin v. 1905 — monestakin eri syystä — lopullisesti ja varmasti kallistuu työntekijäin puolelle. Silloin poistetaan yötyö Helsingissä ja useilla muilla paikkakunnilla.

*

Toukokuun 14 p:vä 1905 tapaamme Helsingin, Vaasan, Oulun, Viipurin ja Turun osastojen edustajat Tampereella, johon paikallinen leipuriammattiosasto oli heidät kutsunut. Ilman tarkotusta eivät miehet sinne kokoontuneet, vaan oli heidän tehtävänsä varsin tärkeä. He kokoontuivat tekemään ammattinsa työntekijäin parasta tarkoittavia päätöksiä.

Tampereen Leipuri- ja Konditoriamattiosaston esimies leipuri H. Hillman piti silloin edustajille seuraavan tervehdyspuheen:

»On kohonnut päivä joka on oleva merkkipäivä leipurityöntekijäin keskuudessa; syystä, että me ensikerran kokoonnumme ympäri maata keskustelemaan leipurityöntekijäin elinehtoja kos-

inen Suomen Leipuri- ja Kondiittoriammattiosastojen edustajakokous Tampereella
14 ja 15 p. toukokuuta 1905.

Istumassa: A. Mast, Y. Sirola, A. Pursiainen, M. E. Åhlman, K. Vuori, T. Varto, K. E. Järvinen.

Seisomassa: J. N. Laaksonen, O. Savinen, O. Järviö, K. Korhonen, J. Salonen, H. Hillman, H. Hassinen, F. Helin.

kevista kysymyksistä sekä päättämään niistä toimista, joilla Leipuri- ja Konditorityöntekijäin henkistä ja aineellista tilaa vastaisuudessa tullaan kohottamaan.

Paljon olisi meidän keskuudessamme korjattavia epäkohtia, ennenkuin ammattikuntamme kehitys vastaisi nykyaikaisia sivistyspyrkimyksiä ja olisi sopu- soinnussa yleismaailmallisen sosialidemokratisen työväenliikkeen kanssa. Mutta kaikella on myös alkunsa. Sama on laita meidän kehityksemmekin: jos emme milloinkaan ala, niin ei myös milloinkaan ole parannuksia toivottavissa.

Me olemme olleet tajuamatta sitä hyötyä, joka on yhteisissä vaatimuksissa sekä sitä voimaa, joka on yksimielisyydessä. Se päivä on nyt tullut jolloin tehdään vaatimuksia leipurien kurjan aseman kohottamiseksi. Sentähden toivon minä, että ne päätökset, joita me tässä kokouksessa teemme, tulisivat senlaisia, että leipurit, ei ainoastaan ne harvat, jotka tänne ovat saapuneet, vaan myös ne, jotka täältä ovat poissa, voisivat yksimielisinä seisoa päätösten takana, vaatimassa niitä täytäntöön pantavaksi.»

Kun kokouksen puheenjohtajaksi ensin oli valittu leipurit M. E. Åhlman Vaasasta ja Aug. Mast Helsingistä, esitettiin kokouksen käsiteltäväksi seuraavat asiat: 1) työaikakysymys, 2) olisiko työaika rajoitettava ja minkälaiseksi, 3) minkälaisia poikkeuksia rajoituksiin nähden myönnetään, 4) mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä näiden vaatimusten perille viemiseksi, 5) palkkasopimukset, 6) oppilaskysymys, ja 7) olisiko perustettava keskushallinto leipurien liittoa varten. Tilan puute estää meitä tarkemmin selostamasta kokouksen päätöksiä, jonka vuoksi tässä yhteydessä viitataan vaan kokouksessa laadittuun

pöytäkirjaan. Se kuitenkin merkittävään, että tässä kokouksessa lasketaan perustus vasta muodostuvalle Suomen Leipurityöntekijäin liitolle ja koko sille toiminnalle, joka sittemmin niin monessa suhteessa on ollut ammatintyöläisille edullinen. Yö- ja pyhätöyön poistamiskysymyksen lisäksi otetaan nyt ohjelmaan työpäivän rajoittamiskysymys, oppilas- ja palkkaolojen järjestäminen y.m. Lisäksi valitaan keskushallinto jonka tehtäväksi annetaan toiminnan keskittäminen ja edelleen kehittäminen. Paikallisen toiminnan lisäksi oli siis alkuunpantu leipurien maata käsittävä yhteistoiminta.

Toisen kerran kokoontuvat ammattiosastojen edustajat Helsingissä v. 1906. Edellisten lisäksi olivat tässä kokouksessa edustettuina Pietarsaaren, Joensuun, Salon, Lahden ja Hämeenlinnan osastot sekä Helsingin Paikallisjärjestö, jota edusti M. Paasivuori.

Kun kokouksen alkutoimet oli suoritettu ja puheenjohtajaksi valittu leipurit Alf. Pursiainen Viipurista ja J. R. Suvanto Helsingistä, ryhtyi kokous tarkastamaan kuluneen toimintakauden toimintaa jolloin todettiin, että — pienempiä poikkeuksia lukuunottamatta — oli päivätö saatettu käytäntöön koko maassa, Viipurissa sen lisäksi 10-tunnin työpäivä, jota silloissa oloissa pidettiin sangen huomattavana saavutuksena. Muilla paikkakunnilla oli työpäivä vielä pitempi, sekä pyhätyö käytännössä varsinkin konditorioissa. Kokous saa taas käsiteltäväkseen suuren joukon asioita joista tässä mainittakoon tärkeimmät: 1) Tampereen kokouksen päätösten tarkistaminen, 2)

Suomen Leipurityöntekijäin liiton Keskushallinto v. 1905—1906.

Istumassa: J. R. Suvanto, J. Koivistoinen, Hj. Hietala, J. E. Niskala.
Seisomassa: N. Raitinen, V. Rainio, K. Lindroos, E. Löppönen, P. Kanerva.

Suomen yleisen leipuri- ja konditori-liiton perustaminen, 3) ammatillisen agitationin järjestäminen, 4) oman sanomalehden perustaminen, 5) leipurilaki, ja 6) kuinka leipurityöntekijät paremmin voisivat käyttää hyväksensä voimassa olevia työväen suojeluslakeja. Kuten esitetty asialuettelokin jo osoittaa, tähtäävät useammat tämän kokouksen päätöksistä etupäässä käytännöllisen toiminnan säännöttelyyn ja asioiden järjestelyyn. Niinpä sovitaan siitä, että työajan rajoittamis- ja palkkakysymys ovat perille ajettavat samalla kertaa. Palkkakysymykseen nähden hyväksytään vielä rahapalkkaperuste alin palkkaperiaate ja viikkopalkka sekä tariffien luokitus paikkakunnittain. Liiton

perustaminen päätetään lopullisesti y.m. Tärkeätä verokysymystä ei tässäkään kokouksessa vielä ratkaista ajanvaatimuksia vastaavalla tavalla, vaan jäävät jäsenverot edelleen sangen alhaisiksi. Seuraukset ovat sen mukaiset: liitto sairastaa varallisuuden puutetta sinä tärkeänä murrosaikana, joka seuraa toista edustajakokousta.

Liiton kolmas edustajakokous pidetään Viipurissa 1907. Edustajain joukko on entisestään lisääntynyt, samoin edustettavien. Ensikerran tavataan kokouksessa nyt H:gin Naisleipurien edustaja, Kymin Kuusankosken Kouvolan ja Voikan, Kotkan, Kuopion ja Lappeenrannan osastojen edustajat. S. Am-

Liittotoimikunta v.v. 1910—1913.

Istumassa: B. Liljeros, K. Lindroos, J. Koivistoinen, A. Heiskanen.

Seisomassa: T. V. Laaksovirta, J. R. Suvanto, K. H. E. Soinivaara, K. F. Emanuelson.

mattijärjestö on myöskin edustettuna. Kokouksen puheenjohtajina toimivat leipuri J. Koivistoinen Helsingistä ja Alf. Pursiainen Viipurista.

Muun ohella esitetään tämän kokouksen käsiteltäväksi seuraavat asiat:

1) työttömyysrahaston perustaminen liitolle, 2) yhtyminen S. Ammattijärjestöön, 3) lakkorahaston perustaminen, 4) vakinaisen sihteerin toimen asettaminen ja 5) liittoveron korottaminen. Nämä asiat saatetaan lopulliseen päätökseen jo tässä kokouksessa. Liittokokouksia päätetään myös vast'edes pitää harvemmin. Aivan erikoista huomiota ansaitsevat kokouksen päätökset apurahastojen alkuunpanosta ja jäsenveron korottamisesta. Avustustoi-

mina hyväksytään nyt liiton toiminta-ohjelmaan samalla kun kiinnitetään vakavaa huomiota liiton taloudellisen toiminnan vaurastuttamiseen. Heti tämän kokouksen jälkeen alkaakin liitossa taloudellinen nousuaika.

Edellisten lisäksi on liitolla ollut edustajakokouksia v.v. 1910 ja 1913, jotka molemmat pidettiin Helsingissä. Näiden kokousten päätöksistä mainittakoon liiton sääntöjen uusiminen v. 1910, sekä apurahastojen kartuttamista tarkoittavat päätökset kummassakin edustajakokouksessa. V. 1909 voimaan astunut leipurilaki antaa liitolle myös uusia tehtäviä, joista edustajakokoukset tekevät päätöksiä. Kansainväliseen leipurityöntekijäin liittoon päätti liitto

yhtyä 1 p. tammikuuta v. 1914. Muut käsiteltävänä olleet asiat voimmekin tässä sivuuttaa koska tämän aikajakson toiminta on liiton jäsenille tuttu ja koska näiltä vuosilta voidaan saada tarkempia tietoja erikoiskirjallisuuden avulla.

*

Mitä oleellisia tuloksia tämä 10-vuotistoiminta on mukanansa tuonut, siitä vielä muutama sana.

Liiton jäsenluku ei ole kasvanut niin nopeasti kun olisi ollut suotavaa ja tarpeellista, mutta siihen ovat tavallaan myös omat syynsä. Suomi on harvaan asuttu maa ja pinta-alaltaan laaja, josta johtuu, että suuremmat liikekeskukset, joissa leipureitakin etupäässä tavataan, ovat pitkien välimatkojen päässä toisistansa. Sitäpaitsi on kyseenalainen ammatti aina viimeaikoihin asti ollut käsityömäisesti harjoitettua pikkuteollisuutta, joka sellaisena on hajottanut työläiset lukuisiin eri työpaikkoihin ympäri maata. Näiden luonnollisten esteiden lisäksi on tietysti olemassa muita jotka johtuvat joko vallitsevista työoloista, lakkojen epäonnistumisesta, tahi itse työväestön omaksumasta katsantokannasta. V.v. 1908—1911 tapaamme juuri viimeksimainittuja, jolloin Viipurin kokouksen päätös verojen korotuksesta näyttää aiheuttaneen pysähdystä sekä voimaan astunut leipurilaki jonkunmoista lamaannusta leipurien järjestymistoiminnassa. Itse saavutukset eivät kuitenkaan oikeuta meitä väheksymään sitäkään jäsenmäärää mikä liitossa on ollut, joskin toiselta puolen on myönnettävä, että tämä pieni kantajoukko on saanut suorittaa suhteellisesti ylen raskaan päivätyön.

Liiton kokoonpanoa ja järjestymisen kehitystä kuvaavat allaolevat tiedot:

Vuosi	J ä s e n l u k u				
	os. luku	opink.	oppil.	nais.	yht.
1905	—	—	—	—	—
1906	11	—	—	—	470 ¹⁾
1907	16	222	68	25	315
1908	15	185	60	76	325
1909	16	182	49	52	283
1910	13	201	55	57	313
1911	14	223	45	52	320
1912	17	252	80	74	406
1913	15	248	78	67	393
1914	16	305	87	150	542

Toisen edustajakokouksen jälkeen näyttää liiton toiminnassa alkavan oikea *työn ja toiminnan aika*, jolloin sekä liittohallinto että liiton osastot osottavat suurta toimeliaisuutta: yllytystä harjoitetaan ja asioita valmistetaan molemmissa orgaaneissa. Ensikerran tapaamme silloin liiton palveluksessa palkatun toimihenkilön joka kiertää agitationimatkoilla ja ottaa osaa työriittäisuuksien selvittelyihin. Joensuun ja Lahden osastot järjestävät »ristiretkiä» läheisempään ympäristöön ja lisäksi tavataan »reisun päällä» olevat leipurityöntekijät Kaarlo Bohm ja Vilho Miettinen usealla eri paikkakunnalla järjestymättömäin työntekijäin käännättämispuuhiissa. Perustetaan Mikkelin, Kuopion, Kouvolan, Kymin, Kuusankosken ja Voikan, Kotkan, Porin, Porvoon, Jyväskylän, Kokkolan, Forssan, Hyvinkään, Riihimäen ja Jokelan, Lappeenrannan, Iisalmen ja Kajaanin osastot, jotka osastot ennen mainittujen li-

¹⁾ Luku ei ole aivan tarkka, osastot kun silloin suorittivat liittoveron jäsentensä puolesta.

Il:nen Suomen Leipuri- ja Konditoriamattiasastojen yleinen edustajakokous Helsingissä
2—4 p. syyskuuta 1906.

Istumassa: M. Paasivuori, A. Pursiainen, Ape Laitio, Hj. Hietala. Seisomassa: J. N. Laaksonen, E. Järvinen, J. R. Suvanto, A. A. Abro, K. Lindroos, A. Kolehmainen, M. Leino, J. Ojala, N. Mäkelä, A. Alhomäki. Takana: P. Kanerva, S. Laakso, K. E. Järvinen.

säksi yhtyvät liittoon. »Tyhjin toimin» tosiaankaan eivät edustajat tuosta kokouksesta lähteneet, kuten sanat heidän lipussansakin kuuluivat.

Paitsi edellämainittua, oli liitolla samaan aikaan lukuisa joukko työ- ja palkkaliikkeitä. Niitä tavataan Helsingissä, Hämeenlinnassa, Lahdessa, Pietarsaaressa, Kymissä Kuusankoskella Kouvolassa ja Voikassa, Joensuussa, Tampereella, Turussa, Salossa, Vaasassa, Lappeenrannassa, Kuopiossa, Hyvinkäällä, Jyväskylässä ja Viipurissa. Kahdeksassa tapauksessa johtavat työläisten vaatimukset lakkoon, kahdessa työnsulkuun ja viisi sovitaan neuvottelujen kautta. Voitoja saadaan kahdeksan, osittaisia voitoja neljä ja häviöitä kolme. Taistelussa olevien avustamiseen käytetään lähes 8,000 markkaa. Saavutetut edut ovat sangen suuriarvoisia liiton jäsenille.

Tilanpuute estää meitä syventymästä näiden sopimusten sisältöön, jonka vuoksi tässä mainittakoon vain niiden luku ja voimassaoloaika.

Lahti	voimassa	19 15/5 07 — 19 15/5 08
Hämeenlinna	»	19 1/6 07 — 19 1/5 08
Vaasa	»	19 23/6 07 — 19 23/6 08
Pietarsaari	»	19 15/5 07 — 19 15/5 08
K.K.K.&Voikka	»	19 1/5 07 —
Joensuu	»	19 1/6 07 — 19 1/6 08
Tampere	»	19 1/7 07 — 19 1/7 08
Helsinki	»	19 1/6 07 — 19 1/6 09
Turku	»	19 1/7 07 — 19 1/7 09
Hyvinkää, Riihimäki & Jokela	»	19 24/5 08 — 19 1/6 10
Viipuri	»	19 1/8 08 — 19 1/8 10

Tämän toimikauden jälkeen, jonka työ- ja palkkaliikkeistä ylempänä kerrotaan, ovat olot tietysti paljon muuttuneet.

Työtaistelujen toimeenpano on ollut harkitumpaa ja niiden johto keskitetty liiton huostaan. Myöhemmin tehdyt sopimukset — joita on lukuisia — ovat sen vuoksi jo paljoka täydellisemmät niinhän hyvin asiallisen sisältönsä kuin muotonsakin puolesta, samalla kun ne takaavat suurempia etuja työläisille. Edellä esitetyt työ- ja palkkaliikkeet, ajalta 1/1 07 — 1/8 08, on tässä esitetty erikseen, sen vussin merkityksen vuoksi mikä niillä on, nimittäin se, että silloin itse käytännössä ratkaistaan joukkosopimusperiaate, rajoitetaan työaika ja voidaan saatetaan ensimmäiset palkkasopimukset. Rahapalkkaperuste astuu nyt luontaispalkan tilalle ja n.s. truck-järjestelmän vararikko alkaa. Työnantajaliiton vaikutusvalta alkaa myös tuntua työtaisteluissa.

Eri rahastojen tilasta ja liiton varallisuudesta antavat tietoja allaolevat numerot:

Vuosi	Lainav. apurah.	Vararahasto	Työttömyysrah.	Liiton varat
1905	—	—	—	—
1906	—	—	—	64: 05
1907	—	—	—	672: 10
1908	—	877: 82	409: 91	2,193: 81
1909	—	2,215: 26	678: 26	4,761: 84
1910	—	3,470: —	759: 38	5,700: 44
1911	—	4,134: 43	1,039: 89	6,714: 20
1912	—	4,030: 98	1,540: 14	9,091: 75
1913	—	3,474: 32	4,044: 32	11,469: 90
1914	1,143: 79	4,587: 09	4,767: 10	14,406: 99

Kun vielä mainitsemme että liitto vasta 1907 alkaen on kustantanut

Suomen Leipuryöntekijäin liiton III:mas edustajakokous Viipurissa
25—27 p. elokuuta 1907.

»Tähkä»-nimistä sanomalehteä, että suullisen agitationin ohella on julaistu useita lentokirjasia ja että leipurilain käytäntöön soveltamista on koitettu edistää monella eri tavalla, olemme pääpiirteissään läpikäyneet Suomen Leipurityöntekijäin liiton 10-vuotisen toiminnan.

Suuriarvoinen on se työ jonka liitto kymmenessä vuodessa on suorittanut, niin suuri, että se on sivuuttanut rohkeimmatkin toiveet. Entisyys ja nyky-aika ovat toistensa täydellisiä vasta-

kohtia. Kiitollisuudella on sen vuoksi mainittava jokainen yksilö joka tässä työssä on ollut mukana, kiitollisuudella pieninkin tehtävä joka on tämän saavutuksen toteuttamista edistänyt, ja toivoa sopii, että ammatin työväestö seuraavana 10-vuotiskautena ymmärtää antaa yhä voimakkaampaa tukea sen liiton toiminnalle joka on sen etuja näin menestyksellisellä tavalla valvonut. Oma etu ja saatu perintö jo mielestäni velvoittavat jokaista siihen.

10-vuotiaat.

Paljon on liitossa ollut jäseniä olemassaolonsa ajalla, mutta ainoastaan seuraavat ovat *yhtämittäisesti* jaksaneet olla liiton jäsenenä:

<i>J. Koivistoinen</i> ,	liitonnumerolla	1.
<i>J. E. Niskala</i>	»	5.
<i>V. Rainio</i>	»	6.
<i>K. Manninen</i>	»	7.
<i>B. Liljeros</i>	»	9.
<i>K. Lindroos</i>	»	10.
<i>Hj. Pietilä</i>	»	11.
<i>H. Niemi</i>	»	14.
<i>V. Leander</i>	»	15.
<i>K. F. Emanuelson</i>	»	139.
<i>M. Salopuro</i>	»	448.

Nämät ovat kaikki, paitsi K. F. Emanuelson, Helsingin osaston jäsenenä liittyneet liittoon ja kuuluvat vieläkin sanottuun osastoon, paitsi M. Salopuro kuuluu nykyään Oulun osastoon. Kunnia sille jolle kunnia tulee!

Leivän voima.

Leipä, kaiken alku lähtö,
suurin voima, parhain sähkö.
Sitä suuret, pienet halaa
julkisesti sekä salaa.

Leipä syynä iloon, huoliin.
Papinkin saa saarnatuoliin.
Virka tuottaa leivän vakaan,
leivättä ei virkojakaan. —

Oikeudet, lait eipä
pystyssä ois jos ei leipä
voimallansa vahvistaisi.
— Sivistyskin katoaisi. —

Leipä kaiken alku lähtö,
ihmiskunnan voima, sähkö.
Leivättä jos täytyis olla,
elämästä tulis — nolla!

Humu-Pietari.

Katsaus leipurilakimme vaiheisiin.

Voi hyvällä syyllä sanoa, että leipurilakimme on *täydellisin tulos* kaikesta suurlakon jälkeisestä sosialipoliitisesta lainsäädäntötoiminnasta. Meidän leipurilakimme ei ole ainoastaan paras sosiaalinen *laki tällä* alalla koko Euroopassa, voi sanoa koko sivistyneessä maailmassakin — sillä ei ole sanottu, ettei se voisi olla vieläkin parempi —, vaan se on koko Euroopassa ensimmäinen laki yleensä — muutamista erittäin vaarallisista sekä valtion ja kunnan ammateista puhumatta — joka itse tosiasiaassa on säättänyt *8-tuntisen työpäivän kaikille*, myöskin täysikasvuisille työläisille. Me, suomalaiset, *olemme siis tällä työajan alalla, kuten naisten äänioikeuden ja kieltolain suhteen olleet tienraivaajia muille kansoille esimerkiksi.*

Miten edistynyt meidän leipurilakimme tosiaan on, näkyy selvästi, jos tarkastaa edes pintapuolisesti ja pääpiirteissään Euroopan muita leipurilakeja¹⁾. Pisimmälle kaikista on päässyt Norjan laki (²⁴/₄ 06), jossa tosin on paljon poikkeuksia säännöistä. Tässä on yötyönkielto 8—6 (5); sunnuntaitai juhlapäiväin edellisinä iltoina lakkaa työ jo klo 6 (paitsi mestarin klo 8). Todellinen päivätö on 12 t., josta 1 t. päivällisiin ja epämääräinen aika muuhun levon tarpeeseen. Kuten tunnettu, on ammatillinen puristus ainakin toistaiseksi saanut suurempiakin tuloksia

(9 t.). Lapsia ei saa käyttää alle 14 v. — Sveitsin Tessinin kantonissa, joka muutenkin on tunnettu edistyspyrinnöistään, on (laki ¹⁹/₆ 1908) yötyö poikkeuksilla kielletty (9—4 (3), päivätö on 11 t., viikossa päivä lepoon, mestarien ravinto ja asunto edellytetään kuitenkin (kirjallisesti). Muussa Sveitsissä on paljon vanhoillisia määräyksiä: useissa niissä on vielä 90—100-tuntinen viikkotyö. — Italiassa on vain yötyö (9—4, lauantaisin 11—4) kielletty ja siitäkin monta poikkeusta. — Tanskassa (uusi laki ⁸/₆ 12) on yötyö (8—4) ainoastaan alle 16 vuotisilta miespuolisilta työntekijöiltä (naispuolisilta 18 v. alle) kielletty; päivän työ näillä korkeintaan 10 t. ja 16—18 vuotiailla sama nettotyö (pääkaupungissa 9 ¹/₂ t.), mutta yötyö on vain muutamilla poikkeuksilla kielletty ja yksin se tuottaa etuja päivätöyssä. Muuten on tässä uudessakin laissa runsaasti poikkeuksia ja mutkia. — Saksassa (laki ⁵/₁ 15) on yötyö (7—7 (6) kielletty. Ruotsissa vain alaikäisiltä naisilta. Hollannissa (yötyökielto 8(10)—6(4) monilla poikkeuksilla ja sunnuntailevon kanssa), Ranskassa (yötyökielto 9—5 (4) poikkeuksilla), Englannissa (yötyökielto 2—5), Itävallassa (kuten Saksassakin ainoastaan yötyön (8—5) tekijöille 11 (10) tunt. päivätö ja 12 t. sunnuntailepo) sekä Belgiassa on kaikissa ehdotuksia leipurien olojen parannukseksi tehty, mutta tähdellisimmät korjaukset eivät ole saaneet eduskuntien, ainakaan ei ensimmäisen kamarin hy-

¹⁾ Yleiskatsaus osaksi *Sosiale Rundschau*, kesäkuun vihko 1912.

väksymistä. Kreikka on kuitenkin äsken (27/9¹12) säätänyt yötyökiellon (9—4) ja 10 t. (11, 12) päivätyön sekä sunnuntaityön (vain 6 (5)—11 illalla¹).

Suuri »sivistynyt» yleisö on leipuriammatista hieman enemmän intresseerattu kuin muista, koska leipä on pantava *jokaisen* vatsaan. Sentähden O. Stenroth esitti jo v. 1897 tunnetun ehdotuksensa valtiopäiville. Leipurien lakko v. 1899 pani kuitenkin asian varsinaisesti alulle, vaikka »isänmaalliset» mestarit sen kukistivatkin ulkomaalaisilla työvoimilla. Vielä enemmän vauhtia toi sille työväenpuolueen perustaminen: teollisuushallituskin toi esille suhteellisesti siivon leipurilakiehdotuksen. Mutta 50 Suomen 900 mestarista tekivät tenän ja puhuivat »agitatsioonista» ja »ymmärtämättömistä teoreetikoista». Vähitellen kohosi reaktiooni yleensä ja siis tälläkin alalla. Mutta nyt syntyi *leipurityöntekijäin liitto* v. 1905. Mestarit peräytyivät ja tekivät suuria myönnytyksiä, ainakin osaksi suurempia kuin myöhempi lakikin. Tähän tuli lisäksi maist. Snellman'in sangen ansiokas tutkimus leipurioloista, joka paljasti *monta* epäkohtaa oikein *selvillä numeroilla*. Ja sitte tuo mahtava suurlakko. Reaktiooni peräytyi. Leipurilaki tuli uuteen eduskuntaan, jossa siitä puhuttiin 103 eri kertaa ja pöytäkirja täyttää lähes 100 sivua.

Tuskin yksikään suomalainen laki on eduskunnassa ollut kiivaamman keskustelun alainen kuin leipurilaki. Se on myös tyypillinen esimerkki siitä,

miten »täydelleen demokratisessa eduskunnassa» pitkälle ulottuvia sosiaalisia uudistuksia voidaan venyttää. Kuten tunnettu, käsiteltiin hallituksen esitystä ensin täysi-istunnossa, sitte tuli se työväenasiain valiokuntaan, jossa sitä pohdittiin sangen perusteellisesti, kun työväenkin edustajia oli kuulusteltu (työnantajat eivät huolineet tuosta viralliseestakaan kutsusta). Esitys tuli sitte taas täysi-istuntoon ja meni täältä suureen valiokuntaan. *Tämä lykkäsi* sen taas työväenasiain valiokuntaan, sitä käsiteltiin taas suuressa valiokunnassa, se meni sitte täysi-istuntoon, muutosten takia uudestaan suureen valiokuntaan, vielä kerran täysi-istuntoon ja sitte lopullisessa täysi-istunnossa se hyväksyttiin. *Se kaikki vasta oli eduskunnallista virkavaltaa!*

Minulla ei tässä ole tilaa tarkemmin tehdä selkoa leipurilain keskusteluista. Ainoastaan muutamia huomautuksia. Vaikka eräs porvarillinen osuusleipomon johtaja työväen edustajien kera vakuutti, että ammatti ei yhtään kärsisi 8-tuntisesta työpäivästä, oteltiin siitä kovasti. Työväenasiain valiokunnassa voitti porvarillisten 9 ääntä sosialistien 7. Suuressa valiokunnassa määrättiin taas 8-tuntinen päivä suurella (!) enemmistöllä (31 — 17), mutta toisessa lukemisessa voitti 9-tuntinen päivä yhden äänen enemmistöllä. Ja vaikka täysi-istunnossa 48-tuntinen työviikko 105 äänellä 83 vastaan voitti (minun ehdotukseni 8-tuntisesta työpäivästä hylättiin: 98 — 91) pysyi suuri valiokunta 5 äänen enemmistöllä kiinni 54-tunnin ehdotuksessansa. Mutta sitenkin voitti viimeisessä täysi-istunnossa 48-tuntinen viikko, tosin vain 4

¹) Bulletin des internat. Arbetsamtes 1913 siv. 310.

äänen enemmistöllä (91 — 87). Surkeata oli, että löytyi yliopiston opettajiakin, jotka päinvastaisella päätöksellä olisivat ainakin suureksi osaksi estäneet leipureita oppikursseissa hake-
masta itselleen valistusta ja sivistystä.

Vielä kiivaampi oli ottelu ravinto- ja asuntopakon poistamisesta. Tämä truckjärjestelmä sai innostuneita puolustajia, vaikkei kukaan niistä tiennyt sanoa, miksi eivät suutarimestarit yhtä hyvin voisi vaatia talon ruokaa ja saappaita ja vaikka tiedettiin, että se ulkomailla monessa paikoin hyvällä syyllä, varsinkin joutavien riitaisuuksien välttämiseksi on mestarienkin suostumuksella poistettu. Truckjärjestelmä poistettiin *yhden ainoan äänen* enemmistöllä.

Sunnuntailepo meni paremmin läpi. Tosin äänesti moni niistä, jotka tahtoivat aloittaa eduskunnan istunnot rukouksella, sunnuntailepoa vastaan — mammonan palvelus oli vahvempi kuin uskonto — mutta asia hyväksyttiin suhteellisen helposti. Muista seikoista ei liioin riideltä, ei edes varsinaisesta yötyöstä. —

Senaatti kannatti lain hyväksymistä karvaalla mielellä. Mutta mestarit ovat panneet kaikki liikkeelle saadaksensa lain kumotuksi. Tahallaan he rikkovat lakia — johon tietysti alhaiset sakkomääräykset suorastaan houkuttelevat — näyttääksensä sen muka mahdottomuuden: leipurilaki on heistä vain joku onnistumaton koelaki. Mutta jos työntekijät lujasti pitävät kiinni v. 1910 tekemästä päätöksestä, etteivät mistään hinnasta, joka ei ole väkivaltaista laatua, luovu rakkaasta laistaan: jos he

hätätilassa perustavat osuusleipomoita, joita ulkomailla on mallikelpoisia (vert. meillä Elantoa), niin kyllä laki yhä pysyy voimassa. Tietysti täytyy työväestön vahvoilla ammattijärjestöillä lujittaa voimiaan ja tukea lakia ja etenkin kehittää tarkastusjärjestäjiensä toimintaa. Ja mestarienkaan ei tarvitsisi niin lujasti panna vastaan, jos he vielä enemmän parantaisivat tekniikkaansa, kuten ulkomailla tapahtuu.

Asianymmärtäväinen yleisö tuntee jo, että meidän leipurilakimme on aikaansaanut melkoisia parannuksia leipomoissa ja leivän valmistuksessa. Ennen oli melkein joka toisessa nuoressa leipurissa *kuppatauti*, nyt se on hyvin monessa paikassa aivan hävinnyt. Terveys on muutenkin *paljon* parantunut. Juoppous on vähemmän ihmisrääkkäämisen kautta vähentynyt. Työväen puh-
taus on niinkään kohonnut. Samoin on työväen henkinen tila edistynyt: se tekee työnsä huolellisemmin ja suuremmalla mieltymyksellä. *Nämä ovat kaikki eittämättömiä tosiasioita.* Ja ne vaikuttavat *sunresti* tuotteen laatuun, jota yleisö kuluttaa. Sen takia on uusi leipurilaki *siunaus sekä työväelle että suurelle yleisölle* ja ainoastaan sula ymmärtämättömyys, tietämättömyys tai janoava rahanhimo voivat toivoa taannuttavia muutoksia meidän leipurilaissamme. *Leipurilakimme on pieni helmi köyhässä sosialipoliittisessa lainsäädännössämme, joka vielä ympäristöön loistaa häikäisevän kirkkaalla valolla.*

Surun vuotenani

1. 4. 15.

N. R. af Ursin.

Suomen Leipurityöntekijäin liiton V:des edustajaokkous Helsingissä 22 – 25 p. syysk. 1913.

Istumassa: Anna Dahlberg, J. R. Suvanto, J. W. Sainio, F. Heinonen, E. Rimpläinen, Helmi Kovanen.

Seisomassa: keskellä. K. Airaksinen, J. A. Alanne, E. Salomaa, J. Hast, J. T. Viitasari, K. F. Emanuelson,
M. Paasivuori, K. Lindroos; takana M. Pitkänen, P. Vuoristo, K. Hakonen, O. Kufti, V. Salomaa,
P. Vartiainen, U. H. Moisimäki, S. Laine.

Helsingin leipureilta yötyön poistaminen.

Leipurien työoloja olivat monet komiteat sekä ammattientarkastajat tutkineet ja todenneet, että vuosien kuluessa yötyö oli lisääntynyt ja että epäkohdat samaten. Leipurityöntekijät vuodesta 1895 alkaen olivat toivoneet, että heidän olonsa korjattaisiin lainsäädännön avulla. Mutta lainsäädäntötoimenpiteet kävivät kovin hitaasti, että näytti kurki kuolevan ennenkuin suo sulavan. V. 1897 valtiopäivillä annottiin tutkimuksen toimittamista leipurien työoloista ja v. 1904—5 valtiopäivillä oltiin jo päästy niin pitkälle, että niille annettiin hallituksen esitys, joka sisälsi ehdotuksen laiksi yötyön poistamiseksi leipomoista. Mutta säädyt vuoden 1905 valtiopäivillä koettivat jarrutuksellaan painostaa hallitukseen, ettei käsitelleet hallituksen tekemiä raha-asia esityksiä. Ja johdon mukaisena jarrutuskannalleen, eivät myöskään käsitelleet tärkeitä sisäisiä reformikysymyksiä, jotka olisivat aiheuttaneet keskinäistä erimielisyyttä.

Leipurien asia, kuten muutkin, jäi siten ratkaisematta ja yötyöstä johtuneet epäkohdat kävivät yhä sietämättömämmiksi. Leipurien ammattiosaston täytyi taas turvaantua ammattiyhdistysliikkeen keinoihin, kun lainsäädännöltä ei näyttänyt pikaista apua tulevan. Asia otettiin 26 p. huhtikuuta 1905 pidetyssä ammattiosaston kokouksessa esille ja päätettiin lähettää leipurityönantajaliitolle kirjelmä, jossa ehdotettiin, että yötyö ja viikon seitsemäs työvuoro poistettaisiin. Kirjelmän laatiminen annettiin 7-henkiselle komitealle, johon Helsingin paikallisjärjestön edustajana valittiin m.m. mainitun järjestön sihteeri M. Hälleberg, joka yksinään allekirjoitti työnantajille lähetetyn kirjelmän. Vastausta kirjelmään pyydettiin ennen toukokuun 15 päivää.

Työnantajilta saapui vastaus ennen määrättyä päivää, jossa he ilmoittivat periaatteessa kannattavansa päivätyötä, mutta käytännöllisistä syistä ehdottivat, että siitä johtuva työjärjestelyn muutos pantaisiin toimeen vasta 1 p:nä syyskuuta 1906. Siis he pyysivät odottamaan vielä 15 kuukautta.

Työnantajain kirjelmää käsiteltiin leipuriammattiosaston kokouksessa 16 p:nä toukokuuta ja päätti osasto vaatia yksinomaisen päivätyön käytäntöön ottamista 1 p:stä kesäkuuta 1905. Ja siltä varalta että jos työnantajain vastaus on kieltävä, päätettiin että saman kuun 17 päivänä työntekijät sanovat itsensä irti työstä ja sen jälkeen 14 vuorokauden kuluttua eroavat työstä ja lakko alkaa 2 p. kesäkuuta niissä työpaikoissa, jotka eivät vaatimuksia siihen mennessä hyväksy.

Tähän menettelyyn leipurit pyysivät paikallisjärjestöltä luvan ja saivatkin sen sillä ehdolla, että paikallisjärjestön johdon puolelta annettavia neuvoja ja ohjeita on noudatettava ja että paikallisjärjestön edustaja valitaan myöskin leipurien sovittelukomiteaan. Nämä ehdot leipurien ammattiosasto hyväksyi. Allekirjoittanut valittiin leipurien sovittelukomiteaan ja muutenkin sain tehtäväkseni seurata asiain kehitystä sekä leipurien että työnantajain kanssa pidettävissä kokouksissa.

Mikäli asiain kulusta muistan, niin leipuriammattiosaston puheenjohtajan ja rahastonhoitajan eroaminen toimitaan senvuoksi, että päätettiin toimittaa työstä irtisanominen ja lakon uhalla vaatia yötyön poistamista, teki ikävän vaikutuksen. Samaten se seikka, että kun ehdotettiin jäseniä sovittelukomiteaan, niin melkein kaikki vanhemmat miehet siitä kieltäytyivät. Nuorempain miesten täytyi ottaa so-

vittelijain paikat komiteassa. Ne olivat: H. Lemmetyinen, E. Niskala, K. Korhonen, K. W. Blomqvist, E. Porkkala, J. Haapala ja J. Sarlund.

Ensimmäinen neuvottelu työnantajain edustajain kanssa oli 20 p:nä toukokuuta Etelä-Esplanadinkadun varrella olevassa Brondinin kahvilassa. Kokouksen avasi herra K. M. Brondin, ehdottaen leipurimestari O. Virtasta puheenjohtajaksi, johon yhdyttiin. Sihteereiksi valittiin leipurityönantajaliiton sihteeri toimittaja K. Puuska ja allekirjoittanut.

Puheenjohtaja lausui mielihyvänsä siitä, että työnantajain ja työntekijäin edustajat olivat nyt ensikerran kokoon tuneet yhteisistä asioista neuvottelemaan ja samalla hän lausui toivovansa että neuvotteluilla saataisiin kumpakin puoluetta tyydyttäviä tuloksia.

Korhonen esitti työntekijäin vaatimukset yötyön ja seitsemannen työvuoron poistamisen suhteen. Brondin puhui juttuja, miten ennen kun hän oli opissa, tehtiin yötyötä ja siltä jaksettiin vielä juosta ulkona ja oltiin terveitä. Piti puheita yötyön epäterveellisyydestä lörpötyksenä. Mestari Lindberg myöskin puolusti yötyötä ja väitti, ettei se ole luonnonlakien vastaista. Hän mainitsi esim. leijonan, jonka sanoi olevan yöllä hommissa ja lepäävän päivällä. Ja siltä leijona on terve ja voimakas eläin. Samoin voi leipurityöntekijäkin olla.

Mestari N. Leino kysyi, onko ammattiosastossa ensinkään otettu huomioon sitä seikkaa, etteivät he vastusta yötyön poistamista, vaan pyytävät aikaa saada olot päivätyötä varten järjestää. Kilpailun, tilan ahtauden ja uunien puutteen tähden sanoi olevan mahdotonta nyt heti ottaa päivätyötä käytäntöön. Ja viikon seitsemannen työvuoron säilyttämistä piti hän vieläkin tärkeämpänä, ja väitti, että sen poistamisesta kärsivät sekä työntekijät että työnantajat. Toivoi työntekijäin viime mainitusta vaatimuksesta nyt luopuvan.

Mestari Heinänen ihmetteli sitä, että työntyöntekijät ovat nyt asettuneet niin vaativalle kannalle ja arveli sen johtuvan ilkeydestä ja koston halusta, johon v. 1899 lakossa kärsitty tappio on mahdollisesti antanut aihetta. Valitteli työnantajain vaikeaa asemaa, johon he poloset nyt työntekijäin jyrkkäin vaatimusten johdosta ovat joutuneet. Toivoi, että työntekijät vielä vuoden odottaisivat, niin silloin he ilman riitaa suostuvat nyt esitettyihin vaatimuksiin.

Työntekijät Niskala ja Sarlund panivat vastalauseensa Heinäsen olettamusta vastaan, että kysymystä nyt ajettaisiin ilkeydestä ja koston halusta. Yötyön poistamisvaatimus, sanoivat he, on ihmisyyden ja oikeuden vaatimus, jota ei ajeta kostotarkoituksessa, vaan halusta poistaa oloistamme pahin epäkohta.

Porkkala lausui ihmettelynsä siitä, että työnantajat olivat niin kovin vähän valmistautuneet kysymystä työläisten toivomaan suuntaan ratkaisemaan. Ja kysyi: Mitä takeita siitä olisi, jos työläiset vieläkin vuoden odottaisivat, että päivätyö silloin toteutettaisiin. Ja epäili, jos työnantajat vuoden kuluttua olisivat sen paremmin valmiit päivätyötä toteuttamaan, kuin mitä he nyt ovat.

Kun keskustelut alkoivat luisua kindasteluihin, niin allekirjoittanut lausui: »Tässä kokouksessa on paljon puhuttu asiaan kuulumatointa, että se kysymys, josta piti keskusteltaman on jäänyt sivuasiaksi. Olen siitä mieltä, että sovinollinen yhteistyö työntekijäin ja työnantajain välillä on ainoastaan siten mahdollista, että työnantajat suostuvat heti yötyön poistamaan. Jos tähän ei suostuta, niin lakkoa ei voida välttää. Muista vaatimuksista voidaan neuvotella. Työnantajain on nyt asiaa harkittava ja asetuttava jollekin varmalle kannalle. Meillä osaston edustajilla ei ole oikeutta tehdä lopullisia myönnytyksiä. Mutta me voimme täällä

tehdyt ehdotukset esittää osastolle ja jos ne ovat sen laatuksia, että me pidämme ne tällä kertaa hyväksyttävänä, niin me ehdotamme ne osaston hyväksyttäväksi.»

Työnantajat pyysivät kuukauden valmistusaikaa, niin että yötyö poistettaisiin ennen 1 päivää heinäkuuta 1905. Työt aloitettaisiin tavallisesti aamulla klo 5 ja lopetettaisiin viimeistään klo 9 illalla. Sunnuntai- ja pyhäpäivän jälkeisenä yönä työntekijät ehdottivat työt aloitettavaksi klo 2 yöllä ja työnantajat jo klo 9 illalla, mutta sitten klo 12 yöllä. Ja milloin sattuu kaksi pyhää perätysten, niin tehdään niiden välinen yö työtä. Satunnaisten kiireiden aikana tehdään ylityötä, josta on palkka korotettava 50 %:lla.

Nämä työnantajain tarjoukset esitettiin ammattiosaston kokouksessa 24 p:nä toukokuuta. Samassa kokouksessa oli saapuvilla »veli» Vatanen, joka piti aika kiihotuspuheen työntekijöille. Hän lausui seuraavaan tapaan: »Kun työmies aamulla kello 8 alottaa työnsä ja tekee 8 tuntia työtä, jos ei ammatti pysy sillä pystyssä, niin kuoloon sellainen ammatti!» Miehet huusivat: »Hyvä, hyvä!» »Sehän on miehen puhetta.»

Näytti jotenkin toivottomalta saarnata järkeä ja malttia, jossa entisistä kohtuullisista vaatimuksistakin täytyi sovinnon aikaansaamiseksi tinkiä. Mutta kaikesta huolimatta täytyi koettaa. Selitin mitä meillä on oikeus vaatia ja mitä meillä on mahdollista nyt ilman lakkoa saavuttaa. Jos maanantaita vasten yöllä ryhdytään työhön klo 12, niin mahdollisesti vältetään lakko. Mutta ellei yhtään anneta perään, niin tuskinpa lakkoa voidaan välttää ja sen päättyminen on epävarma. Kun tällä ammattiosastolla on v. 1899 lakosta kokemus, niin toista samanlaista kokemusta ei nyt pitäisi hankkia, vaan olisi otettava ne parannukset, mitkä nyt ilman lakkoa voidaan saada.

»Oikein se niinkin on!» sanoivat ukot.

Osa kylläkin olisi tahtonut vaatimuksia lisättäväksi, mutta sovittelukomitea piti sellaista menettelyä sopimattomana, että ensin esitetään pienemmät vaatimukset, mutta kun niistä on sovinto syntymässä, niin esitetään uudet suuremmat vaatimukset, joilla sovinto tehdään mahdolliseksi. Sovittelukomitean ehdotukset pääosissa hyväksyttiin ja valtuutettiin komitea sovinnon aikaansaamiseksi vähäsen alkuperäisistä vaatimuksista tinkimäänkin. Seuraava komitean kokous oli sitten 25 p:nä toukokuuta, jossa sovintoehdotus asiallisesti hyväksyttiin.

Muutamat leipuriammattiosaston jäsenet, Helander y.m. keräsivät leipurityöntekijäin nimiä papereihin, joissa esitettiin m.m. 10 tuntinen työpäivä vaatimus, ja oli tarkoitus lyödä sovittelukomitean ponnistukset rauhan aikaansaamiseksi kumoon. Leipuriammattiosaston kokouksessa 27 p:nä toukokuuta piti nuo uudet vaatimukset sadan miehen voimalla lyötämän pöytään. Siltä varalta pyysin Eero Haapalaisen mukaani mainittuun kokoukseen. Sovintoehdotus luettiin kokouksessa ja melkein ilman keskustelua hyväksyttiin. Helander oli kyllä läsnä kokouksessa, mutta hän syystä tai toisesta ei puhunut mitään. Kokouksen loputtua kyllä nurkissa sipistiin asiasta, mutta se oli nyt myöhäistä. Toukokuun 28 p:nä yhteisessä sovittelukomitean kokouksessa lopullisesti sovintoehdotus hyväksyttiin. Ja siten Helsingissä 1 p:stä heinäkuuta tuli päivätyö käytäntöön.

Suurin osa työnantajista pitivät sopimuksen voimassa 2 vuotta, vaikka Helsingin höyryleipomon puolesta se melkein heti rikottiin.

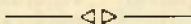
Yötyön poistamiseksi oli parikymmentä vuotta tehty työtä, josta ei ollut toivottua tulosta. Mutta tällöin onnistuttiin maltillisella, mutta samalla jäykällä päättävällä esiintymisellä työn

antajat taivuttamaan kohtuullisiin parannuksiin. Ilman lakon uhkaa ei asiasta tälläkään kertaa olisi tullut mitään. Ja työnantajia epäilemättä pelotti paikallisyhteisö, jonka luvalla ja kannatuksella lakkoon olisi lähdetty. Leipuri-mestarit huomasivat, että heidän työntekijänsä olivat nyt paremmin taistelun varalta varustautuneet kuin v. 1899.

Se mikä ensin näytti aivan mahdottomalta, tuli mahdolliseksi, kun pantiin pakko.

Siitä ajasta, kun yötyö poistettiin, tulee nyt 1 p:nä heinäkuuta kuluneeksi 10 vuotta ja historiallisena tapahtumana ansaitsee meidän huomiotamme.

M. P—ri.

Oppipoika.

(Kuvaus entisajoilta.)

Hän asteli äitinsä seurassa lokaista maantietä myöten kaupunkia kohden. Taivaalta tihkui hieno, sumuntapainen syyssade, tunkeutuen aivan ihoon asti ja oli niin pimeä, ettei nähnyt vähäkään eteensä. Heillä kummallakin oli vaatemytty selässä ja heidän askeleensa olivat niin raskaat ja laahustavat.

Silloin kajahti äkkiä pimeydestä tornikellon kumea, juhlallinen ääni; poika laski lyönnit ja ilostui suuresti kun se löi vasta viisi — ja vihdoinkin oli kaupunki lähellä . . .

Kaupungissa vasta oli nähtävää! Varsinkin ihmetyttivät häntä kivitetyt kadut, korkeat, valaistut rakennukset ja katulyhdyt, jotka pilkkottivat jo kaukaa niin hauskaasti kuin ystävällisesti vilkuttavat silmät . . .

Kun he vihdoin saapuivat hänen uuteen paikkaansa, vietiin hänet likaiseen, ummehtuneeseen kamariin, joka oli miltei täynnä kaksikerroksisia sänkyjä.

He laskivat lattialle märät vaatemyttynsä ja istahtivat väsyneinä erälle kirstulle — ja äiti näytti niin kovin surulliselta. Pitkän aikaa hän vain katsoi poikaansa ja huokasi raskaasti. Sitten hän nousi, tarttui hänen käteensä ja puristi sitä lujasti; kyynel-leet nousivat hänen silmiinsä, hänen huulensa vapisivat ja hänen äänensä

oli kummallisen käheä, kun hän hiljaa kuiskasi:

— Hyvästi nyt . . . Yrjö . . .

Sitte hän meni ja Yrjö oli yksin. Hänen kurkussaan tuntui olevan jotakin katkeraa, hänen silmiään sumensi omituisesti, mutta siellä oli pari sälliä sisällä ja hän onnistui pidättämään kyynelensä. Hän riisui märät, lokaiset saappaansa, otti nyytistään vanhat puolikengät ja pani ne jalkaansa.

Samassa tultiin käskemään illalliselle ja hän seurasi vanhempaa oppipoikaa valoisaan yökökkiin, jonka hyllyillä upeli kokonainen rivi kiiltäviä kupariastioita. Hän ei ollut syönyt kuin aamupäivällä, mutta sittekään ei tuntunut maistavan — siellä oli kaikki niin vierasta ja kummallista . . .

Kun ateria oli loppunut, antoi rouva hänelle valkean esiliinan ja vanhempi oppilas vei hänet alas verstaaseen.

Se oli suuri, matala huone, jonka toisen seinän peitti miltei kokonaan äärettömän suuri uuni ja toisella puolella oli koko huoneen mittainen taikinakaukalo — »trooki». Katto oli täynnä orsia ja lautoja ja uuninnurkassa kihisi suunnaton vesipata, jonka kannesta kohoavasta torvesta syöksyi ylös sakea, tulikuuma höyry, kuin jostakin veturista . . . Ja ilma oli kuuma ja tukehuttava.

Hän katseli ihmetellen, miten sällit, paidanhihat ylöskäärittyinä uskomattomalla nopeudella »löivät ylös» pullia, tippoja, rinkelä — ja paljon sellaisia joita hän ei ollut koskaan nähnyt . . .

Hänen ensimmäinen tehtävänsä oli uunin puhdistaminen.

Kun hän aukasi uunin leveät rauta-ovet, syöksähti häntä vastaan niin tulinen kuumuus, että hän vaistomaisesti hypähti taaksepäin. Hiilet alkoivat paikalla hehkua — ja hän kauhistui nähdessään miten tavattoman pitkä uuni oli . . . Hän oli ensin aivan varma siitä, ettei milloinkaan voisi saada puhtaaksi sen tulista sisustaa — hänestä tuntui, kuin olisi tuo äärettömän suuri muuri ollut julma, tulikitainen peto, joka polttavalla henkäisyllään tuhoaisi jokaisen ken uskaltaisi lähestyä . . .

Mutta hänen *täytyi*. Ja kun hän vanhemman pojan opastuksella kuitenkin sai sen lopulta puhtaaksi, oli hän aivan märkä hiestä ja hänen käsivarressaan oli kirvelevä palohaava . . .

Koko illan puuskutti vesipata tulikuuma sisällystään ja ilma muuttui yhä kuumemmaksi. Ja Yrjöstä tuntui kaikki oudolta unelta . . . Ihmisetkin olivat täällä kokonaan toisenlaisia kuin muualla. Nämä olivat niin kalpeita, nytkin vaikka hiki pursui heidän otsilta, ja he tekivät työtään mielettömällä kiireellä, äänettöminä ja kertaakaan sivulleen katso-matta. Eräs nuori, kalpea mies lauloi muutamia lauluja, ja erääseen yhtyivät toisetkin, mutta nuo laulutkin olivat niin surullisia ja alakuloisia, ettei hän koskaan ollut sellaisia kuullut . . . Eräskin vaikutti häneen kummallisesti:

»Elämä katoa kuin unelma vain,
Vuodet ne vierivät pois.
Aika kuin virta pois kiihuhaa . . .»

Tuossa äänessä ja sanoissa oli jotain käsittämätöntä ja toivotonta ja hänen tuli niin kummallinen olla, niinkuin hän olisi tahtonut itkeä . . . Niinkuin olisi

ollut joku salaperäinen yhteys laulun sanojen ja noiden mielettömästi kiirehtivien miesten ja hänen oman elämänsä välillä . . .

Puoliyön aikana alettiin leipien pais-taminen ja silloin uudelle oppilaalle vasta kova tuli. Hänen täytyi pelti-telineiltä tuoda täysinäiset pellit uunimiehen lapiolle sitä mukaa kun hän pisteli uuniin. Hän juoksi kuin riivattu edestakaisin telineen ja uunin välillä, mutta uunimies yhä komensi: nopeampaan! Uuniin meni 24 pelti-listä ja kun se oli ensikerran täynnä, oli hänen paitansa taas hiestä märkä ja hän oli aivan hengästyksissään.

Mutta paljon pahempaa oli vastaan-ottaminen. Pellit olivat hehkuvan kuumia ja ellei oikealla hetkellä ehtinyt sitä sieppaamaan kun lapio tuli uunista, sai tulisen pellin käsivarteensa tai putosi se lattialle. Näin kävi kerran, ja uunimies kirosi karkeasti ja sanoi antavansa anteeksi vain tämän kerran . . . Hän oli purskahtamaisillaan itkuun, mutta uunimies karjasi vihaisesti ja uudelleen alkoi juoksu peltitelineen ja uunin välillä . . .

Ja sitä täytyi tehdä tunti tunnin jäl-keen — ja verstaat oli käryvä ja kuuma kuin helvetti . . . Hän huohotti ras-kaasti, hiki vuoti virtana hänen laihoilta kasvoiltaan, se tunki silmiin suolaisena, kirvelevänä . . . Hän oli päivällä kul-kenut pitkän matkan ja oli menehtyä väsymyksestä, hänen päättään huimasi ja toisinaan tuntui kaikki pyörivän . . . Mutta yhtämittaa vain täytyi juosta . . .

Silloin tapahtui onnettomuus. Otetiin paraillaan uunista ja suolainen hiki tunkeutui hänen silmiinsä, niin ettei nähnyt mitään — ja tulinen pelti tuli suoraan hänen hentoa käsivarteensa . . . Hän älähti valittavasti, ja samassa olivat rusinaleivät lattialla särkyneinä, litis-tyneinä . . .

— Mitä p:lettä sinä teit?!

Hänen sydämensä vavahti kauhusta, hänen piti sanoa jotain puolustukse-seen, mutta ei ehtinyt, sillä samassa

lähähti kaikuva korvapuusti ja hän lennähti pää edellä uuninkylkeen . . . Hän nousi puolipökertyneenä, mutta sai toisen iskun vasten suutaan — niin että paikalla purskahti veri suusta ja sieramista. Hän ei tahtonut voida nousta, mutta uunimies ärjäsi uhkaavasti:

— Ota vastaan! Taikka minä . . .

Nuo sanat olivat terävät ja kovat ja hän ponnahti pystyyn kuin olisi saanut piiskaniskun. Ja kun hänen huuliltaan pääsi tukahutettu nyyhkytys, sähisi uunimies hiljaa ja kiukkuisesti kuin käärme:

— Hiljaa siinä!

Hän onnistuikin tukahuttamaan nyyhkytyksensä — hän vain juoksi edestakaisin uunin ja telineen väliä pää rintaan painuneena . . . Ja hänen kyyneleensä ja verensä juoksi valkealle esiliinalle ja lattialle, sekoittuen sahajauhoihin . . . Ja vaikka hän koetti estää, putoili tulisille pelteillekin vihaisesti kihatuen suuria pisaroita . . .

Mutta kun uuni oli saatu täyteen, horjui hän nurkkaan ja vaipui säkikasalle surkeasti nyyhkyttäen. Terävä pelti oli polttanut hänen hoikan käsi-vartensa niin syvälle, että siitäkin vuoti veri; hänen vavahtelevat, kapeat hartiansa ja hento kaulansa — koko hänen suonenvedontapaisesti nyyhkyttävä, laiha ruumiinsa näytti vielä niin kovin lapselliselta ja avuttomalta . . . Eräs vanhempi sälli tuli lähemmäksi ja kun hän hetken oli katsonut poikaa, sanoi hän paheksuen:

— Kyllä minusta hiukan vähempikin riittäisi . . . Vielähän se on aivan lapsi . .

— Helvettiäkö se sinulle kuuluu! — huusi uunimies raivoisasti. — Itse minä olen saanut samalla lailla! Ja muuten ne tulevat niin huolimattomaksi, etteivät välitä mistään!

Toinen meni äänettömänä työhönsä ja uunimies raivostui yhä enemmän hänen äänettömyydestään.

— Vastaanottamaan! — ärjäsi hän taas, ja kun poika silmänräpäyksessä hyppäsi ylös ja tuli uunin ääreen, lisäsi hän pahaenteisesti:

— Kyllä minä opetan sinut vollottamaan . . . Ja ruokkoa itsesi . . .

Seuraavalla väliajalla otti hän vettä pesuvatiin ja meni ulos rappusille. Siellä oli aivan pimeä ja hieno sade tihkui vieläkin taivaalta. Se vilvoitti niin suloisesti hänen hiestä märkää ruumistaan — ja tuossa tiheässä saateessa tuntui olevan jotain kotoista, se aivankuin herätti hänet. Hän muisti taas kaukaisen kodin, isävainaan ja äitiparan, joka yksin taisteli pienten lastensa elatukseksi . . . Uudelleen pusertui hänen huohottavasta rinnastaan tukehtunut nyyhkytys — ja hän tunsu itsensä niin sanomattoman yksinäiseksi.

Mutta hän käsitti, etteivät kyyneleet mitään auta — täytyy vain kestää. Ja kun hän valeli polttavia kasvojaan ja turvonneita huuliaan kylmällä vedellä, tuntuikin paremmalta . . .

Mutta samassa koko hänen ruumiinsa vavahti; sisältä kuului taas raaka, terävä ääni:

— Vastaanottamaan!

Konrad Lehtimäki.

Sällit ja mestari.

*Sällit leivät leipovat;
nostattaavat, paistavat.
Mestari, se jästipää,
kohmelossa mörjää.*

*Näin on usein aamusin.
Entäs sitten iltasin?
Väsyksissä sällit nuo.
Mestari se mässä, juo.*

*Liike tuottaa suuresti.
Yhä lihoo mestari.
Naama hällä punottaa
Sällit keuhkotaudin saa!*

M. 7—a.

»Siellä se leipä lainehtii . . .»

Pankkimies ja farmari vehnäpellossa Dakotan viljalakeuksilla.

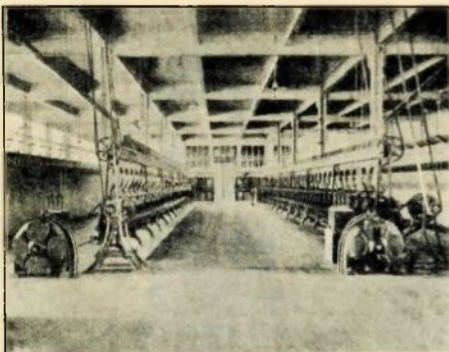
Muuan amerikkalainen leipätehdas.

Varsin lähellä Niagaran putousten ylävirran rantaa on rakennus, jonka 844:n akkunan 30,000:n ruudun kautta on päivänvalolla vapaa pääsy joka puolelta sen saleihin. Se on »Rihmais-Vehnän Koti». Ettei tehtaan luonnon-ihanaa paikkaa ja ilmavaa tilaa ole valittu työntekijäin mukavuudeksi, on selvää, vaan on se tehty tosi amerikkalaisen reklaamin takia. Mielenkiintoinen se on silti. Ja kun sinne vieraita aivan erikoisesti kutsutaan, niin pistäytykäämme sisään. Komeassa, matoin ja kukin koristetussa vastaanottohuoneessa tervehtivät meitä valkopukuiset naiset, ja aina määrääjain lähtee opastaja kuljettamaan kokoontunutta vierasjoukkoa ympäriinsä.

Reklaamivihkoista olemme jo saaneet tietää, että tämän leipomon valmistetut tehdään niin, että koko vehnän ravintopitoisuus tulee huomioon otetuksi. Tiedemiehet lienevät selvittäneet, että vehnän jyvä sisältää varsin onnellisesti yhdistettyinä ihmisen ravinnoksi tarvittavat 15 kemiallista perusainetta.

Leipomomme ylimmässä kerroksessa, johon hissillä olemme nousseet, näemme kokonaisten vehnänjyvän valuvan 22:een puhdistajaan, joissa siitä puhalletaan erilleen tomu, vieraat siemenet y.m. Näistä menevät jyvät keittihuoneen suuriin sylintereihin, joissa isot teräskauhat niitä hämmentelevät. Keittäminen ottaa 35 minuuttia ja paisuttaa se vehnät, saattaen niiden keskeiset tärkkelysjyvät halkeilemaan. Mutta ulkokuori on yhä eheä, säilyttäen jyvän täyden ravintoarvon sisällään.

Keitetyt jyvät lasketaan alas seuraavan kerroksen kuivaushuoneeseen, jossa niistä eroitetaan keittämisen yhteydessä syntynyt liika kosteus. Nyt menevät pehmenneet jyvät rihmotuskoneisiin. »Rihmotus» (shredding) tapahtuu siten, että jyvistä muodostunut taikina valuu 36:n rihmottajaparin reijistä niiden alla juoksevalle umpihihnalle. Tälle muodostuu näin sotkuinen vehnärihmavyöhyhti, johon koneittein rivin päässä oleva osittaja painaa katkasevat merkkinsä, niin että tuloksena on kämmenen suuruisia bis-

Rihnotuskoneet.

Pakkauspyödyt (huom. sähköviuhkat).

kettejä. Ne työntyvät — edelleen ihmiskäden koskematta — pelleille, joihin mahtuu kuhunkin 52 kpl. Pellin pistää mies nopeasti vaakasuorasta raosta uuniin, jossa se joutuu jättiläispyörän metallilankaiselle tasalaitteelle, kiertää siinä uunia, kunnes toiselta puolen siepataan pois. Bisketit ovat nyt kypsyneet ja menevät pitkän pöydän ääressä istuville tytöille. Näiden editse kiertää keskipöytää pitkin loputon hihna, joka tuo tyhjiä paperilaatikoita, omassa talossa — vieraiden nähden — painetuita ja taitetuita. Niihin latovat työt bisketit ja lähettävät ne edelleen hihnaa myöten laatikkoon pakattaviksi. Nopeasti sulkee naulakone kuusisen laatikon ja herkku menee kaikkeen mailmaan.

Paitsi biskettejä valmistaa tehdas myös rihma-triskettejä, jotenkin samantlaisia, ohuempia vain. Niitä ei tarvitse nostaa pelleillä uuniin, vaan juoksee metallihihna, jolle »rihma» on kerrostunut, suorastaan sähköuuniin, jonka toisesta päästä »trisketit» tulevat valmiina ulos.

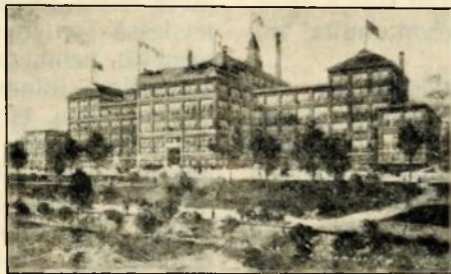
Työsalit tuntuivat olevan puhtaita, ilmavia ja valoisia. Missä määrin pak-

kaustyttöjen nopea työ rasittaa hermoja, sitä ei voi pintapuolisesti katsoen päättää. Varmaa on tietysti, että tämänkin laitoksen työläisten valmistamat »leivät» — pari tuhatta kpl. työläistä kohti päivässä — tuottavat leipomon osakkeenomistajille sievät voitot työläisten jäädessä niukalle osalle.

Mutta reklaamitarkoituksessa — ja tietysti tuotteiden puhtausmaineen ylläpitämiseksi — on talossa vielä n.k. menestyslaitoksia, joita ei nykyisin ole tehtaissa yleensä. Kylpyhuoneet ovat käytännölliset ja on joka työläisellä lukollinen pukukaappinsa. Sitten on heillä ruokasali, jossa saavat aterian »ilmaiseksi». — Maito tarkastetaan joka päivä ja astiain pesussa noudatetaan sterilisointimenettelyä. Saimme me vieraatkin »maistiaisia»: puolen biskettiä, trisketin, juustopalan, banaanin viipaletta ja kermaa. Täytyy myöntää, että

ne olivat maukkait. Näitä »rihmaleipiä» voi syödä maidon kanssa — aamiaisiksi varsinkin sopivat, kun eivät vaadi keittämisvaivaa — tai myös marja- ja hedelmäkeitosten tai tuoreiden hedelmien kera.

Yhtiö pitää vielä työläisilleen juhlia

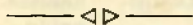

Sähköleipomo Niagaralla.

ja on heillä pallo-, luistin- ja tennisradat, soitto- ja laulukunnat, tanssikursit — sekä myös muitakin opetuskursseja y.m. millä ovelat liikkeenharjoittajat koettavat pitää työläisiä tyytyväisyudessa.

Ilmoitan heti, etten ollut tilaisuudessa haastattelemaan laitoksen työläisiä, enkä siis voi sanoa, kuinka paljon he tinki-

sivät pois näistä reklaamikehumisista. Silmännähtävästi oli kuitenkin tämä tehdas muita näkemiäni parempi, kapitalismin sellaiseksi kehittämä, että sen varsin hyvin voisi siirtää työläisten hallitseman osuusyhteiskunnan haltuun, jolloin siitä vasta tulisi niin siinä työskenteleville kuin sen leipiä syöville onnen ja siunauksen lähde. Y. S.

Leipurinopissa parikymmentä vuotta sitten.

Parikymmentä vuotta sitten olivat leipurien olot aikalailla toisenlaiset kuin nykyään. Elettiin vielä puolittain niitä »vanhoja kultaisia aikoja», joista nuorempi leipuripolvi on saanut kuulla vanhempien säilien suullisista kertomuksista. Ei ollut puhettakaan kahdeksantunnin työpäivästä ja muista samantapaisista rajoituksista. Ja työnsä sai suurin osa leipureista silloin suorittaa öiseen aikaan, että herrasväki sai aamukahvinsa kanssa tuoretta leipää. Ainoastaan sokeri- ja näkkileipäleipurien sallittiin pääasiallisesti työskennellä päivällä. Näistä seikoista johtui, että leipurityöntekijäin henkinen elämä oli sen muukaista. Vanhan ammattikuntajärjestelmän jäljet näkyivät selvästi, vaikka nykyaikainen kapitalistinen tuotantotapa olikin jo ruvennut tekemään murtavaa työtään.

Kun allekirjoittanut liki parikymmentä vuotta sitten maalaisoloista siirtyi »suurempaan maailmaan» onneaan koettamaan, viskasi kohtalo minut Viipurissa leipurinoppiin. Tämä ei suinkaan joutunut siitä, että luontaiset taipumukset olisivat minulle erityisesti sen ammattialan määränneet, vaan aiheutti sen yksinkertaisesti se seikka, että satuin siinä pääsemään ensiksi vakinaiseen leipään käsiksi. Ja tuskinpa mikään muu ammatti tarjookaan niin varman takeen leivän riittämisestä kuin juuri leipurin kunniakas virka tarjosi ainakin siihen aikaan, jolloin sekä oppi-

pojat että sällit olivat talon ruuassa ja täysihoidossa. Liike, johon jouduin, oli kuitenkin varsin vaatimaton siitä huolimatta, että siinä oli kolme liikkeen haaraa, nimittäin nisu-leivän, sokerileivosten ja näkkileivän valmistus. Tämä monihaarainen liike ei tarvinnut muuta kuin yhden leipomohuoneen. Yöllä valmistettiin nisu-leivät, aamulla sokerileivokset ja varsinainen päivä uhrattiin näkkileivän valmistukselle. Tuossa leipämylyssä piti sitten minunkin ruveta opettelemaan leivän valmistajan tärkeätä ja hyödyllistä ammattia.

Mestarini oli määrännyt minusta tulemaan näkkileipäleipurin, joka hän itsekään varsinaisesti oli, vaikkapa hän olikin joutunut harjoittamaan kaikkia kolmea liikkeenhaaraa. Kun mestari oli itse samalla näkkileipä-»värkmestarina», niin jouduin työskentelemään hänen kanssaan yhdessä. Suoritettavakseni joutui n.s. spritsarin toimi, jossa ei ollut muuta oppimista, kuin saavuttaa tarvittava nopeus »ylöslyödyn» leivän asettamisessa laudoille ja tarvittaessa, kunkin laudan täyttyessä, huutaa n.s. trookimiehelle: »opp igen!» Tämäkin komennussana, niinkuin melkein kaikki ammattisanat, olivat siihen aikaan vielä ruotsinkielisiä tai niistä mukailtuja.

Työni ei kuitenkaan rajoittunut täydellisesti näkkileipäpuolelle, vaan sain avustaa aamuisin sokerileivosten val-

mistamisessa, joka ei ollutkaan hulumpi tehtävä, sillä siinä sai syödä kyllikseen sokerileivosten syrjäpaloja, ellei pitkä »Siipekki» sattunut olemaan pahalla päällä, joka tapahtui aina perinpohjaisemman juopottelun jälkeisenä päivänä. Niistä ajoista alkaen olen tuntenut erityistä vetovoimaa Aleksanteritorttuihin, koska niiden reunuspala-set tuntuivat minusta silloin maukkaimilta.

Tulin maininneeksi »Siipekin». Hän ei suinkaan ole vanhemmalle leipuripolvelle mikään tuntematon suuruus. Kaikki leipurit hänet tunsivat, sillä tuskinpa oli siihen aikaan maassamme sitä leipuriliikettä, jossa hän ei olisi ollut työssä. Niin hän itse ainakin kehuskeli. Hän oli erinomainen ammattimies, mutta hänellä oli se omituisuus, ettei hän yhdessä paikassa montakaan kuukautta vanhettunut. Tämän vaikutti kaikesti hänen ahkera seurustelunsa tulli-liemen parissa. »Siipekki» oli sivistynyt mies, kuten hänen herrasnimensäkin — Zidbäck — osoitti. Jokapäiväisessä puheessa muuttui Zidbäck yksinkertaisesti »Siipekiksi». Hänen kerrottiin lukeneen ylioppilaaksi asti, mutta sitten oli liian ahkera viinaksien viljely katkaissut luku-uran ja hänestä oli tullut leipuri — ja hyvä ammattilainen tulikin. »Siipekin» rauhatonta luontoa todisti, että hän oli tarjokkaana mennyt Suomen kaartiin ja ottanut kaartin mukana Turkin sotaan osaa. Sitten oli hän kuljeskellut paljon itämailla — m.m. kertoi hän jalkapatikassa kulke-neensa Persian halki, vaikka en uskalla mennä valalle tämän kertomuksen todenperäisyydestä, sillä huomasin »Siipekillä» olevan myöskin hyvän mielikuituksen. Intiassa oli hän myöskin käynyt, samoin Kiinassa ja Japanissa. Tämä matka oli tapahtunut jonkun laivan leipurina.

Sanottu »Siipekki» olikin hauskin tuttavuus koko oppiajallani. Kun hän oli pohjaltaan sivistynyt mies ja lisäksi nähnyt matkoillaan paljon maailmaa,

niin oli kerrassaan nautinto kuulla hänen kertomuksiaan silloin kun hän oli selvä tai pienessä nousuhumalassa. Kohmelossa ollessaan hän sen sijaan oli äreä ja suuttui pienestäkin virheestä tai vastenmielisestä sanasta. Itse mestarillekin antoi hän silloin sellaisen kyydin, ettei tällä ollut mitään puhumista, kiitti kun ei saanut »Siipekkiä» niskaansa. Minua kohtaan tunsu »Siipekki» nähtävästi myötätuntoa, ehkä siksi, että pystyin paremmin kuin silloiset toverini hänen kanssaan keskustelemaan niistä maista, joissa hän oli liikkunut, sillä pikkupojasta alkaen olin ollut kova kirjatoukka ja lukenut kaiken, minkä käsiini sain. Työtoveruuteni »Siipekin» kanssa ei kuitenkaan tullut kovin monikuukautiseksi, sillä eräänä päivänä tavanmukaisella juopottelulla ollessaan oli hän saanut päähänsä, että hänen on jälleen muutettava paikkaa. Sille tielleen hän sitten jäikin, ei tullut enää kuulemaan ei kirkistamaan koko työpaikkaansa.

Työnantajalleni teki »Siipekin» poistuminen pienen pulan, sillä joulu oli juuri tulossa ja sen mukana paras sokerileivosten menekki. Mutta missä hätä on suurin, siinä on apukin lähinnä. Joku päivä sen jälkeen astui iltahämärässä leipomoon mies, joka oli musta kuin nokikolari. Hän kysyi mestaria ja hänet käsiinsä saatuaan tiedusteli sokerileipurin työtä. Kyllä mestari häntä ensin hyvin pitkään katseli, mutta kun mies kertoi juuri saapuneensa kaupunkiin Tanskasta tullessa laivassa ja ansainneensa vapaan matkan laivan lämmitystyöllä, niin rupesi mestarikin katselemaan häntä suopeammin silmin. Ja kaupat heillä tulivat, vaikka tulokas selittikin Tanskassa karanneensa erästä englantilaisesta laivasta, jossa oli ollut merimiehenä, palavaa seikkailuhaluun tyydyttämässä hänkin. Ja kun paksu noki- ja likakerros hänen päältään puhdistettiin, löytyi sieltä alta kohtalainen sokerileipuri. Hän oli niin vaatimaton, ettei suostunut tulemaan muiden työ-

läisten asuinhuoneustoon, vaan nuk-
kui yönsä leipomon lämpimän uunin
päällä ja lämmin se varmasti oli, koska
sitä lämmitettiin monta kertaa vuoro-
kaudessa, kun työtä tehtiin yötä päi-
vää. Hän kantoi keskenämme »Hä-
meenlinnan Jussin» nimeä, koska oli
sanotusta kaupungista kotoisin. Muuta
nimeänsä en muistakaan, vaikka hän
keväällä pois lähtiessään otti »muis-
toksi» minun kesähattuni, kun hä-
nellä itsellään ei sattunut sellaista ole-
maan, niinkuin muutkin pukuvaramaan
supistuivat aivan välttämättömiin esi-
neihin.

Kun tehtäväni opissa ollessani oli
noin kohtalainen ja siihen vielä kol-
manneksi urakaksi tuli asioilla juokse-
minen, niin venyi työpäivä verrattain
pitkäksi. Aamulla oli noustava vii-
deltä ja iltasilla meni työaika välistä
klo 10 asti. Mutta kun olin siirtynyt
maaseudun oloista, ei se niin mahdot-
tomalta tuntunut. Liikkeen työskente-
lystä yöllä ja päivällä johtui, että vuo-
teet eivät joutaneet pitkiä aikoja ole-
maan tyhjinä. Kun päivätyöläiset me-
nivät työhönsä, tulivat yötyöläiset nuk-
kumaan samoihin vuoteisiin ja taas
päinvastoin. Työnantajalle oli siitä se
etu, ettei tarvinnut hankkia niin monta
sänkyä eikä makuuvaatteita kuin siinä
tapauksessa, jolloin kullakin olisi ollut
oma sänkynsä. Ja menihän se järjes-
telmä muuten, mutta syöpäläisistä tup-
pasi tulemaan riitaa tämän sänkyosuus-
toiminnan vuoksi. Kumpikaan sänky-
osakas ei näet tahtonut mielellään tun-

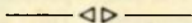
nustaa, että oli erityinen syöpäläisten
suosija.

Entisajan sällielämään kuului ehdot-
tomasti »luffaaminen», kiertely paikasta
toiseen. »Luffarit» olivat säännöllisesti
rahattomia ja hankkivat elatuksensa ker-
jäämällä ammattitovereilta matka-apua.
Yönsä nukkuivat he joko verstaissa
tai työntekijäin yhteisessä huoneessa,
jos työntekijät uskalsivat ottaa luok-
sensa. Talviseen aikaan oli heidän
kanssaan pähemmassa kuin pulassa,
kun heitä kävi kovin ahkeraan ja kul-
lekin tuli antaa edes joku kolikko, se
oli ammattitoveruuden ensimmäisiä vaa-
timuksia. Ammatillisen liikkeen järjestä-
mät matka- ja työttömyysavut ovat pois-
taneet nykyisiltä ammattilaisilta tämän
veroituksen sangen vähiin.

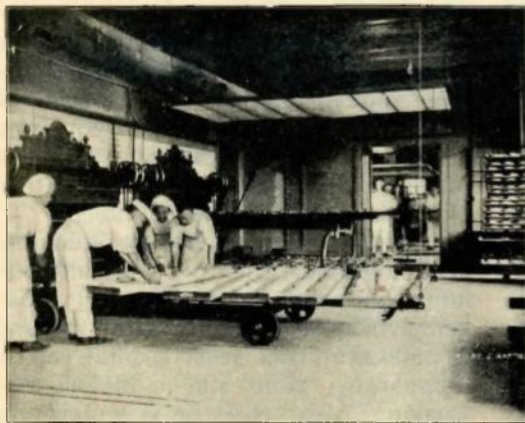
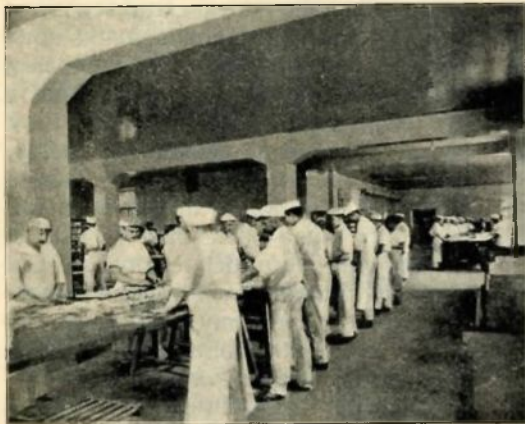
Kaikkiaan työskentelin mainitussa
oppipaikassani vajaan vuoden. Vaihtelu
tuntui miellyttävän ja niin siirryin
toiseen paikkaan, jossa pääsin »trooki-
miehen» arvoon ja vaikuttavampaan
asemaan. Mutta sieltäkin erosin en-
nen vuoden kulumista, pääasiallisesti
pienen palkan ja pitkän työpäivän
vuoksi. Sen jälkeen siirryin kokonaan
toisille aloille ja siten päättyi leipurina
oloni vajaan kahteen vuoteen.

Lopuksi olkoon tehty se nolostut-
tava tunnustus, etten ole koskaan kuu-
lunut leipurien järjestöön, sillä työskente-
lyni aikana mainitussa ammatissa
ei paikkakunnalla sellaista ollut, vaikka
loppuaikana aloin sitä jo hiukan kai-
vatakin. Aika sellaiselle ei kuitenkaan
ollut silloin vielä tullut.

Anton Huotari.

Pohjoismaiden suurin leipomo.

Osuusliike Elanto r.l. johtaa juurensa Helsingin Höyryleipomon puolelta tapahtuneesta, sen ja paikallisen leipuri a.-o:n välillä v. 1905 hyväksytyn työsopimuksen rikkomisesta. Sopimusrikos synnytti vastatoimintaa ja H:gin leipuri a.-o:n kokouksessa päätettiin ryhtyä puuhaamaan osuusleipomoa. Samaan aikaan valmistui Työtilastollinen tutkimus Leipurinammatista Suomessa, jonka virallisiin tutkimuksiin perustuvat paljastukset epäkohdista ammatin alalla vaikutti suureen yleisöön niin

»luontoa kääntävästi», että se mielihyvällä tervehti osaston aloitetta ja v. 1905 perustettiin Osuusliike Elanto r.l., jolla nykyään on pohjoismaiden suurin leipomo, lisäksi kahvila-, ruokala-, meijeri- ja sekatarvareliikkeit. Siitä on jo kasvanut monimiljoonaliike. Leipomohuoneet rakennettiin alkuun tilaviksi, silloisten suunnittelujen perusteella. Sen jälkeen on leipomoa kahdesti laajennettu, mutta vieläkin on ahdasta. Se osoittaa, että rohkeimmatkin toiveet ovat toteutuneet yli odotusten. Liikkeen henkilökunta, joka vielä v. 1909 oli 189 henkilöä, niistä 75 leipuria, naiset ja konditorit yhteenlaskettuna, oli v. 1914 kasvanut 526, joista 136 leipuria. Liikkeen ja työhuonekunnan välillä on olemassa palkkasopimus.

Olisi mielenkiintoista esittää numeroita raaka-aineen kulutuksesta, valmistusmääristä varsinkin suurempien juhlien edellä y.m. osoittamaan kuinka leipoma-alallakin voi suurtuotanto meidänkin oloissamme kehittyä, sekä useampia kuvia liikkeen eri osastoista, mutta rajoitettu tila ei kuitenkaan salli sitä tässä yhteydessä tehdä. Esitetään vain pari vaatimatonta kuvaa: osa leipomosalia ja osa paistohuonetta.

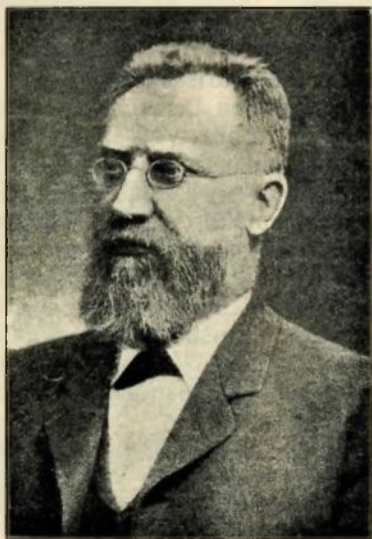
Elannon menestys on synnyttänyt seuraajia, joista varsinkin Oulun ja Kotkan osuuskauppojen leipomot ovat

kehittyneet suuremmoisiksi. Tampereella on jo myös pantu alulle osuusleipomon perustaminen. Kolmas edustajakokous v. 1907 otti leipurityöntekijäin ohjelmaan osuustoiminnallisten leipomojen alkuunpanon ja edelleen kehittämisen. Tämä muistuttakoon sen tehtävän täyttämisestä, sillä monella paikkakunnalla ovat kaikki edellytykset kukoistavalle osuustoiminnalliselle leipomolle olemassa. Ja Helsingin oloihin katsoen ei Elantokaan vielä ole saavuttanut huippuansa.

Eräitä toiminnastaan liiton hyväksi huomattavimpia henkilöitä.

Filosofian tohtori N. R. af Ursin on perehtynyt leipurien oloihin kirjallisuuden, ei käytännön avulla. Korkean sivistyksensä ja yleensä köyhälistön asiaan palavan rakkautensa avulla hän, vaikka ei olekaan ammattileipuri, on tehnyt siksi paljon leipurityöntekijäin hyväksi, varsinkin eduskunnassa ja myöskin kirjoituksilla ulkomaalaisiin aikakauslehtiin, että leipurit mielellänsä näkevät hänen kuvansa juhla-julkaisussa. Hänen katsauksensa leipurilakimme vaiheisiin puhuu parhaiten hänen ansioistaan. Eräs puoluetoveri kertoi miten »Ukko» eduskunnassa v. 1907 usein sanoi hänelle, »voi voi, jos olisi kaksikymmentä vuotta vähemmän hartioilla!» Toivomukseen voimme yhtyä. Äskettäin täytti hän kuusikymmentä ikävuottansa.

Varsinaisista leipureista, jotka an-

N. R. af Ursin.

Kyösti Lindroos.

saitsevat tulla ikuistetuiksi tämän julkaisun sivuilla, esitellään ensiksi

Kyösti Lindroos, joka on syntynyt 25/7 1878 Mynämäellä. Tuli leipurin oppiin Turkuun 1897 ja työskenteli ammatissa aina v. 1907, jolloin hänet Viipurissa edustajakokouksessa yksimielisesti valittiin liiton luottamusmiehen toimeen, jonka hän kunniakkaasti täytti syyskuun loppuun 1913, jolloin siirtyi Osuusliike Elannon palvelukseen. »Meihin luotti hän», mutta vielä enemmän luotettiin »me hänehen» kuulee viestejä maaseudulta. Ammattiyhdistysliikkeen miesten keskuudessa on opittu tuntemaan toveri Lindroos itsenäisesti ajattelevaksi ja toimivaksi mieheksi; sellaisena hän tunnetaan liittossammekin. Kokeemukseen perustuva käsitys leipurien kurjuudesta sai hänet selvän järkensä ja tarmonsä koko voimalla antautumaan taisteluun epäkohtien poistamiseksi. Hänen verrattain voimakas persoonallisuutensa näkyi liiton toimin-

Juho Koivistoinen.

nassa ikäänkuin läpikäyvässä punaisena lankana.

Juho Koivistoinen on toiminut liittotoimikunnan puheenjohtajana v. 1906 alkupuolelta v. 1913 loppupuolelle asti. On myös yksi liiton 10-vuotisista jäsenistä. Laajatiainen mies. Käyttänyt parhaat kykynsä ja voimansa liiton hyödyksi ja kuuluu vieläkin varajäsenenä liittotoimikuntaan. Koivistoinen on syntynyt Laukaassa 13 p. joulukuuta 1867. Tullut leipurinoppiin Jyväskylään 1884. Helsinkiin muutti K. v. 1889. Työskennellyt useissa liikkeissä sekä harjoittanut omaakin liikettä v. 1897—1903. Otti ensimmäisenä käytäntöön päivätyön, jota päätöstä johdonmukaisesti noudatti. Raataa taaskin toisen hyväksi.

K. E. Järvinen oli silloin Tampereen osaston sihteerinä kun mainittu osasto lähetti kutsukirjeen ensimmäiseen leipurityöntekijäin edustajakokoukseen. Innokkaana toimihenkilönä tuli hän niin »tunnetuksi», ettei saanut enään työtä Tampereella, vaan oli pakotettu etsimään työansiota muilla aloilla. Täten hän surukseen jäi pois liiton jäsenyydestä, jonka perustamisessa hänellä mukana olleena oli huomattava osa. On aina kuulunut jäsenenä työväen järjestöihin.

August Mast ehti olemaan liiton jäsenenä vain vähän aikaa, sillä kuolema katkasi hänen harrastuksensa elokuun alussa 1905. Ollen asioista selvillä ja omaten hyvät puhujalahjat, piti hän leipurien kokouksissa esitelmää sekä harjoitti innokkaasti koti- ja henkilökohtaista agitatoria. Vaikutusvaltainen jäsen H:gin osastossa ennen liiton syntyä. Liiton perustavassa kokouksessa oli hän yhtenä Helsingin osaston edustajana ja valittiin varapuheenjohtajaksi.

J. E. Niskala on toiminut liiton jäsenenä 10 vuotta, ollen m.m. Keskushallinnon ja Liittohallinnon jäsenenä 1910 loppupuolelle asti. Helsingin osastossa käytetty monissa luottamustoimissa. Miehen vakavuudesta asiaa eteenpäin viemään saa jonkunlaisen käsityksen kun ottaa huomioon että v. 1905 lakon uhkan edellä, kun osaston puheenjohtaja ja rahastonhoitaja erosivat, hän sihteerinä pysyi paikallaan.

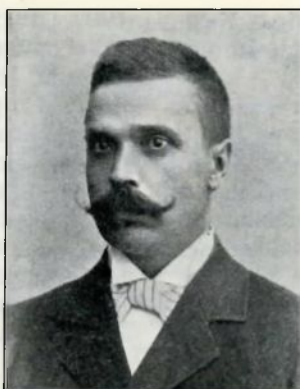
J. R. Kahila on myös yksi helsinkiläisistä toimihenkilöistä. Käytetty monenlaisissa luottamustoimissa. Valittu liittohallinnon jäseneksi toisessa ja kolmannessa edustajakokouksessa sekä neljännessä varajäseneksi. Ollut kolme vuotta liiton rahastonhoitajana.

Alfred Pursiainen toimi sangen vaikuttavasti Viipurissa. Sieltä hän siirtyi lakon tähden Lappeenrantaan, jossa myös teki innolla työtä leipurityöntekijäin keskuudessa ja hyväksi. Palattuaan Viipuriin oli hän edelleen innokas toimihenkilö. Viipurin osaston aikaisemmassa toiminnassa on hänellä suuret ansiot, kunnes vihdoin rupesi harjoittamaan omaa liikettä. P. oli mukana liiton perustavassa kokouksessa, puheenjohtajana toisessa ja varapuheenjohtajana kolmannessa liiton edustajakokouksessa.

K. Sevón on myös Viipurin osaston toimeliaimpia jäseniä. Varsin huomattavaa oli hänen työskentelynsä leipurilain käytäntöön soveltamisessa. On nykyään pikkuliikkeen harjoittajana,

K. E. Järvinen.

A. Mast.

J. E. Niskala.

J. R. Kahila.

A. Pursiainen.

K. Sevón.

K. Bohm.

J. A. Alanne.

S. Laakso.

mutta kuuluu vielä osastoon. Kirjoitellut leipurien asioista paljon sanomalehtiin.

K. Bohm ei ole varsin pitkää aikaa kuulunut liiton jäsenyyteen, mutta »reisusällinä», kulkiessaan paikasta toiseen, on hän piirtänyt nimensä useamman osaston perustaviin pöytäkirjoihin m.m. Pietarsaareissa ja ansaitsee sen vuoksi tulla mainituksi.

J. A. Alanne on mies, jota voi pitää K. K. K ja Voikkaan osaston sydämenä. Ottanut jo kauvan osaa työväen rientoihin. Toimii tarmolla ja syventyy esillä oleviin asioihin perinpohjaisesti. Ollut osastonsa edustajana liiton kolmannessa ja viidennessä edustajakokouksessa, sekä osaston luottotoimissa suorittanut huomattavan työmäärän.

S. Laakso on yksi niitä työnuorastajia jotka eivät loistollaan häikäise ulospäin, mutta tekevät sitä ahkerammin hiljaista työtä. L. mainitaan yhtenä Hämeenlinnan osaston perustajana, jonka luottotoimissa hän oli v. 1912 asti, jolloin siirtyi Kotkaan, jossa nyt on osaston puheenjohtajana. Edustanut H:linnan osastoa toisessa ja neljännessä liiton edustajakokouksessa.

Maria Korpelainen. Mökkiläisen tyttö. Syntynyt Mäntyharjulla 1880. Tuli 19 vuotiaana ammattiin. Helsingin Naisleipuriammattiosaston jäsenenä sen perustamisesta asti. Paljon käytetty luottamustoimissa. Liiton edustajana S. Ammattijärjestön 3:ssa edustajakokouksessa.

Ida Oksanen. Syntynyt Messukylässä 1879. Työskennellyt kauvan ammattissa. Helsingin Naisleipuriammattiosaston jäsenenä sen perustamisesta asti. Osaston monivuotinen rahastonhoitaja. Muissakin luottamustoimissa käytetty.

Ida Lehtinen. Yksi Oulun osaston ansiokkaimpia naispuolisia jäseniä.

J. N. Laaksonen, sokerileipuri, toimi Turun osaston puheenjohtajana sen perustamisesta, maaliskuulla 1904 aina siihen asti kun hän toukokuun 1 p.

1907 jätti Suomen ja meni Amerikkaan. Eräs hänen osastotovereistansa kirjoittaa, että »hän oli kaikki, johti kaikki ja hänestä riippui koko osaston olemassaolo. Turussa jos missään olivat leipurien olot kurjat. L. tajusi selvästi koko surkeuden ja paloi halusta sen poistamiseksi.» Laaksonen edusti Turun osastoa liiton perustavassa sekä toisessa edustajakokouksessa. Turkulaiset mestarit eivät lopulta antaneet L:lle työtä, mutta ollen etevä voimistelija, n.s. käärmeihminen, jollaiseksi oli oman poikansakin opettanut, ei L. poistunut kaupungista vaan antoi voimistelunäytäntöjä ja pysyi siten mestarien kiusaksi paikkakunnalla pitkän aikaa. Enempi kuin mestarien vaino, koski Laaksoeen kuitenkin se, että leipurityöntekijät aristelivat ja ikäänkuin pelolla häntä katselivat. — Tunnustukseksi hänen työstänsä pani osasto toimeen perheiltaman hänen kunniaksansa, jossa tilaisuudessa hänelle lahjoitettiin komea taskukello muistoksi.

Aug. Helin. Ollut Turun osaston toimihenkilönä ja johtokunnassa perustamisesta aina v. 1908 asti, jolloin mestarien boikottauksen tähden oli pakotettu lähtemään kaupungista. Oli m.m. v. 1907 lakkokomiteassa lakon loppuun asti sekä sovittelukomiteassa. Nykyään Oulun osaston rahastonhoitaja.

W. Sundqvist. Syntynyt Lahdessa 18/10 81, rupesi leipurinoppiin 3/9 97. »Työ oli kovaa ja kohtelu vieläkin kovempaa. Raadettiin kuin orjat 18—20 tuntia vuorokaudessa. Ammattiosasto oli kyllä, vaan työnantajat johtamassa», kirjoittaa S. itse. Työnsaanti tuli vieläkin vaikeammaksi v. 1899 epäonnistuneen lakon jälkeen. Siirtyi v. 1905 Hankoniemeen, jossa toimi yötyön poistamiseksi. Sieltä siirtyi samana vuotena Lahteen, jossa oli mukana perustamassa osastoa, mihin kuului v. 1913 asti, ollen m.m. puheenjohtajana useamman vuoden. Edusti Lahden osastoa liiton kolmannessa ja neljännessä edustajakokouksessa. — Kuuluu nykyään

Maria Korpelainen.

Ida Oksanen.

Ida Lehtinen.

J. N. Laaksonen.

Aug. Helin.

W. Sundqvist.

U. H. Moisiomäki.

J. Hast.

K. Airaksinen

F. Heinonen.

Iv. Stenman.

Rauman osastoon, joka on vielä liiton ulkopuolella.

U. H. Moisimäki tunnetaan uskollisesta toiminnastansa Oulun osastossa, jossa hänellä on ollut useita luotto-tehtäviä. Oli osaston edustajana liiton V:ssä edustajakokouksessa.

J. Hast, toiminut paljon Vaasassa ja Pietarsaareissa, josta oli valittu V:teen edustajakokoukseen.

K. Airaksinen tunnetaan Kotkassa luotettavana toimimiehenä. Edusti Kotkan osastoa V:ssä edustajakokouksessa.

F. Heinonen. Toiminut paljon Tampereen osastossa m.m. puheenjohtajana ja edusti mainittua osastoa liiton IV:ssä ja V:ssä edustajakokouksessa, jonka sihteeriksi hänet valittiin. Liiton edustajana S. Ammattijärjestön kolmannessa edustajakokouksessa. Oli v. 1913 liiton puhujana 37 päivää. Ensikerran oli liitolla palkattu puhuja ja siinä ominaisuudessa F. Heinonen esitellään, silti kieltämättä hänen ansioitaan muussa toiminnassa. Kaksi kertaa on H. myös hoitanut tilapäisesti liiton luottamusmiehen tehtäviä, yhteensä noin 2½ kuukautta.

Iv. Stenman tunnetaan toiminnastaan varsinkin Lohjalla ja Vaasassa sekä

viimeaikoina Helsingissä. Toiminut puhujana. Oli ensimmäinen täysin palkattu paikallisagitaattori liiton toimialueella, nim. Helsingin Naislempi a.o:n palveluksessa. H:gin Naisosaston jäsenluvun nousu viime vuonna osoittaa että I. S. omaa kykyjä kotiagitaattorin useinkin epäkiitolliseen tehtävään.

*

Edellä esitettyjen lisäksi voisi vielä luetella suuren joukon henkilöitä jotka toimintansa nojalla ansaitsisivat tulla »ikuistetuksi». *K. F. Emanuelson* oli Turun osaston »kaikkena» sen jälkeen kun Laaksonen oli lähtenyt, siihen asti kun hän siirtyi Helsinkiin ja rupesi liiton rahastonhoitajaksi. Siinä tehtävässä hän onkin oikea »kultamuru» liitolle. Salossa, Forssassa, Sortavalassa, Joensuussa y.m. muulla paikkakunnalla löytyy varsin ansiokkaita yksilöjä. Kaikkien luetteleminen johtaisi kuitenkin lähes koko liiton jäsenluettelon esittämiseen. Olkoon liiton menestys kaikille yhteisenä palkintona heidän enemmän tai vähemmän tarmokkaista ponnistuksistaan.

Mitä osastot kertovat.

Helsingin osasto N:o 1.

Helsingin Leipuriammattiosasto on perustettu 1888 ja on yksi maamme vanhimpia ammattiyhdistyksiä. Perustajina ja alkuaikaisina jäseninä olivat myöskin työnantajat. Elettiin useampia vuosia kohtalaisessa sovussa ja keskusteltiin osaston kokouksissa ammattitaidon kehittamisestä ja leipuri-työntekijäin sivistystason kohottamisesta. — Jälkimmäistä yritettiin käytännöllisestikin, jommoiseksi on luettava

Helsingin osaston johtokunta v. 1915.

Istumassa: I. Stenman, J. T. Viitasaari, V. Salomaa, M. Härkönen, A. Helin.
Seisomassa: F. Heinonen, A. Heiskanen.

oppilaiden iltakoulu, joka kuitenkin nelivuotisen toimintansa jälkeen täytyi lopettaa siitä syystä että leipurin oppilaat eivät työstään joutaneet sinne ja jos sinne pääsivätkin, nukuivat kesken oppituntia. — Kun tuli kysymyksiä työntekijäin työolojen korjauksista, päättyi ne tavallisesti lausuttuihin toivomuksiin tai korkeintaan mestareille osoitettuihin pyyntökirjeisiin. Kurjat työolot kaipasivat kuitenkin korjauksia ja tuli ne yhä uudestaan kokouksissa esille, mutta jyrkempänä, suoranaisena vaatimuksena. Vaatimukset tulivat niin kovaäänisiksi, että työnantajat katsoivat parhaaksi erota osastosta.

V. 1904 loppupuolella käsitteli osasto valtiopäiville esitettävää leipurilakiehdotusta ja sai siten alun päivätyövaatimukselleen. Seuraavana vuonna huhtikuussa lähetti osasto kaikille helsinkiläisille työnantajille kirjeen, jossa esitettiin vapaaehtoinen yötyöstä luopuminen. Mestarit hylkäsivät esityksen. Seuraus oli se, että työnantajat lakon syntymisen uhalla pakotettiin allekirjottamaan sopimuksen, joka takasi helsinkiläisille leipureille päivätyön ja poisti viikon seitsemännen työvuoron.

Helsingin osaston huvitoimikunta v. 1915.

Istumassa: A. Haimelin, Th. Göransson, T. Heino.
Seisomassa: J. Lamminen, E. Silvo, J. Kemppi.

Vaikka työnantajat olivat sopimuksen hyväksyneet ja allekirjoittaneet, koettivat he päästä sen noudattamisesta. Tällaisessa pyrkimyksessä kunnostautui parhaiten Helsingin Höyryleipomo, jossa noin kuukausi sopimuksen voimaan astumisen jälkeen syntyi työsulku. Tämän johdosta osasto, 16 p. elok. 1905 pitämässään kokouksessa, katsoi tarpeelliseksi osuusleipomon perustamisen ja valitsi viisihenkisen komitean asiaa edelleen kehittämään. Kun juuri äskettäin oli laskettu julkisuuteen leipomo-oloja paljastava, Teollisuushallituksen toimittama, Tutkimus Suomen leipuriammatista, oli yleisö jo ter-

veydellisistäkin syistä valmis kannattamaan osaston alkuunpanemaa yritystä. Tuloksena oli Osuusliike Elanto, josta myöhemmin on paisunut miljoonaliike.

Saavutettu päivätyö ja Tampereella pidetty leipurityöntekijäin edustajakokous lietsoivat innostusta ja toimintatarmoa osaston jäsenissä. Samalla kun taisteltiin jo saavutettujen vaatimusten puolesta, suunniteltiin myöskin uutta ja täydellisempää työsopimusta, jossa myöskin määrättäisiin alin palkkaraja ja *rajoitettaisiin* työaika. Marrask. 1905 valitsi osasto 6-henkisen komitean — U. Mustonen, Hagman, V. Leander, Hj. Pietilä, M. Maksimoff ja V. Rainio — jonka tehtäväksi annettiin tutkia Helsingissä työskentelevien leipurityöntekijäin palkkausoloja, sekä laatia palkkatariffiehdotus osastolle. Kun uuden työsopimusehdotuksen laatijakomitea, johon kuuluivat: M. Ryyänen, J. Lähde, E. Niskala, K. Manninen ja Lehmusalo, oli saanut ehdotuksen valmiiksi, päätti osasto huhtik. 1907 sanoa irti voimassa olevan työsopimuksen ja esittää uuden. Uudessa sopimusehdotuksessa oli työntekijäin alin viikkopalkka 28 mk. Oppilaiden palkka ensimmäisenä 14, toisena 16, kolmantena 18 mk. viikossa. Työ aloitettava klo 6, paitsi maanantaina klo 4, lopetettava klo 9 illalla. Työaika 9 tuntia. Ensimmäisissä sovitteluissa vaan muutamat työnantajat, niiden joukossa Elanto, hyväksyivät sopimuksen. Työntekijät olivat tämän aavistaneet ja senvuoksi sanoneet työstä irti itsensä. Niissä liikkeissä, joissa ei sopimusta tullut, alkoi lakko 1 p:stä kesäk. Vaikka lakkotaistelua oli melko hyvin valmisteltu, ilmestyi kuitenkin lakkorikkureita, jotka enimmäkseen olivat rajantakaisia ja naispuolisia suomalaisia työntekijöitä. Kun taistelun jatkaminen suostumattomia liikkeitä kohtaan näytti osaksi toivottomalta, ehdotti lakkokomitea osaston kokoukselle syysk. puolivälissä lakon lopettamista. Sitä ei kokous kuitenkaan hyväksynyt vaan päätettiin

jatkaa edelleen. Tällä tavoin tulikin lakosta itsepintaisin taistelu mitä leipurit ovat saaneet käydä. Taistelun jatkaminen oli sentään verrattain helppoa, koska suurin osa työnantajista, kaikkiaan 34, hyväksyi sopimuksen. Lakko kesti nimellisesti kaksi vuotta eli siihen asti kun sopimus irti sanottiin. Lakkoa johtavaan komiteaan kuuluivat: K. Lindroos, Alb. Järvinen, O. Kolin, K. Valkama, V. Miettinen, V. Laaksovirta, V. Rainio ja A. Järvinen.

Kun sopimus v. 1909 oli irti sanottu, aikoi osasto ajaa läpi uuden sopimuksen, jolla tarkoitettiin korottaa palkkoja ja käytäntöön soveltaa leipurilain määräyksiä, mutta täydyttiin siitä, edellisestä taistelusta johtuneen järjestön heikontumisen tähden luopua. Tämän jälkeen on palkkakäsymyksen y.m. järjestely ollut kunkin liikkeen työntekijäin itse järjestettävänä.

Leipurilain valvonta on ollut osaston tärkein tehtävä. Heti lain voimaan astuttua huomattiin työnantajain ruvenneen sen määräyksiä rikkomaan. Tämän vuoksi valitsi osasto 8 p. heinäk. 1909 pitämässään kokouksessa erityiset tarkastusmiehet, joiden tehtäväksi annettiin rikkomuksien ammattientarkastajan tietoon saattaminen syytteen asettamista varten. Tarkastusmiesten pitäminen on myöhemmin niin vakiintunut, että niiden valitseminen toimitetaan vuosikokouksissa. V. 1911 lokak. kokouksessa päätti osasto maksaa tarkastusmiehille palkkion jokaisesta syytteesen asetetusta rikoksesta ja maksaa todistajapalkkiot etukäteen osaston kassasta sekä periä ne jälestäpäin asianomaisilta. Päätös on vieläkin voimassa ja noudatettavana. Kun ammattientarkastaja osoitti huolimattomuutta ilmoitettujen rikosten syytteesen asettamisessa, lausui osasto elok. 1909 sanomalehdissä julkisen paheksumisen ammattientarkastajalle virkatehtäviensä laiminlyömisestä. Sen jälkeen on ammattientarkastajan virkatehtävien valvonta ja niistä muistutuksien

teko ollut Suomen Leipurityöntekijäin liittotoimikunnan huolena.

Suomen Leipurityöntekijäin liiton perustamiseen otti osasto osaa ja oli osaston edustajana Tampereella v. 1905 pidetyssä liiton perustavassa kokouksessa A. Mast ja K. Korhonen. Alusta alkaen on osasto ollut liiton osastona ja voimiansa mukaan täyttänyt ne velvollisuudet, jotka sille liiton osastona on asetettu. Liiton edustajakokouksissa ovat osastoa edustaneet: Helsingissä v. 1906 P. Kanerva ja J. R. Suvanto, Viipurissa v. 1907 J. Kahila, P. V. Kanerva ja J. Lähde, Helsingissä v. 1910 A. Heiskanen, J. Viitasaari ja V. Salomaa. Samoin Helsingissä v. 1913 J. Viitasaari, V. Salomaa, P. Vuoristo ja E. Rimpiläinen. Suomen Ammattijärjestön perustavassa kokouksessa Tampereella 1907 oli osaston edustajana E. Niskala. Toisessa Ammattijärjestön kokouksessa, joka pidettiin Helsingissä v. 1909, oli osaston edustajana J. Kahila.

Osaston virkailijoina viimeisenä 10-vuotiskautena ovat toimineet: puheenjohtajina J. Koivistoinen, J. Saarlund (nyk. Suvanto), Hj. Hietala, E. Niskala, P. V. Kanerva, J. Hänninen, A. Heiskanen ja J. Viitasaari, toimien jälkimäinen jo neljättä vuotta mainitussa toimessa. Siihteereinä: K. Lindroos, E. Niskala, E. Löppönen, V. E. Leander, J. Lähde, M. Rautiainen, B. Liljeroos, E. Rimpiläinen, V. Suomi (nyk. Väre), P. Vuoristo ja M. Härkönen, toimien viimeainittu toista vuotta osaston kirjuriina. Rahastonhoitajina, mikäli pöytäkirjoista selviää ovat toimineet: V. Palén, Th. Oksanen, K. Manninen, E. Soinivaara ja V. Salomaa, joista jälkimäinen on nykyisin rah.-hoitajana.

Paljon kerrottavaa olisi osaston toiminnasta, varsinkin jos kertoisi sen koko 27-vuotistoimijan tapahtumat edes osapuilleen. Tilan puutteen takia on sellainen kuitenkin tässä yhteydessä jätettävä.

Vaasan osasto n:o 3.

Vaasan osaston johtokunta v. 1914.

Istumassa: J. Karjalainen, O. Sukanen, Katri Rajala.
Seisomassa: Mimmi Valtari, E. Vaara.

Ikänsä puolesta voisi Vaasan osastoa sanoa 13-vuotiaaksi, ellei se olisi välillä ollut kaksi kertaa nukuksissa. Lepohetket eivät kuitenkaan ole olleet varsin pitkät sillä jokaisen kalenterivuoden osalle on tullut osa toiminnasta, perustamisesta tähän asti. Ensikerran perustettiin osasto 9 p. lokakuuta 1902, toisen kerran 15 p. heinäkuuta 1910 ja kolmannen kerran 11 p. lokakuuta 1914. Oheenliitetty kuva näyttää osaston viimeisessä kokoonpanossaan. Pieni joukko tosin, mutta toivotaan sen kasvavan.

Varsinkin vuodet 1903–1908 ovat olleet toimintarikkaita ja osastolle tavaltaan kunniakkaita vuosia. Erityiset toimikunnat ovat tehneet ahkerasti työtä. Taisteltu yötyötä vastaan, koitettu rajoittaa työpäivän pituutta, pyritty järjestelmään yleensä epäkohtia työläisille helpommiksi. V. 1908 asetettiin toimikunta valmistelemaan kysymystä osuusleipomon perustamisesta Vaasaan, vaan ei se nähtävästi saanut mitään valmista. V. 1903 onnistuttu melkein kokonaan poistamaan yötyö ja v. 1907 saatu aikaan työehtosopimus joka oli voimassa v. 1909 asti. Sen saamiseksi täytyi osaston julistaa lakko joka kesti yhden päivän ja päättyi työntekijäin voitolla. Silloiset työnhaluiset nähdään mustasta listasta. Monta kaunista piir-

rettä voisi mainitulta ajanjaksolta piirtää, osoittamaan leipurityöntekijäin itsekasvatuspyrkimyksiä, varsinkin juopottelun ja korttipelin vastustamiseksi, mutta kun samat harrastukset ovat olleet verrattain voimakkaita kaikissa liittomme osastoissa ja joku ehkä niitä kuvaileekin, saa niistä lähempi kertominen tässä jäädä.

Eri kursseja varten sekä ihannelijalle myönnetty määrärahat, kirjallisuus- ja sanomalehtiasiamiesten asettamiset, puhuvat yleis-sivistyksellisten harrastusten puolesta. Kirjastoakin varten on kerran myönnetty määräraha, vaan on se kuitenkin jäänyt perustamatta.

Lieneekö voimaan astunut leipurilaki vaikuttanut vai onko muitakin syitä ollut, mutta v. 1909 laimenee toiminta ja lopulla vuotta nukkuu osasto, kunnes se taas 15 p. heinäkuuta 1910 virkoo ja toimii v. 1913 puoliväliin. Tällä ajalla on v. 1912 lakko huomattavin tapaus. Sen epäonnistumista voi myös pitää yhtenä syynä lamaantumiseen. Mainittu taistelu oli suurin mitä liittomme on käynyt. Riita ei ollut taloudellista laatua, vaan kärjistiköiden työnantajien voimansa joukkosopimus-periaatetta vastaan, sekä onnistuivatkin työnhaluisten avulla murtamaan työläisten rintaman. Siitä löytyy riittävät selostukset v. 1912 Tähkässä ja liiton toimintakertomuksessa, joten lähempi selostus tässä olisi vain kertaamista. Taistelussa hävittiin kyllä muodollisesti, mutta aineellisesti siinä voittiin, vaikka voiton hedelmät suurelta osalta jouutuivatkin työnhaluisten hyväksi, sillä palkat nousivat niihin määriin ja osittain ylikin siitä mitä oli vaadittu.

Liiton edustajakokouksissa ovat osastoa edustaneet: 1:ssä Ählman, 2:ssä J. Ojala, 3:ssä J. E. Nuru ja 4:ssä J. Hänninen. Edellämäinittujen lisäksi ansaitsevat tulla mainituiksi J. Hast, E. Vaara, Nyberg, J. Tikka, F. Syvelin, I. Stenman, K. V. Holtti, Mimmi Soini, Sabina Hemming ja E. Lystimäki. Työnhaluiset v. 1912 ansaitsevat myös oman

muistonsa, mutta ne löydetään mustalta listalta.

Kun tilinumerot antavat tavallansa kuvan osaston toiminnasta eri vuosina, liitetään tähän taulukko joka osoittaa vuosivaihdon suuruuden sekä vuoden lopussa olevan puhtaan omaisuuden. Puutteellisen arkiston hoidon vuoksi ei luotettavaa tilastoa jäsenluvusta voida esittää.

Vuosi	Vuosivaihto mk.	Puhd. omaisuus mk.
1902	111: 70	19: 14
1903	126: 28	42: 03
1904	134: 10	127: 10
1905	692: 05	48: 05
1906	110: 27	56: 90
1907	158: 21	170: 46
1908	66: 91	13: 64
1909	122: 30	16: 64
1910	198: 68	16: 64
1911	162: 60	73: 65
1912	1,759: 29	130: —
1913	265: 21	140: 62
1914	75: 75	142: 02

On joskus lausuttu että pienimmänkin työväenyhdistyksen (eli ammattiosaston) perustaminen on sivistyshistorian tutkijalle yhtä suuriarvoinen tapaus kuin Sadovan taistelu. Siksi on tahdottu lyhyin piirtein esittää Vaasan osaston vaiheet sen olemassaolon aikana. Jotakin jälkeä se lienee piirtänyt liittomme 10-vuotiskauteen.

J. Karjalainen.

Viipurin osasto N:o 5.

Vuosi 1905 oli Suomen työväenliikkeenä herätysvuosi. Niinpä leipurienkin keskuudessa heräsi kysymys yhteistoiminnasta olojen parantamiseksi. Tampereen leipurityöntekijät keväällä v. 1905 alkoivat puuhata koko maata käsittävää yleistä leipuri- ja kondiittorityöntekijäin kokousta. Kun Viipurissa vielä ei ollut leipureilla minkäänlaista yhteistoimintaa, niin lähettivät kirjeen

Viipurin osasto v. 1915 alussa.

Pöydän takana istuu osaston puheenjohtaja Otto Kuittinen.

Viipurin t. y:lle, pyytäen kutsumaan leipurit kokoon, keskustelemaan edustajan lähettämistä Tampereen kokoukseen sekä osaston perustamista koskevista kysymyksistä.

Osaston alkuvaiheet.

Huhtikuun 5 p. 1905 Viipurin t. y:n silloinen puheenjohtaja Gröhn kutsui kaupungissa työskenteleviä leipuri- ja kondiittorityöntekijöitä keskustelemaan Tampereelta tulleen kirjelmän johdosta. Kokoukseen oli saapunut 14 työntekijää. Päätettiin lähettää edustaja Tampereelle 14 ja 15 p. toukokuuta 1905 pidettävään kokoukseen ja ehdokkaaksi valittiin A. Pursiainen. Samalla valittiin 5-henkinen toimikunta keräämään varoja edustajan matkaku-

luja varten. Tähän toimikuntaan, joka tuli samalla sääntöjen laatijaksi, valittiin A. Pursiainen, E. Saviranta, P. Väyrynen, O. Peltola ja A. Hellström. Osaston perustamiskysymys jätettiin 9 p. pidettävään kokoukseen, jossa lopullisesti päätettiin osasto perustaa Viipurin t. y:n yhteyteen. Ja keskusteltiin niistä kysymyksistä joita Tampereen kokouksessa tulee ratkaistavaksi. Samoin hyväksyttiin säännöt, jotka edellämainittu toimikunta oli valmistanut ja jätettiin ne työv. yhd. hyväksyttäväksi. Valittiin A. Pursiainen Tampereelle edustajaksi. Häntä voimme pitää osastomme perustajanakin, sillä hän oli etevin joukostamme ja johti menestyksellä osastomme toimia kolme vuotta. Tässä kokouksessa toimitet-

tiin jäsenkirjoitus ja liittyi siinä 22 jäsentä: A. Pursiainen, E. Saviranta, A. Tervo, A. Hebner, P. Väyrynen, O. Kolin, Y. Smand, F. Komulainen, E. Vesterholm, O. Kutti, J. Blom, J. Nissinen, O. Villandt, A. Kaspersson, J. Koistinen, M. Tarkkonen, V. Maslenikoff, A. Bruun, K. Saarinen, K. Sevön, A. Hellström ja E. Svartström, mestarin poika, joka kohta erosi isänsä tahdosta. Näistä ei ole kukaan jaksanut kuulua osastoomme yhtämittaisesti 10 vuotta. Jäsenkirjoituksen päätyttyä ryhdyttiin virkailijoiden vaaliin. Valituiksi tulivat A. Pursiainen (puheenjohtajaksi), E. Saviranta (kirjuriksi), K. Sevön, A. Hellström, O. Villandt ja O. Kolin muiksi johtokunnan jäseniksi. Niin oli alkutoimista päästy ja osaston pohjakivi laskettu.

Työsopimukset ja työtaistelut.

Kohta osaston perustamisen jälkeen, toukokuun 29 p. pidetyssä kokouksessa, alettiin suunnitella yö- ja pyhätöiden poistamista ja päätettiin lähettää työnantajille kirjelmä, jossa vaaditaan, että yötyö on muutettava päivätyöksi ja viikon 7:s työvuoro kokonaan poistettava käytännöstä heinäkuun 1 päivästä 1905, johon pyydettiin kirjallista vastausta 12 p:ään kesäkuuta. Kesäkuun 13 p. pidetyssä kokouksessa luettiin työnantajain vastaus, jossa he olisivat lykanneet työntekijäin vaatimukset syksyyn lokakuun 15 päivään, luvaten silloin itsestään panna päivätyön käytäntöön. Keskusteltiin kirjelmän johdosta ja tultiin siihen että mestarit sillä tahtovat tehdä tyhjäksi työntekijäin vaatimukset, siirtämällä lakkotaistelu syksyyn, jolloin sen onnistuminen käy melkein mahdottomaksi. Työntekijät päättivät sanoa itsensä irti työpaikoistaan 15 p. kesäkuuta. Työnantajain toimesta oli kutsuttu neuvottelutilaisuus A. Fischerin kahvilaan, johon osaston puolesta menivät A. Pursiainen, P. Väyrynen ja F. Komulainen. Ukko Svartström saapui

ja nähtyään osaston edustajat, sanoi ei ryhtyvänsä keskusteluihin noin nuorten työntekijäin kanssa. Sanoi ja meni. Ja kun hänellä oli suuri vaikutusvalta toisiin, raukesi neuvottelu. Saman kuun 29 p. alkoi lakko, johon ottivat osaa kaikki leipurit, mutta ei kondiittorit, jotka olivat melkein kaikki sillä kannalla että pyhätöiden poistaminen heidän työalallaan on mahdoton toteuttaa. Tämän lakon tuloksena oli työntekijäin täydellinen häviö. Päivätyö saatiin käytäntöön ainoastaan kahdessa liikkeessä, A. Lundilla kaupungissa ja J. Arolla Tiiliruukilla, eikä se näissä enään yötyöksi muuttunutkaan. Häviöön vaikutti rikkurien helppo saanti, joita työnantajat värväsivät Pietarista, eikä varain puutteessa voitu kaikkia työnhaluksia takaisin lähettää, ja kun lakkossa olevain täytyi lähteä etsimään työtä toisilta paikkakunnilta, jäi lakko melkein ilman johtoa. Rikkurien pois lähettämiseksi toimittiin niin innokkaasti että, luultavasti mestarien vaikutuksesta, kuvernööri kielsi lakkolaisilta pääsyn asemahuoneeseen. Heinäkuun 18 p. päätti osasto jättää lakon jatkamisen tai lopettamisen Viipurin t. y:n ja eräiden tänne jääneiden työntekijäin huoleksi, kuitenkin sillä ehdolla, että he eivät saa luopua yö- ja pyhätöiden lopettamisvaatimuksesta. Lakon lopettaminen jäi määräämättömäksi ajaksi ja on vieläkin lopettamatta. Lakon jälkeen osaston toiminta melkein lakkasi. Vasta v. 1906 alussa sai se uutta virikettä A. Pursiaisen saavuttua paikkakunnalle. Silloin alettiin puuhata uudestaan työsopimusta, ja saatiinkin sopimus työnantajain kanssa allekirjoitetuksi. Siinä määrättiin työt alettavaksi klo 5 aamulla ja lopettavaksi klo 9 ill. Maanantaita vasten alotetaan työ klo 12 yöllä. Päivä 10-tuntinen kutakin työntekijää kohden. V. 1908 ryhtyi osasto taas työsopimuksen uusintaan ja saikin sen onnellisesti läpiajetuksi ilman taistelua. Tässä sopimuksessa saatiin jo paljon parem-

pia parannuksia niin työajan kuin palkankin suhteen, sekä se huomattava parannus, että työntekijää ei saa pitää talon ruuassa ja asunnossa, mikä siihen aikaan oli tavallista. V. 1910 sa-noivat G. F. Löngren, A. Lund ja E. Svartström irti sopimuksen. Kaksi edellämainittua peruuttivat irtisanomisen osaston pyynnöstä, mutta E. Svartström ei siihen suostunut. Hänen liikkeensä jäi ulkopuolelle työso-pimuksen, kun osasto ei tahtonut ryh-tyä selkkauksiin yhden liikkeen täh-den, jossa ei ollut yhtään osaston jä-sentäkään. Tämä sopimus on vielä nytkin voimassa muissa suhteissa, paitsi mitä muutoksia leipurilaki on tehnyt työajan suhteen.

Liittoon yhtyminen.

Osasto on kuulunut Suomen Lei-purit.t. liittoon liiton perustamisesta saakka. saaden siltä liitonumeronsa ja nimensä Suomen Leipurit.t. liiton Vii-purin osasto N:o 5. Ammattijärjes-töön liittyi osasto liiton mukana, ja on osaston enemmistö ollut aina sillä kannalla, että Ammattijärjestössä on pysyttävä edelleenkin.

Valistustyötä

on osasto tehnyt jäsentensä keskuu-nessa monella eri tavalla. O. Kolinin aloitteesta perustettiin v. 1909 osastolle käsinkirjoitettu lehti »Toveruus», joka on siitä saakka ilmestynyt, toisinaan sisältörikkaanakin. On tilattu Ammatti-järjestö-lehteä, samoin liiton äänenkan-nattaja »Tähtkä»-lehteä, jota on jaettu useampana vuotena osaston puolesta jäsenille. Luentoja ei osasto itsepuo-lestaan ole voinut toimeenpanna, mutta on kehoittanut jäseniään käymään luen-noissa y.m. valistustilaisuuksissa. Liit-ton luennoitsijoita on käyty myöskin joukolla kuulemassa. V. 1910 kustansi osasto Viipurin länt. vaalipiirin agitats-ionikursseille Matti Jauhon.

Osanotto liittokokouksiin.

Liiton 1:ssä, 2:ssa ja 3:ssa edustaja-kokouksessa on osastoa edustanut A. Pursiainen. 4:ssä S. Isokangas ja 5:ssä K. Hakonen ja S. Laine. V. 1912 pi-detyssä Suomen Ammattijärjestön ko-kouksessa oli osaston jäsen S. Iso-kangas yhtenä liiton edustajana.

Osaston suhtautuminen puolueeseen.

Viipurin Työv. yhd. kautta ovat kaikki osastomme jäsenet kuuluneet sos. dem. puolueeseen. Puolue-, piiri-, kunnallisjärjestö- ja t. y:n maksut on kannettu jäsenmaksujen yhteydessä. V. 1907 alkaen on osasto toiminut liit-ton vahvistamalla säännöillä. Vappu- ja Työnjuhliin on osasto aina ottanut osaa sekä kaikkiin työväenjärjestöjen toimeenpanemiin mielenosoitusjuhliin. V. 1907 hankittiin osastolle lippu, jonka vihkiäisjuhlaa vietettiin 27 p. huhtikuuta.

Agitatsionityötä

on osasto harjoittanut perustamises-taan saakka. Ensimmäinen toimikunta sitä varten valittiin v. 1906 huhtikuussa ja tulivat siihen A. Pursiainen, P. Väy-rynen, O. Kutti, O. Kuittinen ja J. Nis-sinen. Näiden huoleksi jäi työhuone-kunta- ja kotiagitatsionin harjoittami-nen järjestymättömäin työntekijäin kes-kuudessa. Senjälkeen on valittu mel-kein joka vuosi uusi toimikunta työtä jatkamaan. Vv. 1911—1912 piti toimi-kunta, johon kuuluivat S. Isokangas, O. Kuittinen, K. Sevön, Hj. Dahl, J. Karjalainen ja R. Klävin, 4 yhteistä ko-kousta venäläisille vesirinkelityönteki-jöille tarkoituksella saada heitä liitty-mään osastoon jäseneksi. Näissä ko-kouksissa puhui venäjäksi R. Klävin järjestäytymisen merkityksestä. Tulok-sena oli, että näistä liittyi osastoon 11, mutta jäivät kohta pois, osa paikka-kunnalta pois muuton, toiset taas työn-antajain vainon vuoksi. Samoin piti toimikunta samoina vuosina 4 yleistä kokousta ruokaleipäalalla työskentele-

ville naisille. Tuloksena oli, että perustettiin Talikkalan työy. yhd. yhteyteen osasto, johon tuli kymmenkunta jäsentä ja jonka piti vaurastuttuaan liittyä liittoon, mutta noin vuoden toimituttuaan kuolla kupsahti jäsenien puutteessa. Näyttää siltä, että täällä on toistaiseksi melkein mahdotonta järjestää venäläisiä vesirinkeliyöntekijöitä, samoin ruokaleipätyöalalla työskenteleviä naistyöntekijöitä, työntekijäin vaihtuvaisuuden ja työnantajain vainon tähden.

Leipurilain valvonta.

Osaston jäsenet ovat vuorotellen käyneet tarkastelemassa öisin ja pyhäisin. Leipurilakirikkomuksia on saatu ilmi v. 1909—1914 välisellä ajalla noin 60, joista yhteinen sakkomäärä mikä tiedossamme on, nousee 800 markkaan, sillä kaikkia sakkoja emme ole tietoomme saaneet. Sitäpaitsi armahdusmanifesti v. 1913 kuoletti paljon ilmiäntöjamme. Rikkoumukset ovat ilmenneet etupäässä n.s. mustaleipäleipomoissa, joissa sitä rikotaan melkein jatkuvasti. Sitä edistää ensiksi sakkojen pienuus, sillä ne eivät nouse sitä mukaa kuinka usein rikkoumus tapahtuu. Toiseksi se, että nämä leipomot sijaitsevat enimmäkseen kaupungin rajan takana, jossa oikeuslaitos ei istu kuin syksyllä ja keväällä, joten he saavat rikkomista harjoittaa puoli vuotta 10 ja 20 mk. sakolla, jota epäkohtaa ei osasto voi auttaa.

Tämän ohella ei voi olla mainitsematta osaston sekä M. Jauhon ja E. Kuntun juttua. Edellämainitut henkilöt olivat osastomme jäseniä ja perustivat kompusliikkeen, jossa rikkoivat leipurilakia. Tällaisia henkilöitä ei osasto voinut pitää jäsenenään, vaan eroitti heidät v. 1911 kesäkuun 19 p. pide-tyssä kokouksessa ja lähetti Viipurin Työv. yhd. kirjelmän, jossa esitti että yhdistys tekisi heidän suhteensa samoin, mutta yhdistys ei heitä eroittanut. Mutta Nuorisio-osasto eroitti hei-

dät monen myrskyisen kokouksen jälkeen, johon nämä myös kuuluivat. Nuorisio-osaston päätöksestä vetosivat Jauho ja Kunttu sovinto-oikeuteen, joka vahvisti 6:ksi kuukaudeksi päätöksen. Asiasta kinasteltiin myös »Työ»-lehdessä, joka kehittyi vihdoon niin pitkälle, että Jauho ja Kunttu antoivat haasteen raastupaan silloiselle amm. osaston johtokunnalle eräessä »Työ»-lehdessä olleesta leipurilain rikkomusta koskevasta kirjoituksesta, jonka edellämainitut henkilöt olivat nimellään vahvistaneet. Oikeus katsoi selville käyneen, että vastaajat ovat täysin kirjoituksensa toteen näyttäneet ja velvoitti kantajain maksamaan vastaajain kulut 50 mk. Näin päättyi tämä sekava juttu.

Allaolevasta taulusta näkyy osaston jäsenluku, kokousten luku, kannetut sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksut, ylimääräiset verot sekä puhtaan omaisuuden arvo.

Vuosi	Jäseniä			Pidett. kokoust. luku	Kannettuja				Osaston puhdas omaisuus	
	liittyi	vuoden lopussa	jäsenmaksuja yht.		Ylimääräisiä veroja yht.					
			Sis.-kirj. ja jäsenmaksuja yht.		mk.	p.	mk.	p.		
									mk.	p.
1905	22	21	16	—	—	—	—	25	50	
1906	19	30	9	—	—	—	—	56	85	
1907	30	33	14	313	—	14	50	154	75	
1908	20	34	29	760	95	229	—	333	03	
1909	12	38	14	832	60	140	25	494	04	
1910	10	37	15	795	85	125	75	869	68	
1911	13	34	14	740	75	178	—	830	18	
1912	10	31	14	701	65	110	75	990	40	
1913	18	36	15	893	15	61	25	1,098	95	
1914	10	34	11	675	—	41	25	1,067	85	

Liittyneiden suuri luku vuosittain antaa kuvauksen työolojen epävakaisuudesta, sillä useimmassa tapauksessa eroamiseen syynä on ollut työpaikan vaihtuminen. Vuosina 1905—06 ei osasto itse kantanut jäsenmaksuja, vaan maksettiin kaikki maksut suoraan t. ylle. V. 1907 kannettiin 75 p. kuukaudesta ja v. 1908 alusta otettiin viikkomaksu

käytäntöön, ollen vuosina 1908 – 1913 kokomaksavilta 40 p. ja v. 1914 45 p. viikossa, puoleksimaksavilta on samoina aikoina kannettu 25 ja 30 p. viikossa. Jäsenmaksujen summan pienuus v. 1914 johtuu siitä, että 3 kuukauden aikana kannettiin vain 50 p. kuukaudessa, kun liittovero oli lakkautettu siltä ajalta.

Vapaaehtoisia avustuksia on osasto eri vuosina antanut milloin iltamatulojen muodossa, milloin osaston kasvasta suoraan, aina voimien mukaan.

Johtokuntaan ovat kuuluneet:

V. 1905: A. Pursiainen puhj., K. Saarinen, E. Saviranta, F. Komulainen kirjureina, lisäksi A. Hellström, K. Sevön, O. Kolin, P. Väyrynen ja O. Villand.

V. 1906: A. Pursiainen puhj., F. Komulainen, S. Isokangas kirjureina, Kainulainen rahastonhoit., sekä J. Nuru ja V. Valve.

V. 1907: A. Pursiainen puhj., S. Isokangas kirj., Y. Smand rahastonh. sekä J. Nuru ja V. Valve.

V. 1908: A. Pursiainen ja K. Hakonen puhj., V. Hukkanen kirjuri, K. Hakonen ja S. Isokangas rahastonh. sekä Y. Smand ja M. Korhonen.

V. 1909: K. Hakonen puhj., V. Hukkanen kirjuri, S. Isokangas rahastonh., O. Kolin ja M. Korhonen.

V. 1910: K. Hakonen puhj., M. Jauho kirjuri, S. Isokangas rahastonh., V. Hukkanen ja O. Siikanen.

V. 1911: Hj. Dahl puhj., K. Sevön kirjuri, S. Isokangas rahastonh., O. Kuittinen ja M. Jauho.

V. 1912: K. Hakonen puhj., K. Sevön kirjuri, O. Kuittinen rahastonh., Hj. Dahl, O. Siikanen ja J. Tiilikainen.

V. 1913: S. Isokangas puhj., J. Kohlainen kirjuri, Hj. Dahl rahastonh., S. Laine ja J. Karjalainen.

V. 1914: O. Kuittinen puhj., J. Karjalainen ja K. Hakonen kirjureina, S. Isokangas rahastonh., sekä J. J. Schetsky ja J. Qvick.

Huvitoimikunta

on vuosittain ollut osastolla valittuna vuosien 1907—1914 välisellä ajalla ja on se toiminut toisina vuosina aika ripeästi. Osaston rahantarpeiden tyydyttämiseksi on se toiminut iltamia, kävely-, vene- ja laivaretkiä, sekä huvimatkan Helsinkiin v. 1911. Vuonna 1914 ei ollut osastolla omaa huvitoimikuntaa, vaan kuuluttiin osastojen yhteiseen huvitoimikuntaan, jossa osastomme edusti S. Laine.

Urheiluharrastukset.

Osasto on kehoittanut liittymään jäseniksi t. y:n Voimistelu- ja Urheiluseura »Jyryyn», ja on siihen kuulunutkin huomattava määrä osastomme jäseniä. Sitäpaitsi on osasto pitänyt kolmena vuotena jäsenien välisiä hiihtokilpailuja ja ottanut osaa ammattiosastojen välisiin hiihtokilpailuihin 2:nä vuotena 10 km matkalla. Samoin on osasto pitänyt juoksukilpailuja jäsenilleen useampana vuotena. V. 1913 oli osastolla pokaali juoksusta jäsenilleen kolmella eri matkalla, josta oli kilpailtava kolmena kuukautena ja jonka voitti M. Poutanen. On myös otettu osaa muihin muiden järjestämiin juoksukilpailuihin. V. 1912 – 13 Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön viestinjuoksukilpailuihin 5,000 m. matkalla 5 miehisellä joukkueella, saavuttaen toisen sijan molempina vuosina. V. 1913 »Jyryn» asettamasta pokaalista 10 km matkalla 5 miehisellä joukkueella saatiin pokaali vuodeksi haltuumme. Työnjuhlassa 3 km murtomaa matkalla saatiin pokaali valloitetuksi. Sos.-dem. kunnallisjärjestön kesäjuhlilla v. 1914 voitettiin kolmiottelusta pokaali. Osastolla on kaksi pokaalia hallussaan, joista on vielä kilpailtava — ne täytyy valloittaa omaksi.

Loppulause.

Edellisestä selviää osastomme toiminta kuluneen kymmenen vuoden aikana. Se on ollut vuoroin vilkkaam-

paa vuoroin laimeampaa, mutta eteenpäin aina on yritetty. Nähdään myös että heti kun pahimmat esteet, yötyö, on saatu poistetuksi ja tappavan pitkä työpäivä rajoitetuksi, alkaa leipurityöntekijäin henkiset harrastukset saada vauhtia. Nyt tavataan leipureita laulua soittokunnissa, näyttämöllä, voimistelemassa ja urheilemassa sekä jäseninä monenlaisissa eri toimikunnissa, sen sijaan että he ennen kuluttivat parhaan osan lepoajastansa juoma- ja pelipöytään ääressä.

Suuriarvoinen on leipurityöntekijöille liittomme 10-vuotinen työ. Osastomme voi iloita että sillä on ollut tilaisuus olla parhaan tahtonsa ja voimiansa mukaan tässä työssä osallisena. Missä kaikki ovat onnellisia, siellä yksilökin onnensa löytää.

Työ, jonka olemme tehneet, ei ole mennyt hukkaan. Siksi kymmenvuotiaat, sekä osastomme että liitto »iloi-sen hurraan saakohon».

O. Kuittinen.

S. Isokangas.

Oulun osasto n:o 6.

12 päivä huhtikuuta v. 1905 kokoon-tuivat Oulun leipurityöntekijät työväen-talolle Emil Karhun kokoonkutsumina keskustelemaan osaston perustamisesta. Läsnaolleet kannattivat yksimielisesti ehdotusta ja valitsivat 6-henkisen ko-mitean laatimaan sääntöjä perustetta-valle osastolle. Komiteaan tulivat Otto Johansson (Järviö), Risto Tuohina, Art-turi Tilander (Alhomäki), Mari Nykä-nen, Anna Niemeläinen ja Mari Kärnä.

Perustava kokous pidettiin saman kuun 16 päivänä ja jäseniksi kirjoittau-tui heti seuraavat: Mari Nykänen, Anna Haapaniemi, Anna Niemelä, Irene Sade-mäki, Ida Miinala, Liisa Roininen, Anna Komulainen, Anna Komulainen, Olga Kallio, Anna Kivilahti, Otto Järviö, Paavo Hukkanen, Aati Hämäläinen ja Artturi Alhomäki. Puheenjohtajaksi va-littiin Otto Järviö, sihteeriksi Aati Hä-mäläinen.

Sääntökomitean laatimat säännöt hy-väksyttiin ja lähetettiin T.-yhdistyksen vahvistettavaksi.

Tampereella pidettävään leipurien edustajakokoukseen valittiin Otto Jär-viö. Ja koska ei osastolla mitään ra-hastoja vielä ollut, päätettiin kerätä matkarahat jäseniltä.

Ensimmäisen vuoden toiminta koh-distui etupäässä sisäisten asiain järjes-telyyn ja jäsenen kasvatustyöhön.

Herätettiin kyllä kysymys työ- ja palkkaolojen järjestämisestä ja paran-tamisesta, mutta osaston heikkouden vuoksi jäi sen toteuttaminen. Mutta toisen vuoden alussa ryhdyttiin sopi-muksen laadintaan ja saatiin se työn-antajain puolesta hyväksytyksi 20 p:nä helmikuuta v. 1906. Palkkoja ei tämä sopimus parantanut muulla tavalla, paitsi työajan lyhentämisen kautta; työ-aikakin jäi verrattain pitkäksi, nimittäin 11-tuntiseksi ja sai työ alkaa kello 5 aamulla ja päättyä kello 8 illalla. (Jat-kuvasti ei ole paikkakunnalla yötyötä tehty ennen sopimustakaan.)

Puheenjohtajana toimi mainittuna vuotena Otto Järviö ja sihteerinä S. Siltanen. Liiton toisessa edustajako-kouksessa edusti osastoa Artturi Alho-mäki.

Vuoden 1907 toiminta oli varsinkin alkuvuodesta vilkasta ja kohdistui toi-minta etupäässä taloudelliseen puoleen ja valistustyöhön. Niinpä perustettiin helmikuussa osastolle *lakko- ja työt-ömyysrahasto*, johon sääntöehdotuk-sen laati toveri Hurmerinta. Rahastoa kartutettiin senjälkeen keräyksillä sekä verottamalla jäseniä m.m. yhden päi-vän palkalla; lisäksi osasto myönsi käyttövaroistaan osan pohjarahastoksi.

Puheenjohtajana toimi Otto Packa-lén, sihteerinä Ilmari Valo ja rahaston-hoitajana Katri Niemelä.

V. 1907 liittokokouksessa edusta-jana Aati Hämäläinen.

V. 1908 toimi puheenjohtajana Aati Hämäläinen, loppuvuodella livari Heis-kanen, siht. U. H. Moisiomäki, rahast.

hoit. Otto Packalén. Tämän vuoden huomattavimmat tapahtumat olivat: Sääntöjen muutos, jotka säännöt ovat osastolla vieläkin voimassa; syyskuussa toimeenpantiin muistojuhla 8-tuntisen työpäivän hyväksymisen muistoksi; työ- ja palkkasolojen parantamisesta kyllä oli suunnitelmia, mutta jäivät ne ilman tuloksia.

V. 1909 oli puheenj. Sven Siltanen, siht. U. H. Moisiomäki, rahast. hoit. Otto Packalén. Tämä oli osastolle merkkivuosi. Ruvettiin jatkamaan edellisen vuoden suunnitelmia työ- ja palkkasolojen parantamiseksi ja oli aikomus saada uusi työehtosopimus valmiiksi siksi kun leipurilaki astuu voimaan.

Kun oli esitetty työnantajille sopi-musehdotus, saavuttamatta kuitenkaan toivottua tulosta, kutsuttiin työnantajat yhteiseen neuvottelukokoukseen 12 p. kesäkuuta, johon myös oli pyydetty liiton sihteeri saapumaan. Senjälkeen oli useita sovittelukomitean kokouksia, joissa lopullisesti hyväksyttiin ja senjälkeen allekirjoitettiin sopimus. Näissä kokouksissa oli mukana K. Lindroos ja ansaitsee hänen työnsä täyden tunnustuksen. Mainittu sopimus on voimassa vieläkin ja astui se voimaan heinäkuun 1 p. 1909. Siis samaan aikaan kun leipurilaki.

Vuosi 1910. Puheenjohtajana toimi alkuvuodella Topias Laakso ja loppuv. Aug. Helin, siht. Teodor Leván, rah. hoit. U. Moisiomäki.

Jos edellinen vuosi oli merkkivuosi saavutuksissa, oli tämä vuosi myöskin muistissa pysyvä taloudellisen häviönsä vuoksi. Osasto erosi ammattiosastojen yhteisestä huvitoimikunnasta, koska se ei tuottanut hyviä tuloksia ja perusti oman huvitoimikunnan toivossa parantaa taloudellista asemaansa. Mutta tästä muodostui loukkauskivi osastolle, sillä huvitoimikunta tuotti tappiota yli viiden sadan markan. Sanomattakin on selvää, että tällainen tappio saattoi jo ennestäinkin heikolle osastolle suuria

Oulun osaston johtokunta v. 1915.

Istumassa: U. H. Moisiomäki, Iv. Heiskanen, J. Piirainen, M. Salopuro.

Seisomassa: A. Helin, K. Juntunen, A. Salopuro.

vaikeuksia, sitäkin suuremmalla syyllä kun yht. huvitoimikunnasta eroamispäätös ei ollut yksimielinen. — Liittokokouksessa edusti osastoa J. E. Nuru.

Vuosi 1911. Puheenjohtajana toimi Otto Järviö, siht. Teodor Leván, rah. hoit. U. H. Moisiomäki. Toiminta vuoden alussa oli virkeätä, vaan vähitellen alkoi laimeta, niin että koko kesänä ei kokouksia saatu pidetyksi. Vasta joulukuussa taas ruvettiin toimimaan, kun liiton sihteeri K. Lindroos kävi paikkakunnalla, jolloin pidettiin 2 luentoa sekä useita kokouksia. Taloudellinen asema oli kovin tukala, joka suuresti vaikeutti toimintaa. Jäsenmaksut sentään maksettiin säännöllisesti.

V. 1912 Puheenjohtajana toimi K. Tervonen, sihteerinä Iv. Lehtimäki, rah. hoit. U. H. Moisiomäki sekä loppuvuoden I. Heiskanen. Toiminta oli verrattain virkeätä, kohdistuen etupäässä jäsenten henkiseen kasvatukseen ja osaston sisäisiin asioihin.

Lainvalvontatoimikunta on toiminut, mutta tulokset ovat rauenneet pieniksi, vaikka ilmoituksia on tehty ammattientarkastajalle. Agitatsionitoimikunta on järjestänyt muutamia agitatsionitilaisuuksia. Kotiagitatsionia on harjoitettu ja on se tuottanut joskus hyviäkin tuloksia.

V. 1913. Puheenjoht. toimi A. Salopuro, siht. Iv. Lehtimäki, rah. hoit. U.

H. Moisio-mäki. Vuoden alussa oli toiminta kohtalaisen virkeätä laimeten kesän tullen, mikä muuten on jokavuotinen ilmiö. Siihen lienee vaikuttamassa pohjolan lyhyt, mutta kaunis kesä.

Syksypuolella toiminta taas virkistyi kun oli edustajakokousvalmistelut suoritettavana. Osastoa edusti V:ssä edustajakokouksessa U. H. Moisio-mäki.

Agitatsionitoimikunta on toiminut etupäässä kotiagitatsionin muodossa ja on jäsenluku jonkun verran kasvanut sekä taloudellinen asema hieman parantunut.

V. 1914. Puheenjohtajana oli J. Piirainen, siht. A. Salopuro, rah. hoit. A. Helin, kirjeenvaihtajana U. H. Moisio-mäki ja muina johtokunnan jäseninä K. Juntunen, Iv. Lehtimäki ja Iv. Heiskanen.

Osastolla oli lainvalvonta- ja agitatsionitoimikunnat, mutta ei niiden toiminnasta ole erikoista mainittavaa.

Toiminta näytti vuoden alussa lupaavalta, mutta kevään tullen osanotto kokouksiin vähenee ja toiminta laimenee. Sittenmin haittasi toimintaa se poikkeuksellinen tilanne, joka loppuvuodella vallitsi.

Taloudellinen tila oli parempi tämän vuoden lopussa kun mitä se on ollut viimeen vuoteen. On päästy veloista vapaaksi, jotka osastoa ovat viiden vuoden ajan painaneet ja joista selviytyminen on näyttänyt melkein mahdottomalta, sillä huvitoimikunnan työllä ei onnistuneimpinakaan vuosina saavuteta Oulussa suuria tuloksia. Osasto onkin kuulunut ammattiosastojen yhteiseen huvitoimikuntaan, lukuunottamatta vuotta 1910, ja on siitä kuitenkin ollut joka vuosi tuloja, vaihdellen 40—120 markkaan.

Vuodeksi 1915 valittu johtokunta nähdään oheenliittyvästä kuvasta.

Osaston toimesta on saatu vapunpäivä melkein poikkeuksetta vapaaksi, vaikka sopimus ei sitä aivan pakollisesti määrääkään.

Puolue- ja piiriveron on osasto maksanut jäsentensä puolesta, paitsi v:nä 1914 on jokainen saanut itse maksaa, mikä myös on tehty ja siten kuuluttu puolueeseen.

Osaston valitsema toimikunta:

U. H. Moisio-mäki.

J. Piirainen. A. Salopuro.

Kautta

U. H. Moisio-mäki.

Lahden osasto n:o 7.

Perustava kokous pidettiin Lahden työväentalolla 3 p. marraskuuta 1905 ja liittyi osastoon heti 19 jäsentä. Puheenjohtajana mainituksa kokouksessa toimi Jukka H. Leino ja kirjuri Kalle Bohm. J. H. Leino valittiin laatimaan sääntöehdotusta, joka sitten seuraavassa kokouksessa, 19 p. marrask. hyväksyttiin ja hankittiin säännöille Lahden työväenyhdistyksen vahvistus.

Ensimmäinen johtokunta oli kokoonpanoltaan seuraava: H. Kuokkanen puheenjohtaja, O. Suominen kirjuri, J. A. Pyykönen rahastonhoitaja, muut jäsenet O. Puhakka, K. Bohm ja E. Österlund (nyk. Luoto).

Heti alkoi osasto toimia saadakseen siedettävämmät työolot paikkakunnan leipurityöntekijöille. Jo yllämainituksa, 19/11 pidetyssä kokouksessa herätettiin kysymys leipurien työajan rajoittamisesta. Useissa kokouksissa siitä keskusteltiin ja oltiin neuvotteluissa työnantajien kanssa. Neuvottelut johti lopulta siihen että allekirjoitettiin 27 p. toukok. v. 1906 työsopimus, jonka mukaan työ aloitetaan arkipäivinä klo 5 aamulla ja lopetetaan klo 8 illalla; työaika henkeä kohti 12 tuntia, maanantaita vasten yöllä aloitetaan työ klo 12 yöllä; kahden pyhän sattuessa tehdään työtä väliyönä; markkina- tai muina päivinä, jos vaaditaan tekemään ylityötä, niin siitä maksetaan 50 % korotettu palkka.

Tämä sopimus takasi melkoisia parannuksia silloisille työntekijöille, jotka myöskin innolla valvoivat sen noudattamista.

Toisen toimintavuoden loppupuolella oli osastolla käytännössä »reissumiesten rahasto», johon jäsenet maksoivat 1 % palkastaan. Siitä annettiin järjestyneille leipureille avustusta, mutta eräiden väärinkäytösten takia pian lakkautettiin.

Jäsenmaksu joka oli 25 penniä kuussa korotettiin lokak. 1 päivästä 1906 50 penniin.

Näihin aikoihin toimittiin osastossa ripeästi, agiteeraamalla osastoon uusia jäseniä suullisesti sekä sanomalehden kautta. Lisäksi toimi osaston keskuudessa puhujaseura.

Jouluk. 23 p. 1906 päätti osasto virallisesti yhtyä Leipurityöntek. liittoon.

Maaliskuussa 1907 korotti osasto sisäänkirjoitusmaksun 75 pennistä 2 markkaan.

Toukokuun 5 p:vä 1907 allekirjoitettiin osaston ja silloisten työnantajain välillä parannettu, liiton välityksellä laadittu, työ- ja palkkasopimus, jonka johdosta osasto juhli ja kutsui työnantajatkin vieraaksi.

Syksypuolella vuotta 1907 oli osastolla aikomus erota liitosta vaan tuuma raukesi liiton väliintulon johdosta.

Tammikuun 2 p:vä 1908 päätti osasto ruveta toimimaan liiton vahvistamilla säännöillä.

Toukokuun 1 p:vä 1908 otti osasto ensikerran osaa vappukulkueeseen lipun kanssa, jonka se oli hankkinut keräämällä varoja jäsenten keskuudessa.

Vuosi 1909 alkoi sillä että osasto päätti sanoa voimassaolleen työsopimuksen irti, jonka se sitten tekikin, ja esitti ehdotuksen uudeksi. 15 p:vä toukok. kirjoitettiin kaikkien työnantajien sekä osaston ja liiton puolesta kaksi vuotta kestävä, ja ellei irtisanomista tapahdu, vuosittain jatkuva sopimus.

Vuosikokouksessa 1910 oli kysymys

Lahden osasto v. 1914 lopussa.

Istumassa: K. A. Ekman, J. Kekkarainen,
V. Hildén, E. Siukkonen.
Seisomassa: M. Rautiainen.

osaston toiminnan lakkauttamisesta jäsenten vähälukuisuuden tähden, vaan jäi päätöksen teko seuraavaan kokoukseen ja osastokin henkiin. Ja jo keuhalla samana vuotena kohosi jäsenmäärä viidestä kymmeneen.

Vuotena 1911 toimi osasto hiljalleen. Liiton luottamusmies kävi herättelemässä virkeämpään toimintaan, ja erästä liikkeenharjoittajaa sakotettiin 20 markalla osaston toimesta, lain rikkomisen johdosta.

Vuosi 1912 oli vieläkin hiljaisempi jäsenten vähälukuisuuden tähden.

Vuoden 1913 alkupuoli oli samalaista, vaan lopulla vuotta liiton uusi luottamusmies kävi herättelemässä virkeämpään toimintaan lain valvonnassa sekä osaston ulkopuolella olijain osastoon saamiseksi, seurauksella että jäsenmäärä kohosi 4:stä 14:sta. Nyt voitiin joskaan ei niin hyvillä toiveilla, ryhtyä uudistamaan työsopimusta, joka oli 5 vuotta ollut voimassa, ja siis vanhentunut, sillä olihan nyt edes kaupungin miespuoliset leipurityöntekijät, kahta lukuunottamatta järjestyneitä.

Helmikuun 2 p:nä 1914 päättikin osasto sanoa voimassaolleen työsopimuksen irti ja lähettää samalla uuden ehdotuksen työnantajille. Vaan leikistä ei päästy niin vähällä kun yleisesti toivottiin, sillä kahta mestaria, niistä toinen mestariliiton mies, ei saatu

kirjoittamaan sopimuksen alle, vaikka tehtiin melkoisia myönnytyksiä vielä senkin jälkeen kun usea työnantaja oli jo sen luvannut hyväksyä. Osastolle ei jäänyt muuta keinoa kuin julistaa näiden, O. Virtasen ja R. Leivon liikkeet lakkotilaan, Osasto joutui täten ennen kymmentä ikävuottaan taisteluun johon se ei juuri ollenkaan ollut valmistautunut, luottaen vain edellisiin saavutuksiin eikä ottanut huomioon sitä että kehitys leipurimestareissa kulkee toiseen suuntaan kuin työnte-kijöissä.

Tämä taistelu vaikutti haitallisesti osaston toimintaan kun kaikki vanhemmat jäsenet ja toimikenkilöt joutuivat hakemaan työtä muualta niin jäi osasto kitumaan jäsenien puutteesta ja kassa tyhjänä.

Yleensä on osaston jäsenmäärä tämän, lähes kymmenen vuoden toiminta-aikana ollut alhainen. Alkuaikoina on se ollut korkeampi nousten välistä yli kahdenkymmenen, vaan yleensä on se pysynyt alle kymmenen.

Ikävällä täytyy merkitä että juuri viime vuosina on jäsenmäärä ollut alhaisin, johtuen nähtävästi siitä kun paikkakunnalle on tullut n.k. kotileipomoita joissa työskentelee naisia ja nämä eivät vielä käsitä yhteenliittymisen merkitystä. Vaikka ei osastokaan voi kehua paljoa tehneensä sen heille selville saatamiseksi.

Pitemmän aikaa osastossa toimineita jäseniä ovat olleet: Sulo Manner ja Vilho Ronkanen, edellinen toiminut puolivälistä vuotta 1907 vuoden 1911 loppuun, jälkimäinen osaston alkuvaiheen miehiä ollut useita vuosia eri toimissa, sekä V. Sundqvist ollen hänkin osaston entisiä vanhoja pitempiaikaisia jäseniä. Lisäksi ansaitsee mainita O. Suominen, E. Järvinen, J. Lamminen, F. Kuusinen, O. Juvonen ja E. Seppälä. Useat näistä ovat pitäneet osastoa koossa vaikka ei ole aina ollut edes niin montaa jäsentä että olisi riittänyt täysilukuihin johtokuntaan.

Oheenliitetty kuva esittää nykyisen Lahden osaston joka koittaa parempaa aikaa vartoen pitää Lahden osastoa pystyssä ja sen kautta vaikuttaa leipurien henkisen sekä taloudellisen tilan kohottamiseksi.

Matti Rautiainen.

Hämeenlinnan osasto n:o 8.

Osastomme syntysanat lausuttiin ja sen perustava kokous pidettiin työläisten omasta aloitteesta maallemme ja sen työväenliikkeelle niin erikoisen merkittävänä ja muistettavana aikana, nim. »suurlakkovuonna» 1905, heinäkuun 12 päivänä. Osaston perustamisesta mainitaan perustavan kokouksen pöytäkirjassa m.m.: »Ensiksi nostettiin kysymys ammattiosaston perustamisesta. Pitkän ja vilkkaan keskustelun perästä tuli kokous yksimieliseen päätökseen, että osasto perustetaan.» Pöytäkirjan puutteellisuuden tähden ei voida varmuudella sanoa, kuka mainitussa kokouksessa on toiminut puheenjohtajana ja alkupuuhien toimijana, mutta sikäli kuin muistetaan, olisi se ollut K. Mansikkala. Sihteerinä on toiminut S. Laakso. Kokouksessa valittiin 5-henkinen toimikunta laatimaan sääntöehdotusta perustetulle osastolle. Toimikuntaan valittiin: K. Nieminen, Th. Göranson, S. Laakso, J. Nordström ja J. Råberg. Osasto päätti alistaa sääntönsä t.y:n johtokunnan hyväksyttäväksi. — Saman kuun 25 p:nä pidetyssä kokouksessa luettiin t.y:n johtokunnan hyväksymät säännöt ja päätettiin ruveta toimimaan niiden perusteella sekä valittiin 7-henkinen johtokunta, johon jäseniksi tulivat: J. Nordström, J. Råberg, Th. Göransson, K. Mansikkala, V. Lag, O. Grönstrand ja S. Laakso vakinaisiksi; varalle K. Nieminen ja K. Pahlman. Samassa kokouksessa valittiin osastolle myöskin huvitoimikunta. Virkailijat osastolle on valittu vasta saman kuun 27 p:nä pidetyssä johtokunnan kokouksessa ja

on puheenjohtajaksi valittu K. Mansikkala, sihteeriksi S. Laakso ja rahastonhoitajaksi O. Grönstrand. Samassa johtokunnan kokouksessa keskusteltiin silloin käytännössä olevan työajan muuttamisesta siten, että työ alkaisi sunnuntaisin vasta klo 12 yöllä. Kokous päättikin valita 3-miehisen komitean laatimaan »pyyntökirjaa» työnantajille.

Elokuun 3 p:nä pidetyssä kokouksessa hyväksyi osasto työnantajille lähetettäväksi seuraavan »pyyntökirjelmän»: »Me H.linnan leipurityöntekijät pyydämme, että työnantajat hyväntahtoisesti muuttaisi tavaksi tulleen sunnuntaiyötyön niin, että työ aloitettaisiin vasta kello 12 yöllä. — Viittaamme vain ohimennen siihen, että yleiset huvitilaisuudet ovat enempi sunnuntaina, jotenka meillä myös olisi tilaisuus olla niissä läsnä. Pyyntö on yksimielinen. Kirje on laadittu H.linnan leipurien a.-o:n ylimääräisessä kokouksessa elokuun 3 p. v. 1905.

Vastausta pyydämme hyväntahtoisesti viikon kuluttua.

S. Laakso.»

Saman kuun 11 päivä kokoontui osasto uudelleen keskustelemaan kirjelmän johdosta, johon työnantajat, kuten odottaa sopiikin, olivat vastanneet kieltävästi. Kokouksessa nostettiin kysymys lakkoon ryhtymisestä »työnantajain kieltävän vastauksen johdosta» ja tulikin yksimieliseksi päätökseksi, että kaikki sanovat itsensä irti työstä seuraavana päivänä elleivät työnantajat siihen mennessä suostuisi tehtyyn pyyntöön. Miten tämä uhkaava tilanne päättyi, ei tämän kirjoittajalla ole tiedossa, mutta luultavasti ratkaistiin asia rauhallisoin keinoin.

Muista vuoden lopulla esillä olleista kysymyksistä mainittakoon muiden muassa kysymys puhujaseuran perustamisesta, joka kuitenkin raukesi.

Osaston jäsenluvusta vuoden lopulla emme ole tilaisuudessa esittämään nu-

meroita, koska mitään tietoja siitä ei ole saatavissa. Ensimmäisen toimintavuotensa aikana on osasto kokoontunut 6 ja johtokunta 1 kerran. Täten oli osasto päässyt ikänsä ensimmäisen kalenterin käänteeseen.

Vuosi 1906 on ollut jokseenkin vilkas toiminnan vuosi. Mainittava on osaston päätös liittohallinnon kautta liittyä Suomen Ammattijärjestykseen.

Osaston puheenjohtajana on toiminut O. Grönstrand ja sihteerinä S. Laakso. Johtokuntaan ovat kuuluneet lisäksi H. Virtanen, J. Råberg, K. Nieminen, K. Mansikkala ja V. Lag sekä Virtasen poistuttua paikkakunnalta K. Hokkanen. Kokouksia on pidetty: 15 vakinaista, 1 ylimääräinen ja 3 johtokunnan kokousta. Jäsenmäärää emme nytkään voi mainita.

Vuosi 1907 on ollut osastolle edistyksellisempi kuin kaksi edellistä. Todisteeksi tästä mainittakoon rauhallisella sovittelulla aikaansaatu työsopimus, joka hyväksyttiin huhtik. 11 p. ja astui voimaan kesäkuun 1:stä päivästä. Sopimuksen perusteella saatiin parannuksia sekä oppineiden että oppilaiden palkkoihin, rajoitettiin työaika 10 tuntiin 1 tunnin ruoka-ajalla j.n.e.

Viipurissa pidetyssä kolmannessa liiton edustajakokouksessa edusti osastoa J. Vuoristo. Siellä käsiteltiin useita leipureille tärkeitä kysymyksiä, joihin nähden osasto jo ennen kokousta määritteli kantansa.

Johtokuntaan ovat sanottuna vuonna kuuluneet: S. Laakso puheenjohtajana, J. Vuoristo kirjurina, K. Vallin, Mandi Sirén, K. Hokkanen ja E. Backman, sekä Sirénin ja Vallinin poistuttua paikkakunnalta, K. Mansikkala ja V. Lag. Kokouksia on osasto vuoden kuluessa pitänyt 20, joista 2 johtokunnan ja 1 työntekijäin ja työnantajain välinen sovittelukokous. — Huvitoimikunta on toiminut kolmisen iltamaa. Rahavarat osoittivat vuoden lopussa säästöä 97 mk. 95 p:ää. Täysinmaksaneita jäseniä oli vuoden lopussa 11.

Vuonna 1908 näyttää toiminta olleen vieläkin levollisempaa kuin parina edellisenä. Tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: Työnantajille on lähetetty kirjelmä, jossa pyydetään vaikuttamaan siihen suuntaan, että osastoon kuulumattomat työläiset saataisiin työnantajain vaikutuksesta osastoon yhtymään. Onko kirjelmästä ollut mitään tuloksia, ei pöytäkirjoista selviä. Toinen tärkeä päätös on ollut 15—25 pennillä jäsentä kohti tukea ammattilehteä. Saadakseen viettää vapunpäivän toisten työläisten tavoin työstä vapaana juhlien, päätti osasto kääntyä työnantajain puoleen pyynnöllä, että he järjestäisivät työt siten, että työläisille jäisi tilaisuus vapunpäivän vapaanviettoon. Yksikantaisesti vastasivat työnantajat pyyntöön kielteisesti. Ja kun työntekijöiltä puuttui yksimielisyyttä alistuivat he työnantajain tahtoon.

Kokouksia on osastolla tänä vuonna ollut 13, joista 1 johtokunnan kokous. Johtokunnan ovat muodostaneet: S. Laakso puheenjohtajana, O. Ahonen kirjurina sekä hänen paikkakunnalta poistuttuaan A. Kahiluoto, muina jäseninä K. Mansikkala, K. Hokkanen, J. Vuoristo, E. Backman ja V. Lag. — Liiton ja osaston välisenä luottamusmiehenä on toiminut J. Vuoristo. Täysin maksaneita jäseniä on vuoden alussa ollut 4 ja vuoden lopussa 9. Tuloja on osastolla ollut 253 mk. 20 p., menoja 189 mk. 85 p., jäännös seuraavalle vuodelle 63 mk. 75 p.

Rauhallisin toiminnan vuosi osaston tähänastisen olemassaolon aikana näyttää olleen vuosi 1909. Samalla on se ollut koko Suomen leipurityöntekijöille ikimuistettava vuosi, silloinhan nim. astui voimaan eduskunnan v. 1907 hyväksymä leipurilaki. Mainittakoon sentään vuoden alkupuolella rauhallisin keinoin aikaansaatu uusi työsopimus.

Johtokunnan ovat muodostaneet: S. Laakso, A. Kahiluoto, E. Backman, K. Mansikkala, V. Lag, K. Vallin ja A. Heinonen; näistä on puheenjohtajana

ja liiton luottamusmiehenä toiminut Laakso ja kirjurina A. Kahiluoto. Kokouksia on pidetty 13, joista 1 johtokunnan kokous. — Tuloja ollut 436 mk. 15 p., menoja 370 mk. 5 p., säästö seuraavalle vuodelle 66 mk. 10 p. — Jäseniä vuoden alussa 9 ja vuoden lopussa 12.

Vuonna 1910 on osasto kokoontunut 9 kertaa. Johtokunta ei ole pitänyt yhtään kokousta. Johtokuntaan ovat kuuluneet: O. Nieminen, K. Vallin, E. Backman, H. Vesala, V. Rantala, V. Lag ja S. Laakso. Puheenjohtajana on edelleenkin toiminut S. Laakso, kirjurina V. Rantala; hänen poistuttuaan paikkakunnalta on kirjurin tointa hoitanut K. Pietilä. Täysin maksavia jäseniä on osastossa ollut 6. — Menot poistettua tuloista on säästöksi seuraavalle vuodelle jäänyt 40 mk. 75 p.

Vuoden 1911 toiminta näyttää olleen vilkkaampaa kuin edellisen vuoden, vaikkakin se on ollut suuremmaksi osaksi osaston sisäisten asioiden järjestelyä. Mainittavimpana saavutuksena saattaa pitää rauhallisella sovittelulla aikaansaatua työsopimusta. Myöskin on työntekijäin taholta tehty ammattientarkastajalle ilmoitus yhdestä leipurilain rikkomuksesta. Ammattientarkastaja ei sen johdosta ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin.

Johtokuntaan ovat mainittuna vuonna kuuluneet: S. Laakso puheenjohtajana, K. Pietilä sihteerinä sekä hänen lopulla vuotta sairastettuaan J. V. Sainio; muina jäseninä: V. Lag, E. Backman ja K. Linno. Johtokunta on kokoontunut 1 kerran, osasto 9 kertaa. Jäsenluku oli vuoden alussa 7, joista 6 koko- ja 1 puoleksimaksava, vuoden lopussa 4 koko- ja 5 puoleksimaksavaa; yht. 9. Säästö seuraavalle vuodelle on ollut 45 mk. 90 p.

Seuraava vuosi. 1912, on osastolle ollut oikea »vaelluksen vuosi», sen vanhat, monivuotiset toimihenkilöt kun ovat, yksi toisensa jälkeen, poistuneet

paikkakunnalta. Toiminta onkin tämän tähden ollut vähempimerkityksellistä ja hajanaista. Osastolla on ollut erikoinen lainvalvojaliokunta, jonka toimesta ammattientarkastajalle tehty ilmoitus yhdestä lainrikkomuksesta. Pöytäkirjoista ei ilmene, olisiko ammattientarkastaja ilmoituksen johdosta ryhtynyt mihinkään toimenpiteeseen lainrikkajan rankaisemiseksi.

Osaston johtokuntaan valittiin vuoden alussa: S. Laakso, E. Backman, V. Lag, K. Pietilä, Sv. Oksanen, J. V. Sainio, St. Pitkänen ja H. Numminen. Puheenjohtajaksi valittiin edelleen S. Laakso. Hänen poistuttuaan paikkakunnalta valittiin puheenjohtajaksi V. Lag ja hänen poismuutettuaan O. Siikanen. Sihteerinä toimi vuoden alussa J. V. Sainio ja hänen paikkakunnalta poistuttuaan H. A. Koivukangas sekä hänenkin poistuttuaan St. Pitkänen. Johtokunta on kokoontunut yhden ja osasto 13 kertaa. Jäseniä on ollut kymmenkunta. Säästö seuraavalle vuodelle 35 mk. 15 p.

Vuosi 1913 on ollut verrattain virkeä toiminnan vuosi. Jäsenmäärän kartuttamiseksi on toimittu valistuskokouksia hyvällä tuloksella. Lainvalvojatoimikunnan alotteesta asetettiin 3 liikkeenharjoittajaa syytteen leipurilain rikkomisesta. Tosin ne sakot, mihin raastuvanoikeus heidät tuomitsi, eivät olleet suuret, mutta olivathan kuitenkin pienenä »muistutuksena» lain »pyhydestä».

Johtokunnan ovat muodostaneet: O. Kutti puheenjohtajana, S. Oksanen sihteerinä, H. Numminen, A. Nieminen, L. Laakso, O. Siikanen ja S. Pitkänen muina jäseninä. Johtokunta ei ole kokoontunut kertaakaan, osaston kokouksia on ollut 10. Jäseniä vuoden alussa 8, joista 4 koko- ja 4 puoleksimaksavaa, vuoden lopussa 14, joista 6 koko- ja 8 puoleksimaksavaa. Huvitoimikunta on tänä vuonna toiminut mainitsemista ansaitsevalla tavalla. Tuloja on osastolla ollut 712:75, menoja 551:33, säästö seuraavalle vuodelle 161:42.

Vuonna 1914 on kuljettu vanhaa la tua, toimittu iltamia sekä yleisiä että osaston jäsenten keskeisiä. Liiton työtömyysrahaston hyväksi on niinikään toimittu iltama, joka tuotti voittoa 80 mk. Tekevähän leipurit työtä lain turvaamana, osastonkaan ei näin ollen ole tarvinnut keskittää voimiaan jäsentensä työehtojen puolustamiseksi, vaan valvoa, että voimassa olevaa lakia noudatetaan. Osaston alotteesta onkin raastuvanoikeus tuominnut yhden liikkeenomistajan lain rikkomuksesta 50 mkn sakkoon; sitäpaitsi on parille liikkeenharjoittajalle lähetetty muistutus lain rikkomuksesta.

Osaston puheenjohtajana on mainittuna vuonna ollut O. Kutti, sihteerinä L. Laakso. Johtokuntaan ovat lisäksi kuuluneet: V. Vesanen, S. Oksanen, E. Tyrylä, A. Nieminen ja Hilma Kannus. Vesanen poistuttua paikkakunnalta on hänen tilalleen johtokuntaan valittu A. Puro. Osasto on pitänyt 8 ja johtokunta 1 kokouksen. Jäseniä oli vuoden alussa 14 ja vuoden lopussa 21, joista 8 koko- ja 13 puoleksimaksavaa. Kuten huomataan, on jäsenmäärässä tapahtunut ilahduttava nousu. Tuloja on osastolla ollut: säästö edelliseltä vuodelta 161:42, tuloja vuoden ajalla 732:05, yht. 893:47; menoja 685:05, säästö seuraavalle vuodelle 208:42.

Seuraa sitten vuosi 1915, osaston 10:s. Se kun on vasta vähän alussa, niin ei siitä voida vielä mitään erikoista sanoa, alku on mennyt entiseen tapaan ja toivossa ollaan, että kun se on loppuun kulunut, on osaston jäsenmäärä samoin kuin varallisuuskin kasvanut. Tämän vuoden johtokuntaan kuuluvat: V. Lehtonen, A. Puro, Maiju Vasara, Ilmi Salo, O. Kutti, L. Laakso ja A. Nieminen vakinaisina, varalla T. Juslin. Osaston puheenjohtajana on V. Lehtonen ja sihteerinä L. Laakso.

Osaston rahavarat, omaisuus siihen laskettuna, sen täyttäessä 10 vuotansa, nousevat Smkaan 240:—. Jäsenluku 20.

Tässä lyhyesti kerrottuna ne vaiheet, joiden alaisena osastomme on 10-vuotisella taipaleellaan ollut sekä myöskin summittaiset tulokset siitä työstä, minkä se on tänä aikana suorittanut. Varsin vähäksi ei ole laskettava sitä kasvatus- ja valistustyötä, minkä osasto on kien-nyt suorittamaan. Se on kasvattanut jäsenensä huomaamaan sen nurinkurisuuden, mikä nykyisessä yhteiskunnassa vallitsee ja saattanut jäsenensä luottamaan ainoastaan omiin voimiinsa taistelussa olemassaolonsa ja hyvinvointinsa puolesta. Täten, nyt vallalla olevia periaatteita noudattaen, saattaa osasto rohkein, toivorikkain mielin läh-
teä uudelle 10-vuotistaipaleelle.

O. A. Kutti. Alfred Nieminen.

Pietarsaaren osasto n:o 10.

Perustava kokous pidettiin 6 p. touko-kuuta 1906 Pietarsaaren t. y:n huo-neustossa. Sattumalta paikkakunnalla »kiinalaisena» oleskeleva K. Bohm avasi kokouksen, jonka hän myös oli kutsu-nut, mutta pöytäkirjoista ei käy selville kuka siinä toimivat virkailijoina. Pe-rustetun osaston ensimmäiseen johto-kuntaan valittiin O. Packalén puheen-johtaja, K. Salma, A. Erkkilä ja Fanny Spets nykyään rouva Bohm. Rahas-tonhoitajaksi valittiin leipurimestari H. Sjögren, joka hoiti rahastoa aina vuo-teen 1909.

Kesäkuun 16 p. pidetyssä kokouk-
sessa herätettiin kysymys työso-pimuk-
sen voimaansaattamisesta. Tarkoit-
us oli saada työaika rajoitetuksi 13 tun-
tiin päivässä; palkkojen parannuksia ei sil-
loin vielä uskallettu ajatella. Ilman
rettelöitä saatiinkin suunniteltu sopi-
mus yhdeksi vuodeksi allekirjoitettua
molemmin puolin.

Seuraavana vuonna 1907, heräsi taas
kysymys sopimuksen uudistamisesta
ja nyt vaadittiin 11 tunnin työpäivää
sekä hiukan enemmän palkkaa: 12 mk.
viikossa talon ylöspidossa, tai 28 mk.

omassa ylöspidossa, lisäksi eräitä pikku-
parannuksia. Sekin sopimus allekirjoi-
tettiin sovinnolla vuodeksi.

Vuonna 1908 syntyy kysymys »oi-
kean työehtosopimuksen» voimaan-
saattamisesta. Se sisälsi vaatimuksen
28 mk. viikkopalkasta opinsuorittaneille
yksinomaan rahassa; oppilaille 14 mk.
1:senä, 16 mk. 2:sena ja 18 mk. 3:tena
vuotena; naisille samat palkat jos teke-
vät saman arvoista työtä; 9 tunnin
työpäivä; naispuolisille työntekijöille
ruokaleipätyössä palkkaa 70 mk. 1:senä,
75 mk. 2:sena ja 80 mk. 3:tena ja seu-
raavina vuosina kuukaudelta. Mutta
nyt tekivät työnantajat vastarintaa.
Osa hyväksyi sopimuksen joka alle-
kirjoitettiin kahdeksi vuodeksi, ja si-
sälsi palkat vaaditun suuruisina, paitsi
naisten kuukausipalkat aleni 5 mar-
kalla; oppilasrajoituksen, pakollisen jär-
jestymisen sekä määräyksen sovinto-
oikeuden käyttämisestä. Mutta Paul
E. Pählsön, Carl M. Asplund, Ekroth
ja Löngren täytyi siihen taivuttaa on-
nistuneen lakon avulla. Näiden liik-
keissä ennättivät saavuttaa riikkurimai-
neen Vigi Asplund, Ida Nylund, Gran-
berg, Hilma Nylund ja Nils Nygård;
petturina työskentelivät F. Ahlqvist,
H. Venman ja A. Mäntin. Näistä teki-
vät Asplund, Ahlqvist ja Venman so-
vinnon osaston kanssa; A. Mäntin on
kuollut.

V. 1910 sanoi osasto sopimuksen
irti ja esitti ehdotuksen uudeksi, joka
sisälsi pienempiä muutoksia ja paran-
nuksia entiseen. Se allekirjoitettiin so-
vinnolla, työntekijäin vaatimusten mu-
kaisena ja oli käytännössä vuoteen
1914 jolloin osasto taaskin sanoi sopi-
muksen irti ja esitti uuden. Ehdotus
sisälsi korotuksia palkkoihin y.m. pie-
nempiä parannuksia. Neuvottelujen
jälkeen, joihin myös liiton luottamus-
mies otti osaa, saatiin allekirjoitetuksi
sovinnollisesti sopimus joka on paras
koko liitossamme. Palkat nousivat 2
mk. viikossa opinsuorittaneille, 1 ja 2
vuoden oppilaille 1 mk. ja 3:nen vuo-

den oppilaille 2 mk. viikossa. Vehnä- ja sokerileipuri-alalla työskentelevien naisten viikkopalkat määriteltiin ja kaikki ennen saavutetut tulokset säilytettiin, paitsi oppilasrajoitusta vähän helpotettiin työnantajain hyödyksi. Osastomme saavuttamia voittoja työsopimusten alalla voidaan syyllä pitää kelpaavina näytteinä siitä mitä hyvällä järjestymisellä saadaan aikaan.

Lainvalvontaa on osasto myös harastanut ja saattanut rikkojia syytteeseen. Työsopimusten noudattamista on erityisesti valvottu ja rikkomusten johdosta käytetty sovinto-oikeutta 7 eri kertaa, ja on sopimusta joka kerta tulkittu osastolle edullisesti vaikkakin K. Bohm'ia, H. Sjögreniä ja C. M. Asplundia vastaan käydyissä jutuissa osasto itse sai maksaa omat kulunkinsa. F. Erkus (kaksi kertaa), A. Hernberg kolme kertaa ja Sofia Mattson saivat maksaa kaikki kulut, joten sopimuksen rikkominen on heille tullut melko kalliiksi.

Jäsenluku on koko osaston olemassaolon aikana vaihdellut 20—24.

Yhdeksän vuoden aikana on osastomme saavuttanut siksi paljon tuloksia leipurityöntekijäin aseman parantamiseksi, että se ansaitsee saada tämän lyhyen selostuksen juhlaulkaisussa näkyville. Ja täten kohotamme me Pietarsaaren järjestyneet leipurityöntekijät kolmikertaisen eläköön huudon liiton 10-vuotiselle toiminnalle ja toivotamme menestystä taistelussa yhä edelleen.

J. Hast.

Toimitus saa täten huomauttaa että osaston kuva tätä julkaisua varten saapui niin myöhään, ettei sitä enään ehditty saada mukaan.

Mikkelin osasto n:o 11.

Pienessä Mikkelin kaupungissa on 14 miespuolista leipurityöntekijää sekä tarkemmin tuntematoin luku naisia samalla ammattialalla. Miehistä on tällä kertaa 6 järjestynyttä.

Osasto perustettiin Mikkeliin 13 p.

elokuuta 1910 ja oli sen toiminta melkoisen ripeätä, mutta ensi-innostuksen laimettua nukkui kokonaan, ehtien kuitenkin sitä ennen antaa surullisen kuuluisalle Kalle Bräffille jäsenkirjan, joka myöhemmin julistettiin mitättömäksi.

Liiton luottamusmies K. Lindroos nosti taas osaston jaloilleen 30 p. lokuuta 1912 ja on se siitä lähtien ponnistellut mukana liitossa. Mitään »historiallista» ei osastomme vielä ole ehtinyt tehdä. Jäsenluvun pienuus on estänyt ryhtymästä vakavasti työsopimusta hankkimaan, joten toiminta on enimmäkseen ollut luonteeltaan sisäistä.

Pyytämättä suurta tilaa »10-vuotiaan» palstoilla, tahtoo nuori ja pieni osastomme täten liiton 10-vuotispäivänä tervehtiä kaikkia tovereita veljellisesti, etenkin niitä jotka 10-vuotisjuhlaulkaisussa tulevat vanhempina liiton jäseninä mainituksi, ja kiittää hyvästä alusta ja uutterista ponnistuksista 10-vuotiaan hyväksi. Esimerkkinne on kiitettävä ja kaikkien yksimielisesti seurattava. Siis eläköön liittomme ja olkoon yhä voimakkaampi tukemme.

Osaston puolesta: *J. Kuitunen.*

K. K. K. ja Voikkaan osasto N:o 13.

Täydellisenä on osastomme nimi Suomen Leipurityöntekijäin liiton Kymmin Kuusankosken Kouvolan ja Voikkaan osasto n:o 13. Niinkuin nimestä näkyy, käsittää osastomme toiminta-alue neljä eri paikkakuntaa. Siitä johtuu monenlaisia vaikeuksia ja kokousmatkojen tähden lisäkuluja jäsenille. Tämän seikan mainitsen senvuoksi, ettei näissä oloissa tehtyä työtämme arvattaisi liika pieneksi, kun lähdemme yksityiskohtaiseen tarkasteluun.

Perustava kokous pidettiin huhtikuun 13 p. 1907 Kouvolassa. Sen olivat hommanneet paikkakunnalla silloin työskentelevät O. Kuutti ja J. Johansson sekä Lahden osastosta pyydetty avustaja E. Järvinen. Heti päätettiin yhtyä liittoon. Ensimmäiseen johto-

kuntaan valittiin J. Bagge puheenjoht., P. Manner varap., S. A. M. Pakkanen kirj., E. Lehtinen rahastonh., J. Johansson, A. Haavisto ja O. Kuutti. Seuraava kokous pidettiin Voikkaalla 21 p. huhtikuuta, jossa määrättiin sisäänkirjoitusmaksuksi kaikilta 2 mk., kuukausimaksuksi 1 mk. opink. ja 50 p. oppilailta. — Otettiin esille kysymys työpäivän lyhentämisestä. Se oli säännöllisesti 14—16 tuntinen, nousten kiireinä aikoina siitakin yli. Päätettiinkin ruveta vaatimaan työpäivä 12-tuntiseksi. Puheenjohtaja piti sitä mestareille liika raskaana ja ehdotti 14-tuntin työaikaa, vaan ei saanut kannatusta. (Lienee sanonut leikillään. Toim.) Vielä hyväksyttiin J. Baggen ehdottama työsopimus-luonnos ja valittiin 3-miehinen komitea esittämään se työnantajille; valittiin huvitoimikunta sekä päätettiin pitää *vappu vapaana* ja ottaa osaa mieskohtaisesti mielenosoituskulkueseen. — Seuraavissa kokouksissa keskusteltiin työttömyysrahaston perustamisesta ja tehtiin tuumasta tosi sekä määrättiin sitä varten erityinen vero 1 mk. opink. ja 50 p. oppilailta kuukaudessa. Jäsenten saituuden tähden täytyi veronkannosta kuitenkin luopua. — Helsingin mestarien aikomuksesta julistaa sulku, lausuttiin paheksuminen. — Jäsenten henkiseksi virkistykseksi päätettiin seuraaviin kokouksiin hommata puheita, runoja, alustuksia y.m. — Kolmannessa liiton edustajakok. edusti osastoa J. A. Alanne.

Kun vielä mainitsen että osasto sai voimaan työsopimuksen jossa työaika rajoitettiin 12-tuntiseksi; ylityötä sai tehdä korkeintaan 3 tuntia päivässä 50 p. tuntipalkalla opink. ja 25 p. oppilaille, sekä että kaikkiaan tarvittiin valita kolme puheenjohtajaa, kun yksi ei jaksanut, niin tulemme huomaamaan että toimittiin sitä ja mentiin eteenpäin myös. Heti alussa liittyi noin 20 jäsentä ja pysyi jäsenluku samana vuoden loppuun.

Vuosi 1908 oli vilkas. Kokouksia

pidettiin 12, joista syntyi 66 pykälää. M.m. päätettiin uudistaa työsopimus ja rajoittaa työaika 10-tuntiseksi. Ehdotus esitettiin liittohallinnon hyväksyttäväksi. Liittohallinto ehdotti työajan 8-tuntiseksi, palkka maksettava yksinomaan rahassa, oppilasrajoitus y.m. Osaston kokouksessa hyväksyttiin liittohallinnon kaikki ehdotukset yksimielisesti ja päätettiin sellaisenaan esittää työnantajille, huolimatta siitä että oli jo syksy käsissä. Kouvolaalaiset työnantajat, paitsi M. Poutiainen, antoivat osastolle oman ehdotuksensa, joka m.m. sisälsi että opink. olisi pidetty kahden viikon palkka sisällä, mahdollisten vahinkojen korvaukseksi, oppilaskontrahdit y.m. hyvää. Osaston toimesta saatiin toimeen neuvottelut, joihin myös liitto otti osaa K. Lindroosin kautta, Kouvossa 4 p. lokakuuta. — Työnantajat Kymissä, Kuusankoskella ja Voikkaassa hyväksyivät sopimuksen jo 22 p. syyskuuta 1908, samoin M. Poutiainen Kouvossa. — Ja ihme kyllä sai kokous aikaan niin paljon että kaikki Kouvolaankin työnantajat *lupasivat* hyväksyä sopimuksen. Siitä huolimatta kieltäytyivät Lehtinen & K. Niemi, Töllikkä ja Tuominen allekirjoittamasta, joten osasto oli pakotettu julistamaan mainitut liikkeet lakkotilaan. Lakko alkoi 13 p. marraskuuta, 15 p. kirjoitti Tuominen alle ja Töllikkä viikko myöhemmin. Kumppanukset jatkoivat kamppailua, mutta kun heillä oli vain kaksi miestä, kävi taistelu helpoksi osastolle, joka määräsi työssäolevilta lakkoveroksi 5 % palkasta. Taistelu kävi kumpp. raskaaksi ja pysyivät he sovintoa ehdolla ettei toista lakkolaista, Otto Niemistä, pakoteta ottamaan työhön; toisen, Kilpisen, he suostuivat ottamaan. Osasto käsitteli asiaa ja kun O. N. luopui vaatimasta työhön pääsyä — hän sai etukäteen kahden viikon lakkovastuksen — päättyi lakko 20 p. joulukuuta, voitolla. — Jo vuoden alussa aleni jäsenluku 13:ta ja oli lopussa

enään 10 jäsentä osastossa, mutta ne olivatkin vanhempaa ja kokeneempaa väkeä. Nuorissa kuohahtanut hetken innostus ei ollut pysyvää silloin kuin tuli tosi eteen, nim. ylimääräiset verot omille lakkolaisille ja metallityöläisille.

Leipurilain voimaanastumisen johdosta leipureille merkkivuosi 1909 antoi osastollemme paljon touhua. Pidettiin näet tärkeänä että laki vaikuttaa myöskin käytännössä, eikä jää paperille kuolleeksi kirjaimeksi. Mestarit eivät ollenkaan valmistuneet lakia vastaan ottamaan, vaan saivat työhuoneet olla entisessä kunnossa vielä heinäkuun 1 p. jälkeenkin, joten osaston oli pakko heille siitä muistuttaa. Sen vuoden pöytäkirjat sisältävätkin miltei yksinomaan esityksiä ja päätöksiä, jotka koskevat leipurilain käytäntöön soveltamista. M.m. valittiin erityiset työhuoneitten tarkastajat. Työnantajat eivät välittäneet osaston muistutuksista, vaan antoivat melkein poikkeuksetta epäkohtain jatkua, jonka vuoksi osasto kääntyi piirin ammattientarkastajan puoleen, vaan suuria mullistuksia ei tarkastajakaan saanut aikaan mutta vähän kuitenkin. Käsillä olevana aikana alettiin myös vakavasti keskustella siitä, että kaikkien olisi hylättävä talon ruoka ja asunto. Se on suuri epäkohta, tahdotaisinpa sanoa kirous, leipurityöntekijän oloissa, mutta sen juuret ovat niin syvällä että tarvitaan voimakkaita toimenpiteitä liiton puolelta ennenkuin siitä vapaudumme. Esimerkkejä sen turmiollisuudesta voisi kertoa, mutta ne saakoon oman lukunsa jossakin toisessa yhteydessä. Se tosiasia merkittäköön että olemme sen poistamiseksi tehneet sen minkä yksi osasto tehdä voi.

Entistä enemmän ammatissamme ilmenevä työttömyys sai tänä vuonna osaston huomion puoleensa. Osaston varoilla päätettiin avustaa jokaista liiton jäsentä yhdellä markalla, jos hänellä ei ole rästä yli kolmen kuukauden, jossa tapauksessa avustus merki-

tään jäsenmaksuna hänen hyväksensä. Tämän lisäksi päätettiin työttömille antaa jäsenkohtaista avustusta 50 p. Toisia liittoja avustettiin 40 mk., johon sisältyy jäseniltä kerätyt 15 mk.

Tämä toimikausi on muistettava siitä että asioita käsiteltiin kuin miehet, ilman persoonallista hankausta, josta etupäässä kiitos silloiselle puheenjohtajalle E. Sirén'ille. Osaston kokouksia pidettiin 9, pöytäkirjaan tuli 47 pykälää; johtokunta piti 3 kokousta. Jäsenluku oli kautta vuoden keskimäärin 8 jäsentä.

Vuosi 1910 oli osastolle taantumuksen vuosi, verrattuna edelliseen. — Kuukausimaksu alennettiin 1 mk:sta 50 p:niin. — Kokouksia pidettiin 7, joissa pöytäkirjaan syntyi 34 pykälää. — Liiton neljännessä edustajakokouksessa edusti osastoa H. Suihko.

Tänä vuonna sai osasto taistella entistä kiivaammin työhuoneitten lainmuokaiseen kuntoon saattamisen puolesta. Ja tänä vuonna sai se myös ensikerran vastaansa uudenaikaisen leipurilain rikkojan, kahden hengen kompusliikkeen, joka elinkeinoasetuksiin vedoten väitti saavansa kiertää leipurilakia melin määrin. Näytti jo vähän aikaa siltä että pikkuliikkeiden on pakko hävitä ja tilalle muodostua kompusliikkeitä, ja oli tilanne jo niin uhkaava että liiton luottamusmiehen oli käytävä paikalla. Vaara väistyi kuitenkin, sillä kompuksellakin on epäkohtansa. Syntyi riitaisuutta isäntävallasta ja voiton jaosta, mikä lopulta johti pesäeroon.

Vuosi 1911 aloitettiin reippaasti. Vaikkei osastossa ollut kuin 4 jäsentä, päätettiin uudistaa työ sopimus ja sisällyttää siihen m.m. määräys pakollisesta järjestymisestä. Työntekijät Kouvola olivat osaston kanssa yksimielisiä asiasta, mutta kun tuli tosi eteen niin alkoivat horjua, jonka vuoksi osaston täytyi jättää Kouvola sopimuksen ulkopuolelle. Kymissä, Kuusassa ja Voikkaassa allekirjoittivat työnantajat sovinnolla sopimuksen 1 p. toukok.,

paitsi J. Jansson Kuusankoskella ja E. Lehtinen Voikkaalla, joiden liikkeitä julistettiin lakkotilaan. Jälkimmäisellä ei ollut yhtään työntekijää, joten julistus häneen nähden oli vain varovaisuustoimenpide; menetti liikkeensä kannatuksen puutteessa. J. Jansson rimpui 9 kuukautta, mutta kun liike ja eläminen alkoi käydä kuivaksi kuin sairaushuoneen suurus, katsoi hän parhaaksi allekirjoittaa sopimuksen, mikä tapahtui 5 p. helmikuuta 1912. — Tilattiin 10 kpl. »Tähkä»-lehteä osastolle. — Työsopimuksen vaikutuksesta nousi jäsenmäärä niin, että se vuoden lopulla oli 11.

Vuodelle 1912 voitiin lähteä keveimmin mielin. Ja kun jo toisen kuun alussa loppui lakkokin, päästiin täydellä voimalla käsi sisäiseen työhön. Edellisestä oli saatu se kokemus, että vahvankin täytyy taipua ja niinpä oli tiin auliit avustamaan Vaasassa taistelevia ammattitovereita sekä Voikkaan ja Helsingin lakkolaisia, ylimääräiset verot maksettiin nurkumatta, annettiinpa lisäksi vapaaehtoistakin apua ja sitä ennen toimitettu keräys sekeillä antoi myös tuloksia. Ja vaikka verot olivat suuret, kasvoi jäsenluku, tehden vuoden lopulla 24. Näemme siis, ettei maksut ole esteenä järjestymiselle, jos vaan muuten ollaan asioista selvillä. — Kokouksia pidettiin 1 johtokunnan, 11 osaston ja 2 ylimääräistä, joissa tehtiin yhteensä 48 pykälää.

Tammikuun 19 p. 1913 päätettiin liittyä Kuusankosken työväenyhdistykseen alaosastona. Täten poistui ainainen kokoushuonepula, joka ei suinkaan ollut vähäinen. Lukemattomat kerrat pidettiin kokous taivasalla, eikä yksin vuoden lämpiminä aikoina vaan kylmempinäkin, lumien vielä maassa ollessa, muistan niitä pidetyn. Huhtikuulla sai osasto aikaan väliaikaisen kirjallisen sopimuksen naisten työpalloista, jotka määrättiin 80 mk. kuukaudelta; muissa suhteissa noudatetaan voimassaolevaa työsopimusta, jota laadittaissa ei paikkakunnalla vielä ollut

naispuolisia työntekijöitä eikä siis tullut heidän tarpeensa esille. Paljon meni myös aikaa viidennen edustajakokouksen asioita valmistelevasti käsitellessä. Ne käytiinkin läpi kohta kohdalta ja saivat siten enemmän huomiota osaksensa kuin kahden edellisen kokouksen asiat. Osastoa edusti mainitussa kokouksessa J. A. Alanne. Marraskuun 23 p. sai osasto ensikerran vastaanottaa liiton uuden luottamusmiehen. Entinen luottamusmies, K. Lindroos, ollen kauvan liittomme tärkeimmässä tehtävässä, saavutti maaseutulaisten suuren luottamuksen osaksensa, tullen siten ikäänkuin meihin kasvaneeksi. Toivottavasti nykyinenkin jaksaa saavuttaa saman luottamuksen. — Poismuuttojen tähden aleni jäsenluku vähän, oltuaan maaliskuussa 25, teki se vuoden lopulla vain 19.

Vuoden 1914 aloitti osasto arvokkaalla tavalla, järjestämällä kaksipäiväiset luentokurssit Voikan t. y:n talolle, joita varten liitolta saatiin 30 mk. Luennot olivat mukiinmenevät mutta yleisöä, samoin ammatin työntekijöitä saapui tilaisuuteen kovin vähän, joten näyttää siltä että vastaisuudessa on paras järjestää luennot yhdessä toisten työväenjärjestöjen kanssa. Kouvolaalaiset ammattitoverit olivat halukkaat saamaan sopimuksen suojaa, jonka johdosta osasto esitti asian liitolle ja saatuaan luvan, päätti ulottaa sopimuksen myöskin Kouvolaan. Asia kehittyikin niin että Kouvolan työnantajat allekirjoittivat sopimuksen 19 p. huhtikuuta sellaisena kuin sen olivat tehtailla olevat työnantajat hyväksyneet jo 1¹/₅ 1911. Tapaus voidaan merkitä osastolle ilman taistelua saaduksi voitoksi. — Jäsenluku nousi vuoden ajalla 25:teen. — Kokouksia piti johtokunta 1, jossa syntyi 2 pykälää ja osasto 13, joista tehtiin 79 pykälää. Todellisuudessa on johtokunta kolmena viime vuotena kokoontunut useammin kuin tässä on mainittu, sillä se on samalla toiminut myöskin huvitoimikuntana.

Allaolevat numerot osoittavat osaston taloudellisen kehityksen.

Vuosi	Tuloja		Menoja		Säästö	
	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.
1907	309	10	206	20	102	90
1908	1,104	09	992	05	112	04
1909	302	04	240	39	61	65
1910	290	25	183	35	106	90
1911	329	80	242	90	86	90
1912	329	79	242	90	86	89
1913	610	95	540	75	70	20
1914	930	05	824	13	176	12

Osaston virkailijoina koko olemassaolo ajalla toimineet nähdään seuraavasta: *Puheenjohtajina* J. Bagge, O. Kuutti, J. A. Alanne, A. Sainio, E. Sirén, V. Backman, H. Suihko ja T. Ikäheimo, joka on vieläkin ja hoitanut tointa ²⁶/₂ 1911 lähtien, vakinaisina; *varapuheenjohtajina* P. Manner, J. Lahтинен, A. Sainio ja H. Suihko. *Kirjureina* S. Pakkanen, J. Lamminen, A. Nikander, Hj. Toivonen, F. Ruohonen, V. Backman, V. Lehtonen, A. Hammarström, B. Lindholm, J. Huoppi, T. Levän, H. Paalanen, Alma Niemi, F. Kuusinen ja H. Paalanen, nykyinen kirjuri. *Rahastonhoitajina* E. Lehminen ¹/₂ vuotta, J. A. Alanne ⁶/₂ vuotta ja S. Raunio (Riepponen) ¹/₂ vuotta.

Kokouksia on pidetty kaikkiaan 88 ja niissä merkitty pöytäkirjaan 417 päätöstä eli pykälää. Johtokunnan kokouksia näkyy vain 4, mutta kuten jo edellä selitettiin, niitäkin on pidetty useampi vaikka ei kaikista ole laadittu pöytäkirjaa.

Jäseniä tullut uusia 104, toisista osastoista 10. Naisjäseniä ollut kaikkiaan 5, joista ainoastaan 1 oli tullessaan ilman jäsenkirjaa.

Itse kahdeksan vuotiaana, voi osastomme sanoa että se aina on tahtonut tehdä niinkuin liitolle hyvä olisi, hyvin käsittäen että milloin kokonaisuus tyydyttää, silloin myöskin eri osat ovat

tyytyväisiä, ja näin ollen pyytää tämän historiikkinsa 10-vuotisjuhlajulkaisun palstoille.

Osaston puolesta:

E. Juntunen.

Sulo Raunio.

Laatinut *J. A. Alanne.*

Kuopion osasto n:o 14.

Ensikerran osasto perustettiin 2 p. helmikuuta 1901 ja oli toiminnassa 31 p:vään elokuuta 1902. Jäseniä ollut silloin osastossa 12, joista osa ompelijattaria y.m. sekä leipurityönantajia joiden vaikutuksen alaisena silloinen osasto toimi. Kuopiolaisten leipurien toimettomuus näyttää sitten kestäneen aina kevätkesään 1906 jolloin etupäässä K. Bohm'in, O. Juvosen ja V. Hirvosen vaikutuksesta osasto taas perustetaan ja pitää se 3 kokoustakin, mutta kun kaksi edellämmainituista henkilöistä matkusti paikkakunnalta ei jällelle jääneet omin voiminsa saaneet osastoa pidetyksi pystyssä.

Huhtikuun 20 p. 1907 saapui liiton luottamusmies K. Lindroos paikkakunnalle, kutsui leipurityöntekijät kokoon, selvitteli heille asioita sillä tuloksella että 20 saapuneesta 13 kirjoitti itsensä jäseneksi osastoon, jota perustaessa K. L. johti puhetta ja O. Tuhkanen laati pöytäkirjan. Puheenjohtajaksi osastolle valittiin J. O. Kuhlman, johtokuntaan O. Karppinen, K. Hämäläinen (toimi kirjurina), V. Hirvonen ja P. Leinonen. Samana vuonna pidetyssä liiton kolmannessa edustajakokouksessa edusti V. Hirvonen osastoa. Vuoden loppuun mennessä piti osasto 7 kokousta joissa on vahvasti keskusteltu työehtosopimuksen voimaansaattamisesta ja työpäivän lyhentämisestä. Pöytäkirjoista ei selviä silloisen johtokunnan toiminta. (Toimitus huomauttaa, että v. 1907 oli Kuopiossa myös jonkunlainen työselkkaus, vaikka ei osaston historioitsija siitä mitään mainitse, nähtävästi arkiston huonosta hoidosta

Kuopion osasto v. 1915 alussa.

Sohvalla keskellä istuu osaston puheenjohtaja Otto Miettinen.

johtuvan asiakirjain puutteellisuuden tähden.)

Vuonna 1908 toimi puheenjohtajana J. Vartiainen, johtokunnassa P. Väättänen, K. Miettinen, V. Hirvonen ja K. Jääskeläinen. Vuoden toiminta näyttää supistuneen kolmen kokouksen pitoon. Sen sijaan alkaa vuosi 1909 ripeämmällä toiminnalla. Pidetään 11 kokoustakin. Vaikka ei niissä ole tehty *käänteentekeviä* päätöksiä, on kuitenkin hoidettu juoksevat asiat ja seurattu yleistä kehitystä. Puheenjohtajana toimi edelleen J. Vartiainen, johtokunnassa L. Virkkunen, M. Pikkarainen, K. Jääskeläinen ja K. Siren. Mainittuna vuonna tehtiin myös yritys työehtosopimuksen perille viemiseksi ja saatiin siihen jo liittotoimikunnan suostumus, mutta jäsenten erimielisyyden tähden se jäi kesken. Seuraavana vuonna, eli 1910, nähdään toiminnasta jälkiä vain huhti-

kuun 6 pään asti. Johtokunnan kokoonpano oli seuraava: K. Hyttinen puheenjohtajana, V. Pitkänen, J. Vartiainen, O. Karppinen ja O. Koponen. Edellämainitusta päivästä levättiin aina 23 p. maaliskuuta 1911 jolloin liiton luottamusmies K. Lindroos taas kävi kokoomassa kuopiolaisia leipurityöntekijöitä liiton siipien suojaan ja saikin osaston uudelleen pystyyn 10 jäsenellä. Johtokuntaan tulivat P. Vartiainen puheenjohtajana, J. Vartiainen, V. Hirvonen rahastonhoitajana, O. Karppinen kirjurina ja O. Koponen, varalle K. Hyttinen ja O. Miettinen. Vuoden ajalla piti osasto 8 ja johtokunta 7 kokousta.

Vuoden 1912 toiminta oli vilkasta, osasto piti 9 kuukausi- ja 2 valistus- ja vastaanottokokousta, johtokunta 10 kokousta. Johtokuntaan kuuluivat: J. Vartiainen puheenjohtajana, V. Pitkänen kirjurina, V. Hirvonen rahastonhoi-

tajana, P. Vartiainen ja O. Karppinen, varalta O. Miettinen ja L. Virkkunen.

Vuosi 1913 oli edellistä vilkkaampi. Osasto piti 15 ja johtokunta 15 kokousta. Valmistettiin m.m. työehtosopimus ja hankittiin sen esittämiseen liitto-toimikunnan lupakin, mutta toteuttamatta se lopultakin jäi samoin kuin v. 1909. Liiton toimintakertomuksessa sanotaan että »tällä kertaa tuntui menettely kuitenkin liialliselta arkailulta sillä osasto oli paremmassa kunnossa kuin koskaan ennen». Johtokuntaan kuuluivat: P. Vartiainen puheenjohtajana, L. Virkkunen kirjurina, V. Hirvonen rahastonhoitajana, O. Miettinen ja V. Pitkänen, varalta O. Kakkinen ja H. Bruck. Liiton 5:ssä edustajakokouksessa, Helsingissä, edusti P. Vartiainen osastoa.

Vuotta 1914 voidaan edellisiin verraten sanoa taantumusvuodeksi. Alussa vuotta oli erimielisyyttä Rob. Lohman'in perillisten työhuonekunnan ja isännistön välillä ja kehittyi se niin pitkälle että liiton luottamusmiehen täytyi matkustaa paikkakunnalle. Asia saatiin johdetuksi niin että työselkkaus välttyi, mutta se näyttää jättäneen kuitenkin jotakin epämiellyttävää jälkivaikutusta eräisiin yksilöihin josta taas johtui osaston toimetttömyys. Kesällä kaupungissa vietetyn laulujuhlan edellinen aika olisi tarjonnut sopivan tilaisuuden työehtosopimuksen esittämiseksi, mutta osasto ei sitä kyennyt käyttämään hyödyksensä. Vuoden lopulla alkaa toiminta taas elpyä. Osittain uudelleen valittuun johtokuntaan kuuluivat O. Miettinen puheenjohtajana, Liisi Pirsanen sihteerinä, V. Hirvonen rahastonhoitajana, O. Tuhkanen ja E. Leino.

Aikaisemmin otettua kuvaa ei osastosta ole. Tähän liittyvä kuva näyttää osaston sellaisena kuin se on v. 1915 alussa.

Esitetty kertomus kaikessa puutteellisuudessaan antaa kuitenkin jonkunlaisen yleiskuvauksen leipurityöntekijäin toiminnasta täällä »Savon sydämessä».

Rivien välistä voidaan lukea kuinka arkailevaa paikallinen työväki on ollut ja kuinka hitaasti se kehittyi, sekä näyttää että »reisaamisesta» on työväenliikkeelle hyötyä, vaikka sillä on vissit varjopuolensakin. Voitanee kuitenkin sanoa että heikkoudet toiminnassa ovat johtuneet enempi tietämättömyydestä kuin tahallisuudesta haluttomuudesta, ja samalla toivoo että Kuopionkin osasto kykenee piirtämään liittomme seuraavaan 10-vuotiskauteen syvempiä jälkiä.

O. Miettinen. V. Hirvonen.

Kotkan osasto n:o 15.

Jo ennen osaston perustamista oli Kotkassa saatu yötyö pois. Päivätyö alettiin k:lo 5 aamulla, paitsi maanantaita vasten k:lo 12 yöllä. Työpäivä oli pitkä ja rasittava ja sokerileipureilla lisäksi pyhätyö, mutta silti näyttää vallinneen napolisematoimintaa tyytyväisyys oleviin oloihin vielä v. 1906 aikana, johon osaksi syvästä tietämättömyydestä siitä mitä ammatillinen työväenliike tarkoittaa, uskonnollisista käsitteistä, sekä siitä että joukossa oli paljon rajantakaisia, maan kieltä taitamattomia työntekijöitä.

Päivätyö kasvatti kuitenkin vähitellen ihmisarvon tunnetta, rajatoin työaika ja pieni palkka y.m. epäkohdat loivat tyytymättömyyttä. Ja kun liiton luottamusmies v. 1907 huhtikuun 24 p:nä saapui paikkakunnalle, kutsui leipurit kokoukseen, opetti heille aakkosia ammatillisesta työväenliikkeestä, niin päästään jo niin pitkälle että saapuneet 16 työntekijää päättävät perustaa osaston. Perustavassa kokouksessa johti puhetta K. Lindroos ja pöytäkirjaa piti J. T. Anttila. Ensimmäiseen johtokuntaan tulivat Y. Seppänen puheenjohtajana, H. Niemeläinen kirjurina, A. Björklund rahastonhoitajana, T. Manninen, J. T. Anttila ja M. Simanainen joka myöhemmin toimi kirjurina. Sisäisiä asioita järjestellessä kului vuosi loppuun eikä

osasto vielä ollut kyennyt hankkimaan näkyviä parannuksia. Alussa oli monenlaisia menoja ja kun varat niihin hankittiin jäseniä verottamalla, nousivat jäsenmaksut tavallista korkeammiksi. Liiton kolmannessa edustajakokouksessa edusti osastoa Aarne Tervo.

Vuodelle 1908 valittiin puheenjohtajaksi H. Niemeläinen — toiset johtokunnan jäsenet samat kuin edellisenä vuotena — mutta hän kieltäytyi toimimasta. Haluttomuus toimintaan tarttuu toisiinkin. — Huhtikuun 28 p:nä päätettiin viettää vappu työstä vapaana. Se olikin viimeinen kokous sillä kirjurin ja rahastonhoitajan muutettua paikkakunnalta jäivät sanotut toimet puheenjohtajalle, joka ei luonnollisesti voinut suorittaa kaikkia tehtäviä yksin. Syyskuulla saapui liiton luottamusmies paikkakunnalle ja kun osastossa ei ollut jälellä kuin yksi jäsen, niin julistettiin osaston toiminta päättyneeksi ja jäännösvarat otettiin liiton tallettavaksi.

Vuoden 1910 kuluessa saapui uusia voimia paikkakunnalle, tuoden mukanaan uutta innostusta ja syyskuun 10 p:nä päättivät Kotkan leipurit perustaa ammattiosaston, Kotkan t. y:n alaosastona, jääden liiton ulkopuolelle. Kokouksen oli kutsunut toveri Lauri Hämäläinen.

Erossa liitosta tunsu osasto kuitenkin heikkoutensa viemään leipurien asiaa voimakkaammin eteenpäin ja niinpä herätetäänkin tuon tuosta kysymys liittoon yhtymisestä kunnes vihdoin kesäkuun 13 p. 1912, toveri M. Simanaisen esityksestä, päätettiin yhtyä liittoon. Täten otti osasti aimo askeleen eteenpäin, josta lankeaa suurin tunnustus toveri S. Laaksole joka liiton vanhana jäsenenä ja saman vuoden alussa paikkakunnalle saapuneena uutteran agitatsioonin avulla sai enemmistön liittymisen puolelle. Yhtymispäätöksen jälkeen sai toiminta uutta vauhtia. Marraskuun 4—5 p:nä järjestettiin kaksi kokousta joissa puhui K. Lind-

roos. Tuloksilla ei voida kehua mutta saakoon yritys tunnustuksen. Vuoden 1912 aikana piti osasto 16 kokousta. Jäsenluku oli vuoden alussa 12, loppussa 14. Puheenjohtajana toimi K. Airaksinen.

Vuonna 1913 kuuluivat johtokuntaan K. Airaksinen puheenjohtajana, A. Ronkainen kirjurina, M. Simanainen rahastonhoitajana, S. Laakso ja Miina Venemies. Toiminta oli sisäistä, tarkoitetaan etupäässä jäsenluvun lisäämistä ja jäsenten kehittämistä. Liiton edustajakokouksessa edusti osastoa K. Airaksinen.

Vuoden 1914 johtokunnassa olivat: Sulo Laakso puheenjohtaja, A. Salovaara kirjuri, Adam Malm rahastonhoitaja, S. Ahlqvist ja L. Hämäläinen; samat virkailijat valittiin edelleen seuraavaksi vuodeksi, paitsi S. Ahlqvistin tilalle Eva Ronkainen. Huomattavin työ vuoden alkupuolella oli työehtosopimuksen valmistelu, mutta eräiden yksilöiden vehkeilyjen tähden raukesi sen voimaansaattaminen toistaiseksi. Vallinneen poikkeuksellisen tilanteen johdosta oli toiminta hiljaista vuoden loppupuolella.

Sortavalan osasto n:o 27.

On kulunut noin 8 vuotta siitä kun Sortavalan leipurityöntekijäin keskuudessa ensikerran oli puhetta oman ammattiosaston perustamisesta. Siitä ei kuitenkaan tullut valmista. Keväällä v. 1908 lähetti Joensuun osasto J. V. Sainion perustamaan osastoa Sortavalaan. Hänen onnistuikin saada kaikki paikkakunnan leipurit kokoukseen jossa päätettiin osasto perustaa, mutta sekin kuoli ennenkuin ehti täysin valmiiksi.

Hartaasti odotettu leipurilaki astui voimaan 1 p. heinäkuuta 1909 ja moni luuli kaiken tulevan sillä hyväksi. Mutta jo muutaman kuukauden perästä tiesi toveri T. Silvennoinen ilmoittaa viranomaisille suuren joukon liikkeitä joissa rikottiin leipurilakia. Vaan kun viran-

omaiset eivät ryhtyneet asiaan, alkoi työntekijäin keskuudessa maaperä valmistua otolliseksi osaston perustamiselle. T. Silvennoisen kutsumina kokoonnuttiin Sortavalan t.y:n talolle 6 p. maaliskuuta 1910, jossa T. S. selvitteli niitä syitä minkä vuoksi oli kokouksen hommannut. Kun kokoukselle oli valittu virkailijat ja päästiin asiasta keskustelemaan, niin tehtiin päätös että perustetaan ammattiosasto. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin T. Silvennoinen puheenjohtajana sekä lisäksi M. Pitkänen, O. Penttinen, J. Immonen ja A. Edelman. Maaliskuun 13 p. kokouksessa päätettiin liittyä 1 p:stä huhtikuuta Suomen Leipurityöntekijäin liittoon ja Sortavalan t.y:n kautta kuulua puolueeseen. Samassa kokouksessa valittiin lainvalvontatoimikunta, joka heti toimittikin muutamia lainrikkomuksia julkisuuteen ja joista tehtiin viralliset ilmoitukset jo saman kuin 30 p:nä. — Osastoon liittyi alussa 19 jäsentä, mutta kun olisi tullut lunastaa liiton jäsenkirja, jäi osastoon ainoastaan 8 jäsentä. Eronneet sanoivat jäsenmaksuja ja edustajakokousveroa liika korkeaksi.

Osaston toimesta tehtiin useita agitationimatkoja ympäristölle, joissa saarnattiin ammatillisesta järjestämisestä ja yhteisen tariffin käytäntöön saattamisesta y.m. mutta aina vaan olivat matkat tuloksettomia.

Liiton neljännessä edustajakokouksessa edusti T. Silvennoinen osastoa.

Kokouksesta palattuaan sai T. Silvennoinen, edellä mainittujen lainrikkomusten ilmiantaja, haasteen käräjille. J. Pitkänen, Tuokslahdesta, sai tuomion, mutta A. Puujalka, Helylästä, sai jutun lykkääntymään kevätkäräjiin, jolloin juttu kumottiin, kun ilmiantajan todistajat sukulaisina julistettiin esteellisiksi, ja osasto sai kulut maksettavaksensa. Siitä näytti koituvan vakava isku osastolle, sillä rahat loppuivat, mutta pian siitä sentään toinnuttiin toimintaa jatkamaan.

Sortavalan osaston johtokunta v. 1915.

P. Harttunen, J. Immonen, M. Pitkänen, T. Silvennoinen, O. Penttinen. Kaikki monivuotisia osaston luottohenkilöitä.

Osaston toimesta painettiin kirjel-mät joissa kehoitettiin järjestöjä ja järjestynyttä työväkeä suosimaan niitä liikkeitä, joiden työläiset ovat järjestyneitä, ja lähetettiin niitä $10/3$ 12 laajalti Sortavalan ympäristöllä oleville yhdistyksille ja osastoille. Kaikki ilmoittivat noudattavansa asiaa, vaan osaston jäsenmäärä ei paljoakaan kohonnut. Kerrotun lisäksi harjoitettiin vielä huone- ja kotiagitatsionia.

Elokuun 17 p. 1912 tehtiin ilmoitus lainrikkomuksesta J. Vihantolaa vastaan Helylästä, ilmiantajana P. Harttunen. Vihantolalle tuomittiin pieni sakko. Marraskuun 9 ja 10 p:nä vieraili liiton luottamusmies, K. Lindroos osastosamme, pitäen iltamissa puheen ja seuraavana iltana luennon. Tulos käynnistä oli tarkoitustaan vastaava.

Vuonna 1913 oli osastolla suurimpana työnä liiton viidennessä edustajakouksessa käsiteltävään asiain valmistelu. Sanotussa kokouksessa edusti osastoa M. Pitkänen.

Vuodelta 1914 ei ole »historiallista» mainittavaa. Pieni nousu taloudellisessa asemassa osoittaa että on toiminnessa oltu.

Karjalan Työväen Sanomalehti-, Kirjapaino- ja Kirjansitomo Osuuskunnan r. l. osuuskien omistajana on osasto ollut edustettuna sanotun osuuskunnan kokouksissa useamman vuoden

ajan J. Immosen, O. Penttisen ja T. Silvennoisen kautta.

Avustuksia on osasto antanut joka vuosi säännöllisesti vappujuhlatoimikunnalle ja yleisiin luennoihin sekä suorittanut piirilehtien avustukset.

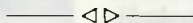
Osaston luottamustoimissa ovat olleet J. Immonen, A. Edelman, T. Hyvä-

rinen, O. Penttinen, P. Harttunen, M. Pitkänen ja T. Silvennoinen.

Annettuamme täten lyhyen selostuksen toiminnasta, saamme osastomme puolesta lausua toverillisen onnitte-
lumme 10-vuotiaalle liitollemme.

M. Pitkänen.

T. Silvennoinen.

Liiton nykyinen toimisto.

Suuremman pöydän takana kirjoittaa luottamusmies J. V. Sainio osastolle paimenkirjettä ja pienemmän pöydän ääressä liiton rahastonhoitaja K. F. Emanuelson vie kassakirjaan tulopostia tiliytslistalta. Huoneen perällä näkyvä taulu on V. ja U. S. Jyryn hiihtopalkinto, jonka Helsingin osasto 18½—15 voitti ensikerran vuodeksi haltuunsa pistemäärällä 235.45. Oikean puolisella seinällä näemme taempana olevasta taulusta Helsingin osaston 10-vuotiaana; toinen taulu esittää saman osaston toimikunnan v. 1892. Pöydän alla alevaan paperikoriin pannaan kaikki nimettömät ilmoitukset leipurilain rikoksista y.m. roska. — Ammatintyöntekijäin täytyy oppia luottamaan liittoonsa niin paljon että aina esiintyvät sitä kohtaan avoimesti. — Toimiston kaunein »mööpeli», jäsenkorttikaappi, jäi epähuomiossa varjoon luottamusmiehen selän taakse.

Pohjoismainen Taloustarpeiden Kauppa

P. Esplanadinkatu 23

Vormuja :: Kattiloita :: Mantelimyllyjä

Kirjastoille, yksityisille, järjestöille y.m.

Työväen Sanomalehti O.Y:n kustannuksia:

Työväen kirjallisuutta:

Alas sosialidemokratia!	—: 25
Ammattilinen taistelu	—: 30
Ammattiyhdistykset	—: 20
European Vhdysvallat	—: 30
Karl Marxin muistoksi	—: 25
Kymmenen vuotta	1: 50
Laukon lakko	—: 30
Maa yksityisille!	—: 15
Marxin puhe vapaakaupasta	—: 25
Menettelytapavirtauksia Sak- san sosialidemokratiassa	—: 50
Mikä menettelytapa?	1: —
Millä elät?	—: 25
Punaiset I—IV	—: 30
Ranskan vallankumouksen luokkakavastakohdat 1789	1: —
Tilaton väestö ja työväenliike	—: 25
Tilattoman väestön lainara- hasto ja sen periaatteet	1: 50
Työväenyhdistysten ja am- mattiyhdistysten tarkoitus	—: 10
Vallankumous	—: 50
Vapaus, veljeys, tasa-arvoi- suus	—: 15
Venäjän sosialidemokratisen puolueen historia I—III a	2: —
Työväen kättismus	—: 30

Kaunokirjallisuutta:

Elämän aallokossa	1: —
Ensitaistelujen ajoilta	—: 50
Herätetty, kirj. A. Ger.	2: —
Kertomus 7 hirtetystä	1: —
13 vuotta Pähkinälinnassa	—: 30
Kolme ystävästä I—II a	2: —
Kononolow, kirj. M. Gorjokij	—: 80
Koppivankilassa	—: 20
Kulissien takana	1: 75

Lehtiporvarit	1: —
Muistoja Malkosaarelta	1: 50
Neljästi karannut	1: 50
Punanen nauri	—: 75
Punaiset vuodet Virossa	1: 50
Pyhä sontiainen	5: —
Rynnäkkö myllyä vastaan	—: 25
Tienraivaajat	40
Tie valtaan	1: —
Tomua ja tuhkaa	—: 75
Tukkihujarien jaloissa	—: 50
Tutkintovankilassa	—: 50
Työmiehen tyttäret	1: 50
Vuonna 2000	3: —

Asetuksia:

Asetus torpan, lampuottilan ja mäkitupa-alueen vuok- rauksesta	—: 30
Vleisten kokousten toimeen- panijoille	—: 10
Uusi vaalitapa	—: 15
Valtiopäiväjärjestys ja vaali- laki	—: 30

Tieteellistä:

Läsnintilastomme uudestaan järjestämisestä	—: 50
Piirteitä Suomen kuolleisuus- suhteista v. 1903—04	—: 10
Piipia, sen arvo ja uskotta- vuus	3: 50
Pääoma, kirj. K. Marx, vihk. a	—: 60

Näytelmiä:

Kamppailu	—: 40
Kuningas nälkä	1: —
Listu numero yksitoista	—: 25
Lowellin lakko	1: 50

Paikanvälitystoimistossa	—: 25
Pulassa	—: 25
Taistelun elämän kruunusta	—: 60
Taistelu, kirj. J. Galsworthy	1: —

Lauluja ja runoutta:

Elämän kannel	1: —
Ilaruskoja, runoja	1: 50
Lausuttavia runoja I—VII a	—: 20
Taistelun tuoksinassa	1: 50
Työväen laulukirja	—: 30

Yhteiskunnallista:

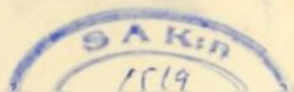
Kansakoululasten terveys- hoitoa huolehtimaan	—: 25
Kotiteollisuuskysymys ulko- mailla	—: 50
Koulut ja köyhälistö	—: 15
Laki ja esivalta	—: 50
Lakko, sen luonne ja vai- kutukset	1: —
Luennoita yhteiskunnalli- sesta siveysopista	—: 75
Palkkatyö ja pääoma	—: 50
Parlamentarismi	1: 50
Pienviljelijät ja sosialidem- okratia	—: 25
Pienviljelijöikiskö tilaton väestö	—: 10
Siveysoppi ja materialistinen historiankäsitys	1: 50
Sukupuolikiusymys	6: 50
Taloudelliset muistutukset	—: 25
Torppariikkemme kehiti- tyksen syitä	—: 30
Työläisten taistelu	—: 40
Työläisnuorisot mukaan	—: 50
Sotakartta (Euroopan kartta) 70x50 cm, 3 väriä. Hinta 75 penniä.	

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

Sörnäisten rantatie 25 A
00500 HELSINKI

kaupasta Helsinki, Sirkusk. 3.

at koviin kirjastokansiin tarvittaessa :: ::

Ameriikkalainen Räätälinliike O.Y.

Helsinki — Sirkuskatu 3

△ △ △

Suositetaan järjestyneelle
työväelle.

K. H. SAINIO Jalkinekauppa

Helsinki, Hallitusk. 15. Puh. 60 61.

Hyvin lajiteltu varasto
ajankukaisia jalkineita.

Hinnat tunnetusti
:: kohtuulliset. ::

29 %

viime Kesä—Joulukuun välisellä ajalla Helsingin kaupungin
terveydellisessä laboratoriossa tutkituista maitonäytteistä oli

ala-arvoisia.

Tämä tosi-asia panee ajattelevan kansalaisen vakavasti har-
kitsemaan kysymystä: mistä maito on ostettava, jotta se
olisi puhdasta ja muuten täysiarvoista.

Leipomotuotteittensa ohella

tarjoaa ELANTO uudenaikaisessa meijerissään puhdistettua

hyvää, terveellistä maitoa.

Väinö Tanner

Asianajotoimisto

Helsingissä

lt. Heikinkatu 9

[Uusi Ylioppilastalo]

Avoimna 10—2 ja 5—7.

Puhelin 68 52.

Matkustaa maaseudulle.

Leipurien työpukuja

valmistaa edullisimmin **J. Lähde.**

Vrjönkatu 38. Puh. 80 61.

